

DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO

Rzeszów, dnia 9 listopada 2015 r.

Poz. 3122

UCHWAŁA NR X/66/2015 RADY MIEJSKIEJ W PILŹNIE

z dnia 22 października 2015 r.

w sprawie: uchwalenia "Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Pilzno na lata 2015-2018 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2019-2022"

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz. U. 2015 r. 1515 z późn. zm.) oraz art.18 ust. 1 i 84 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2013 r. poz. 1232 z późn. zm.) po zaopiniowaniu przez Zarząd Powiatu Dębickiego **Rada Miejska w Pilźnie uchwala, co następuje:**

- § 1. Uchwala się „PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA dla GMINY PILZNO na lata 2015-2018 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2019-2022”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.
- § 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Pilzna.
- § 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Podkarpackiego.

**Przewodniczący Rady Miejskiej
w Pilźnie**

mgr inż. Tadeusz Pieczonka

2015

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY PILZNO NA LATA 2015 –
2018 Z UWZGLĘDNIENIEM
PERSPEKTYWY NA LATA 2019-2022

PILZNO 2015

Zamawiający:

*Urząd Miejski w Piłźnie
ul. Rynek 6, 39-220 Piłźno*

Wykonawca:

GreenLynx

ul. 1 Maja 7/3

39 – 400 Tarnobrzeg

tel. 608 764 462

mail: biuro@greenlynx.pl

www.greenlynx.pl

Zespół autorski:

mgr inż. Paweł Ryś

mgr inż. Anna Andrychowicz

1. Wstęp	6
1.1. Podstawa prawna opracowania	6
1.2. Koncepcja programu ochrony środowiska	7
1.3. Cel i zakres opracowania	9
1.4. Opis przyjętej metodyki	9
1.5. Struktura programu	10
2. Założenia Programu Ochrony Środowiska	13
2.1. Uwarunkowania prawne wynikające z prawodawstwa UE oraz jego implementacji do prawa krajowego	14
2.1.1. Zasady Polityki Ekologicznej	14
2.1.2. Główne założenia Polityki Ekologicznej Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016.....	17
2.2. Uwarunkowania wynikające z wojewódzkich programów strategicznych	18
2.2.1. Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego – Podkarpackie 2020	19
2.2.2. Program Ochrony Środowiska Województwa Podkarpackiego na lata 2012- 2015 z perspektywą do roku 2019.....	20
2.3. Uwarunkowania wynikające z powiatowych dokumentów strategicznych	22
2.3.1. Strategia rozwoju powiatu Dębickiego lata 2014 – 2020.....	22
2.3.2. Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Dębickiego na lata 2014-2017 z perspektywą do 2019 roku.....	22
2.4. Uwarunkowania wynikające z dokumentów strategicznych związku Gmin Dorzecza Wiśłoki	24
2.4.1. Program ochrony środowiska związku gmin dorzecza Wiśłoki	24
3. Charakterystyka gminy	25
3.1. Informacje ogólne.....	25
3.1.1. Położenie administracyjne	25
3.1.2. Sytuacja demograficzna.....	27
3.1.3. Gospodarka (sektor przemysłowo – usługowy)	29
3.2. Warunki naturalne	31
3.2.1. Położenie fizyczno – geograficzne	31
3.2.2. Budowa geologiczna	32
3.2.3. Zasoby wodne.....	32

3.2.3.1. Wody podziemne	32
3.2.3.2. Wody powierzchniowe.....	36
3.2.4. Warunki glebowe i struktura użytkowania gruntów	39
3.2.5. Bogactwa naturalne.....	40
3.2.6. Warunki klimatyczne	42
3.2.7. Fauna i flora	42
3.2.7.1. Roślinność i zieleń	42
3.2.7.2. Świat zwierząt	44
3.3. Systemy infrastruktury technicznej i gospodarki komunalnej	44
3.3.1. Powiązania komunikacyjne	45
3.3.2. Gospodarka wodno –ściekowa.....	46
3.3.2.1. Zaopatrzenie w wodę.....	46
3.3.2.2. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	47
3.3.3. Gospodarka odpadami	47
3.3.3.1. Działania na rzecz usunięcia azbestu z terenu gminy Pilzno.....	50
3.3.4. Ciepłownictwo	53
3.3.5. Gazownictwo	54
3.3.6. Elektroenergetyka	54
3.3.7. Odnawialne źródła energii.....	55
4. Przyczyny zagrożeń oraz tendencje zmian w środowisku przyrodniczym gminy	58
4.1. Powietrze atmosferyczne	58
4.1.1. Emisja przemysłowa	63
4.1.2. Niska emisja	63
4.1.2.1. Emisja komunikacyjna.....	65
4.2. Hałas.....	66
4.2.1 Hałas komunikacyjny	66
4.2.2. Hałas przemysłowy (instalacyjny).....	68
4.3. Elektromagnetyczne promieniowanie niejonizujące	68
4.4. Degradacja gleb	68
4.1.1. Stan gleb w gminie Pilzno.....	68
4.4.2. Osuwiska.....	70
4.5. Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	78

5. Obszary i obiekty prawnie chronione.....	80
5.1. Rezerwaty przyrody	80
5.2. Obszary chronionego krajobrazu.....	83
5.3. Natura 2000 – obszary siedliskowe	84
5.4. Pomniki przyrody	88
5.5 Trasy edukacyjne	89
5.6. Edukacja ekologiczna.....	90
5.7 Zabytki i dobra kultury.....	90
6. Najważniejsze kierunki ochrony środowiska	90
6.1 Najistotniejsze zagrożenia środowiska	91
6.2. Priorytety ochrony środowiska.....	91
7. Identyfikacja celów dla ochrony środowiska	93
7.1. Cele Strategiczne w zakresie ochrony środowiska	93
8. Strategia działań dla poprawy stanu środowiska.....	94
8.1. Zasoby wodne.....	95
8.2. Powietrze atmosferyczne	95
8.3. Rzeźba terenu i gleby.....	96
8.4. Zasoby przyrody.....	96
8.5. Gospodarka odpadami.....	96
8.6. Działania na rzecz edukacji ekologicznej	97
9. Harmonogram REalizacji Programu wraz z kosztami oraz źródła jego finansowania.....	97
9.1. Założenia szacunkowe kosztów	98
9.2. Struktura finansowania.....	105
9.3. Źródła finansowanie i warunki udzielania pomocy publicznej.....	105
9.3.1. Krajowe fundusze ekologiczne	105
9.3.2. Inne programy pomocowe	110
10. Zarządzanie programem ochrony środowiska	112
10.1. Instrumenty realizacji programu	112
10.1.1. Instrumenty prawne	112
10.1.2. Instrumenty ekonomiczne.....	113
10.1.3. Instrumenty strukturalne	113
10.1.4. Instrumenty edukacyjno – informacyjne	113

10.2. Kontrola realizacji programu	114
10.2.1. Monitoring stanu środowiska.....	115
10.2.2. Monitoring działań Urzędu Miasta i Gminy na rzecz realizacji celów określonych Programem	120
11. Streszczenie	121
12. Literatura	124
13. Spis tabel	126
14. Spis rysunków	127
15. Spis fotografii	129

1. WSTĘP

1.1. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA

Obowiązująca obecnie ustawa Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 (Dz. U. z 2013 poz. 1232) nakłada na zarząd województwa, powiatu oraz gminy obowiązek realizacji Polityki Ekologicznej Państwa. Koniecznością stało się sporządzanie odpowiednio wojewódzkich, powiatowych i gminnych Programów Ochrony Środowiska (zwanymi dalej POŚ lub Programami), które następnie są uchwalane przez sejmik województwa, radę powiatu lub radę gminy (art. 17-18 ustawy Prawo Ochrony Środowiska). Organ wykonawczy (odpowiednio: województwa, powiatu, gminy) musi mieć przy tym na względzie realizację celów zawartych w strategiach, programach i dokumentach programowych, o których mowa w art. 14 ust. 1. ustawy Prawo ochrony środowiska. Programy Ochrony Środowiska (podobnie jak Polityka ekologiczna Państwa) wymagają regularnej aktualizacji, która powinna następować co 4 lata.

W poniższym opracowaniu uwzględniono wymagania obowiązujących przepisów prawnych w zakresie ochrony środowiska. Podstawę prawną aktualizacji POŚ stanowią ustawy (wymienione poniżej) oraz akty wykonawcze do tych ustaw:

- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 poz. 1232),
- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 poz. 1235),
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 poz. 627),
- Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2013 poz. 1399),
- Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2015 poz. 469),
- Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. z 2015 poz. 139),
- Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2014 poz. 1153),
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2015 poz. 196),
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2013 poz. 21),
- Ustawa z dnia 11 maja 2001 r. o obowiązkach przedsiębiorców z zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej i depozytowej (Dz. U. z 2014 poz. 1413),
- Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2013 poz. 1205),
- Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz. U. z 2013 poz. 1409),
- Ustawa z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu (Dz. U. z 2015 poz. 625),
- Ustawa z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2013 poz. 686),

- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2015 poz. 199),
- Ustawa z dnia 21 sierpień 1997 r. o ochronie zwierząt (Dz. U. z 2013 poz. 856).

1.2. KONCEPCJA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

Koncepcja POŚ została oparta o założenia zawarte w następujących dokumentach:

- **Ustawa Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. z późn. zm.,**

Ustawa Prawo ochrony środowiska zawiera wymagania jakie muszą spełniać POŚ tworzone dla potrzeb województw, powiatów czy gmin. W myśl ww. ustawy Programy te powinny zawierać jasno zdefiniowane cele ekologiczne, priorytety ekologiczne, poziomy celów długoterminowych, rodzaj i harmonogram działań proekologicznych oraz środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe¹.

- **„Polityka ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2016”,**

Głównym zadaniem Polityki Ekologicznej państwa jest stworzenie warunków, niezbędnych do właściwej ochrony środowiska. Główne wyzwania (przedstawione w ww. dokumencie) dotyczące realizacji celów środowiskowych związane są z działaniami na rzecz zapewnienia realizacji zasady zrównoważonego rozwoju, przystosowaniem do zmian klimatu, a także ochroną różnorodności biologicznej. Polityka ekologiczna Państwa określa także kierunki działań systemowych na rzecz ochrony środowiska, które koncentrują się wokół²:

- ✓ uwzględniania zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych,
- ✓ aktywizacji różnych sektorów gospodarki na rzecz ochrony środowiska,
- ✓ stworzenia mechanizmów stymulujących przystępowanie przedsiębiorstw i instytucji do Systemu Zarządzania Środowiskowego,
- ✓ zwiększenia udziału społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska, podnoszenia świadomości ekologicznej w zgodzie z zasadą „myśl globalnie, działaj lokalnie”,
- ✓ poprawy stanu systemu monitoringu środowiska,

¹Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, Dz. U. z 2013 poz. 1232

² Polityka ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z do roku 2016, Ministerstwo Środowiska, Warszawa, 2008

- ✓ zwiększenia roli polskich placówek badawczych we wdrażaniu ekoinnowacji w przemyśle oraz w produkcji wyrobów przyjaznych dla środowiska,
 - ✓ przywrócenia właściwej roli planowania przestrzennego na obszarze całego kraju,
 - ✓ stworzenia systemu prewencyjnego, mającego na celu zapobieganie szkodom w środowisku i sygnalizującego możliwość wystąpienia szkody.
- **„Wytyczne sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym” opracowane przez Ministerstwo Środowiska.**

Dokument wskazuje sposoby i zakres uwzględniania Polityki Ekologicznej Państwa w POŚ oraz wytyczne dotyczące ich bezpośredniej zawartości. Przedstawia on strukturę ramową POŚ, którą można poddać modyfikacji w zależności od warunków lokalnych. Dodatkowo podkreśla konieczność uszczegóławiania Programów w zależności od kompetencji organów szczebla wojewódzkiego, powiatowego i gminnego.

W myśl ustawy Prawo Ochrony Środowiska w POŚ Gminy Pilzno zawarte są cele ekologiczne, priorytety ekologiczne, rodzaj i harmonogram działań proekologicznych, środki i mechanizmy konieczne do osiągnięcia wyznaczonych celów.

Praca nad POŚ dla Gminy Pilzno pozwoliła na dogłębne zdiagnozowanie stanu środowiska przyrodniczego omawianego obszaru z uwzględnieniem realnych szans i zagrożeń dla utrzymania jego dobrego stanu. POŚ definiuje także cele strategiczne na najbliższe lata, dodatkowo wskazuje na konieczność przeprowadzania monitoringu stanu środowiska, monitoringu działań Urzędu Miasta i Gminy na rzecz realizacji celów określonych Programem oraz ustalenia harmonogramu wraz z kosztami realizacji Programu oraz źródeł finansowania zamierzonych działań. POŚ spełnia wymagania stawiane przez Ministerstwo Środowiska w dokumencie „Wytyczne do sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym”.

W niniejszym Programie zdefiniowano³:

- **Zadania własne gminy**, rozumiane jako przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących do dyspozycji gminy,
- **Zadania koordynowane**, tzn. finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla wojewódzkiego i centralnego, bądź instytucji działających na terenie gminy, ale podległych bezpośrednio organom wojewódzkim bądź centralnym.

W trakcie realizacji Programu uwzględniono założenia zawarte w Programie Ochrony Środowiska Województwa Podkarpackiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku,

³ Wytyczne sporządzania Programów Ochrony Środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym, Ministerstwo Środowiska, Warszawa, 2002

Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Dębickiego na lata 2014-2017 z perspektywą do roku 2019 oraz Programu Ochrony Środowiska dla Związku Gmin Dorzecza Wistoki.

1.3. CEL I ZAKRES OPRACOWANIA

Nadrzędnym celem niniejszego Programu jest dbałość o zrównoważony rozwój Gminy Pilzno. Długookresowa polityka proekologiczna ma prowadzić do nieustannej dbałości o stan środowiska przy jednoczesnym wdrażaniu polityki zrównoważonego rozwoju. W dłuższej perspektywie doprowadzi to do wyważenia kwestii ochrony środowiska, rozwoju społecznego i gospodarczego, a także czynników ekonomicznych w procesach decyzyjnych organów Gminy.

Celem opracowania jest aktualizacja dokumentu pt. „**Program ochrony środowiska dla Miasta i Gminy Pilzno na lata 2008-2011 z perspektywą na lata 2012-2015**”. Nowo powstały dokument usprawni i uporządkuje zarządzanie środowiskiem na terenie Gminy, a realizacja jego założeń wpłynie na jakość środowiska naturalnego oraz poprawę jakości życia mieszkańców. Reasumując, będzie on znacząco oddziaływał na rozwój Gminy zgodnie z założeniami Polityki Ekologicznej Państwa.

Osiągnięcie celu nadrzędnego zdefiniowanego w niniejszym POŚ możliwe jest dzięki diagnozie stanu środowiska naturalnego na terenie Gminy, zidentyfikowaniu głównych problemów ekologicznych oraz podaniu sposobów ich rozwiązania łącznie z harmonogramem działań i źródłami finansowania.

1.4. OPIS PRZYJĘTEJ METODYKI

Prace nad POŚ dla Gminy Pilzno zostały podzielone na 4 zasadnicze etapy:

- I. Gromadzenie i analiza materiałów źródłowych,
- II. Charakterystyka aktualnego stanu środowiska Gminy Pilzno,
- III. Zdefiniowanie głównych problemów ekologicznych oraz sposobów ich rozwiązania,
- IV. Procedury prowadzące do przyjęcia POŚ przez Radę Miasta.

Etap pierwszy prac obejmował gromadzenie materiałów źródłowych oraz danych o aktualnym stanie środowiska. Niezbędne informacje pozyskiwano z wielu źródeł, w tym:

- materiałów źródłowych Urzędu Miasta i Gminy w Pilźnie,
- programów Gminy Pilzno związanych z ochroną środowiska i zagospodarowaniem przestrzennym,

- aktualnej Polityki Ekologicznej Państwa,
- wojewódzkich i powiatowych POŚ,
- map geologicznych, hydrogeologicznych, hydrograficznych, sozologicznych i geosrodowiskowych obszaru badań wraz z objaśnieniami,
- danych pozyskanych z roczników statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego – Oddział w Rzeszowie,
- raportów z nadrzędnych instytucji samorządowych i wyspecjalizowanych jednostek zajmujących się problematyką ochrony środowiska - Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Rzeszowie, Wojewódzkiej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Rzeszowie, Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Rzeszowie, Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie itp.,

Uzyskane informacje poddano selekcji i analizie pod kątem aktualności z obecnym stanem wiedzy, co pozwoliło na dokładny opis faktycznego stanu środowiska. W konsekwencji pomogło to w lepszym zdiagnozowaniu problemów środowiskowych na terenie Gminy Pilzno, a także wskazaniu metod ich rozwiązania.

Drugi etap prac obejmował opracowanie charakterystyki aktualnego stanu środowiska Gminy. Określono przyczyny zagrożeń i tendencje zmian w środowisku przyrodniczym Gminy. Przeanalizowano stan powietrza atmosferycznego (pod kątem emisji komunikacyjnej i przemysłowej a także niskiej emisji), wielkość hałasu emitowanego na obszarze Gminy, elektromagnetyczne promieniowanie niejonizujące, degradację gleb oraz nadzwyczajne zagrożenia środowiska, które mogą wystąpić na terenie Gminy.

W etapie trzecim dokonano diagnozy głównych problemów ekologicznych omawianego obszaru. Opracowano harmonogram realizacji Programu wraz z podaniem źródeł jego finansowania oraz przedstawiono sposób zarządzania Programem Ochrony Środowiska.

Ostatni etap prac obejmował przygotowanie ostatecznej wersji POŚ Gminy Pilzno, który po przyjęciu przez Burmistrza Gminy zostanie skierowany do zaopiniowania przez organ wykonawczy powiatu. Końcowym etapem proceduralnym, zamykającym prace nad Programem jest jego przyjęcie przez Radę Miasta w formie uchwały.

1.5. STRUKTURA PROGRAMU

Struktura POŚ powstała w oparciu o informacje zawarte w dokumencie „Wytyczne sporządzania Programów Ochrony Środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym” i poprzez swoje elementy nawiązuje do struktury dokumentu „Polityka ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z do roku 2016, Ministerstwo Środowiska” (Rys.1).

Rys. 1 Elementy struktury Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Pilzno

Treść niniejszego opracowania została podzielona na następujące rozdziały i podrozdziały:

Rozdział 1. Wstęp

- Podstawa prawna opracowania,
- Koncepcja Programu Ochrony Środowiska,
- Cel i zakres opracowania,
- Opis przyjętej metodyki,
- Struktura Programu.

Rozdział 2. Założenia Programu Ochrony Środowiska

- Uwarunkowania prawne wynikające z prawodawstwa UE oraz jego implementacji do prawa krajowego
 - Zasady Polityki Ekologicznej,
 - Główne założenia Polityki ekologicznej Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016.
- Uwarunkowania wynikające z wojewódzkich programów strategicznych
 - Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego – Podkarpackie 2020,
 - Program Ochrony Środowiska Województwa Podkarpackiego.
- Uwarunkowania wynikające z powiatowych dokumentów strategicznych
 - Strategia Rozwoju Powiatu Dębickiego na lata 2014-2020,
 - Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Dębickiego na lata 2014 – 2017 z perspektywą do roku 2019,

- Uwarunkowania wynikające z dokumentów strategicznych Związku Gmin Dorzecza Wisłoki
 - Program Ochrony Środowiska Związku Gmin Dorzecza Wisłoki

Rozdział 3. Charakterystyka Gminy

- Informacje ogólne
 - Położenie administracyjne,
 - Sytuacja demograficzna,
 - Gospodarka (sektor przemysłowo – usługowy),
- Warunki naturalne
 - Położenie fizyczno – geograficzne,
 - Budowa geologiczna,
 - Zasoby wodne,
 - Warunki glebowe i struktura użytkowania gruntów,
 - Bogactwa naturalne,
 - Warunki klimatyczne,
 - Fauna i flora.
- Systemy infrastruktury technicznej i gospodarki komunalnej
 - Powiązania komunikacyjne,
 - Gospodarka wodno –ściekowa,
 - Gospodarka odpadami,
 - Ciepłownictwo,
 - Gazownictwo,
 - Elektroenergetyka,
 - Odnawialne źródła energii.

Rozdział 4. Przyczyny zagrożeń oraz tendencje zmian w środowisku przyrodniczym Gminy

- Powietrze atmosferyczne
 - Emisja przemysłowa,
 - Niska emisja.
- Hałas
 - Hałas komunikacyjny,
 - Hałas przemysłowy (instalacyjny).
- Elektromagnetyczne promieniowanie niejonizujące
- Degradacja gleb
- Nadzwyczajne zagrożenia środowiska

Rozdział 5. Obszary i obiekty prawnie chronione

- Rezerwaty przyrody
- Obszary chronionego krajobrazu
- Natura 2000 – obszary siedliskowe
- Pomniki przyrody
- Trasy edukacyjne

- Edukacja ekologiczna
- Zabytki i dobra kultury

Rozdział 6. Najważniejsze kierunki ochrony środowiska w Gminie

- Najistotniejsze zagrożenia środowiska
- Priorytety ochrony środowiska

Rozdział 7. Identyfikacja celów dla ochrony środowiska**Rozdział 8.** Strategia działań dla poprawy stanu środowiska

- Zasoby wodne
- Powietrze atmosferyczne
- Rzeźba terenu i gleby
- Zasoby przyrody
- Gospodarka odpadami
- Działania na rzecz edukacji ekologicznej

Rozdział 9. Harmonogram wraz z kosztami realizacji programu oraz źródła jego finansowania

- Założenia szacunkowe kosztów
- Struktura finansowania
- Źródła finansowanie i warunki udzielania pomocy publicznej
 - Krajowe fundusze ekologiczne,
 - Inne programy pomocowe,

Rozdział 10. Zarządzanie programem ochrony środowiska

- Instrumenty realizacji programu
 - Instrumenty prawne,
 - Instrumenty ekonomiczne,
 - Instrumenty strukturalne,
 - Instrumenty edukacyjno – informacyjne.
- Kontrola realizacji programu
 - Monitoring stanu środowiska,
 - Monitoring działań Urzędu Miasta i Gminy na rzecz realizacji celów określonych Programem.

Rozdział 11. Streszczenie**Rozdział 12.** Literatura**Rozdział 13.** Spis tabel**Rozdział 14.** Spis rysunków**2. ZAŁOŻENIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA**

2.1. UWARUNKOWANIA PRAWNE WYNIKAJĄCE Z PRAWODAWSTWA UE ORAZ JEGO IMPLEMENTACJI DO PRAWA KRAJOWEGO

2.1.1. ZASADY POLITYKI EKOLOGICZNEJ

Polityka ekologiczna Polski opiera się przede wszystkim na zasadzie zrównoważonego rozwoju. Artykuł 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej podkreśla, że Państwo „*zapewnia ochronę środowiska kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju*”. Głównym założeniem ww. zasady jest odpowiednie rozumienie idei zrównoważonego rozwoju. Powinna być ona tu postrzegana jako prowadzenie polityki i działań w poszczególnych sektorach gospodarki i życia społecznego, w sposób umożliwiający zachowanie zasobów i walorów środowiska, który gwarantuje trwałe, nie doznające uszczerbku, możliwości korzystania z nich przez obecne i przyszłe pokolenia. Istotne jest by działania te pozwalały na zachowanie trwałości funkcjonowania procesów przyrodniczych oraz naturalnej różnorodności biologicznej na poziomie krajobrazowym, ekosystemowym, gatunkowym i genowym. Idea zrównoważonego rozwoju powinna być definiowana jako równorzędne podejście racji społecznych, ekonomicznych i ekologicznych. Koniecznością staje się wtedy integracja zagadnień ochrony środowiska z polityką prowadzoną w różnych dziedzinach gospodarki. Podczas realizacji Polityki Ekologicznej Państwa, ważne jest uzupełnienie zasady zrównoważonego rozwoju szeregiem zasad pomocniczych i konkretyzujących (Rys.2).

Rys. 2 Najważniejsze zasady pomocnicze i konkretyzujące, uzupełniające zasadę zrównoważonego rozwoju podczas realizacji Polityki ekologicznej Państwa

Charakterystyka najważniejszych zasad pomocniczych i konkretyzujących uzupełniających zasadę zrównoważonego rozwoju:

Zasada przeczności zakłada, że podczas planowania i realizacji przedsięwzięć należy brać pod uwagę możliwość ich negatywnego oddziaływania na środowisko. Rozwiązywanie ewentualnych problemów powinno mieć miejsce po „bezpiecznej stronie”, za którą uznaje się już samo prawdopodobieństwo wystąpienia negatywnego oddziaływania, nawet w przypadku braku jednoznacznych dowodów naukowych. Istotna jest także silna relacja pomiędzy zasadą przeczności oraz zasadą wysokiego poziomu ochrony środowiska, która kierunkuje stosowanie zasad i przeczności na działania mające zapewnić wysoki i bezpieczny dla zdrowia ludzkiego poziom ochrony środowiska.

Zasada integracji Polityki ekologicznej z politykami sektorowymi jest naturalnym następstwem zapisanej w Konstytucji zasady zintegrowanego rozwoju. Istnieje jej ścisłe powiązanie z zasadą prewencji, przeczności i wysokiego poziomu ochrony środowiska. W myśl zasady integracji Polityki ekologicznej konieczne jest równe podejście (w każdej z polityk sektorowych) do celów ekologicznych oraz gospodarczych i społecznych.

Zasada równego dostępu do środowiska ma znaczący wpływ na zwiększanie skuteczności działań na rzecz zrównoważonego rozwoju. Zasadę tą, należy traktować w następujących kategoriach:

- *sprawiedliwości międzypokoleniowej*, rozumianej poprzez zaspokajanie potrzeb materialnych i cywilizacyjnych obecnego pokolenia z równoczesnym tworzeniem i utrzymywaniem warunków do zaspokajania potrzeb przyszłych pokoleń,
- *sprawiedliwości międzyregionalnej i międzygrupowej*, która ma na celu zaspokajanie potrzeb materialnych i cywilizacyjnych społeczeństw, grup społecznych i jednostek ludzkich w ramach sprawiedliwego dostępu do ograniczonych zasobów i walorów środowiska, wraz z równoprawnym traktowaniem potrzeb ogólnospołecznych z potrzebami społeczności lokalnych i jednostek,
- *równoważenia szans pomiędzy człowiekiem a przyrodą*, odbywające się poprzez zapewnienie zdrowego i bezpiecznego funkcjonowania (w sensie fizycznym, psychicznym, społecznym i ekonomicznym) jednostek ludzkich przy zachowaniu trwałości podstawowych procesów przyrodniczych wraz ze stałą ochroną różnorodności biologicznej.

Zasady te powinny pomagać w stymulowaniu następujących procesów:

- rozszerzania i umacniania możliwości odtwarzania się zasobów odnawialnych oraz rewitalizacji i renaturalizacji zdegradowanych ekosystemów,
- racjonalnego korzystania z zasobów nieodnawialnych i dążenia do ich zastępowania dostępnymi substytutami,
- stopniowego eliminowania z użytkowania substancji niebezpiecznych i toksycznych (oraz w tym przypadku - zastępowania ich mniej uciążliwymi dla środowiska substytutami),
- ograniczania skali uciążliwości działalności gospodarczej dla środowiska i nie przekraczania granic jego odporności,
- zwiększenia bezpieczeństwa prowadzenia procesów z udziałem materiałów niebezpiecznych i ograniczenia występowania oraz skutków zagrożeń środowiska o charakterze nadzwyczajnym,
- stałej ochrony i odtwarzania, w możliwym zakresie, różnorodności biologicznej na poziomie krajobrazowym, ekosystemowym, gatunkowym i genowym,
- tworzenia podmiotom gospodarczym warunków do uczciwej konkurencji w sferze dostępu do ograniczonych zasobów środowiska i możliwości odprowadzania zanieczyszczeń,
- usprawniania procesów podejmowania decyzji dotyczących środowiska, zwłaszcza na szczeblu lokalnym, w tym stymulowania udziału społecznego w tych procesach,
- dążenia do zapewnienia poczucia bezpieczeństwa ekologicznego poszczególnym jednostkom i grupom społecznym (tworzenia warunków sprzyjających zdrowiu fizycznemu, psychicznemu i społecznemu, w tym poprzez kultywowanie więzi lokalnych).

Zasada regionalizacji oznacza m.in. :

- rozszerzenie uprawnień dla samorządu terytorialnego i wojewodów do ustalania regionalnych opłat, normatywów, ulg i wymogów ekologicznych wobec jednostek gospodarczych,
- regionalizowanie ogólnokrajowych narzędzi Polityki ekologicznej w odniesieniu do obszarów silnie przekształconych i zdegradowanych lub zagrożonych degradacją, obszarów o wysokich walorach przyrodniczych (z przewagą funkcji ochronnych, naukowych i rekreacyjnych oraz znaczącą rolą leśnictwa i ekologicznego rolnictwa) oraz obszarów pośrednich (z przewagą intensywnego rolnictwa i umiarkowanie rozwijanego przemysłu, przede wszystkim przetwórczego).
- skoordynowanie polityki regionalnej z regionalnymi ekosystemami w Europie (Morze Bałtyckie i strefy przybrzeżne, tereny górskie i podgórskie, doliny rzeczne i obszary wodno-błotne, szczególnie w strefach przygranicznych).

Zasada uspołeczniania Polityki ekologicznej ma urealniać się przy udziale obywateli, grup społecznych i organizacji pozarządowych w realizacji nadrzędnej zasady zrównoważonego rozwoju. Równoległe powinno się pracować nad rozwojem edukacji ekologicznej i poprawą

wrażliwości ekologicznej. W tym celu niezbędne jest stworzenie ku temu możliwości instytucjonalnych, prawnych i materialnych.

Zasada „zanieczyszczający płaci” odnosi się do kwestii ponoszenia odpowiedzialności (w tym materialnej) za skutki zanieczyszczenia i stwarzania innych zagrożeń dla środowiska, która jest tu przeniesiona w całości na sprawcę. Realizacja tego założenia ma na celu doprowadzenie do sytuacji, w której:

- realizacja przedsięwzięć ochronnych (zmiany technologii, wykorzystywanych nośników energii i surowców oraz budowa urządzeń oczyszczających) będzie wymuszana środkami prawnymi w postaci zakazów, prawnie obowiązujących norm emisyjnych, wymogów licencyjnych itp., w takim zakresie, by uzyskać bezpieczny stan środowiska wynikający z prawa międzynarodowego bądź wewnętrznego,
- zagrożenia dla środowiska z tytułu wprowadzania do obrotu i użytkowania substancji i wyrobów niebezpiecznych dla środowiska (zagrożających zdrowiu i przyrodzie na poziomie ekosystemowym, gatunkowym i genetycznym) będą minimalizowane narzędziami prawnymi (zakazy produkcji i użytkowania bądź ograniczenia w użytkowaniu) oraz mechanizmami ekonomicznymi (opłaty produktowe, depozyty ekologiczne, ubezpieczenia ekologiczne),
- nadal będą stosowane opłaty za korzystanie ze środowiska, w takim stopniu, w jakim będzie to konieczne dla uzyskania założonych efektów przyrodniczych i ekonomicznych.

Zasada subsydiarności umożliwia przekazywanie części kompetencji i uprawnień decyzyjnych dotyczących ochrony środowiska na właściwy szczebel regionalny lub lokalny tak, aby był on rozstrzygnięty na najniższym szczeblu, na którym może zostać skutecznie i efektywnie rozpatrzony.

2.1.2. GŁÓWNE ZAŁOŻENIA POLITYKI EKOLOGICZNEJ PAŃSTWA W LATACH 2009-2012 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2016

Głównym celem Polityki ekologicznej Państwa w latach 2009 – 2012 z perspektywą do roku 2016 jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego Polaków w XXI wieku oraz stworzenie podstaw dla opracowania i realizacji strategii zrównoważonego rozwoju.

Polityka ekologiczna Państwa definiuje szereg celów w zakresie racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych oraz poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego.

Cele Polityki ekologicznej w zakresie racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych:

- zachowanie bogatej różnorodności biologicznej przyrody na różnych poziomach organizacji wraz z umożliwieniem zrównoważonego rozwoju kraju, który w sposób niekonfliktowy współistnieje z różnorodnością biologiczną,
- racjonalne użytkowanie zasobów leśnych przez kształtowanie ich właściwej struktury gatunkowej i wiekowej z zachowaniem bogactwa biologicznego,
- racjonalizacja gospodarowania zasobami wód powierzchniowych i podziemnych,
- dążenie do maksymalizacji oszczędności zasobów wodnych na cele przemysłowe i konsumpcyjne,
- zwiększenie retencji wodnej oraz skuteczna ochrona głównych zbiorników wód podziemnych przed zanieczyszczeniem,
- ochrona powierzchni ziemi, a w szczególności ochrony gruntów użytkowanych rolniczo poprzez rozpowszechnianie dobrych praktyk rolnych i leśnych, zgodnych z zasadami zrównoważonego rozwoju,
- przeciwdziałanie degradacji terenów rolnych, łąkowych i wodno – błotnych przez czynniki antropogeniczne,
- zwiększenie skali rekultywacji gleb zdegradowanych i zdewastowanych poprzez przywracanie im funkcji przyrodniczej, rekreacyjnej lub rolniczej,
- racjonalizacja zaopatrzenia ludności oraz sektorów gospodarczych w kopaliny i wodę z zasobów podziemnych oraz ochrona tych zasobów przed ilościową i jakościową degradacją.

Cele Polityki ekologicznej w zakresie poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego:

- dalsza poprawa stanu zdrowotnego mieszkańców w wyniku wspólnych działań sektora ochrony środowiska z sektorem zdrowia oraz skuteczny nadzór nad instalacjami będącymi potencjalnymi źródłami awarii przemysłowych powodujących zanieczyszczenie środowiska,
- poprawa jakości powietrza: redukcja emisji SO₂, NO_x i pyłu drobnego,
- ochrona zasobów wodnych, utrzymanie lub osiągnięcie dobrego stanu wszystkich wód, zachowanie i przywrócenie ciągłości ekologicznej cieków,
- racjonalna gospodarka odpadami,
- zmniejszenie narażenia społeczeństwa na ponadnormatywne działanie hałasu i zabezpieczenie przed nadmiernym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych,
- stworzenie efektywnego nadzoru nad substancjami chemicznymi dopuszczonymi na rynek.

2.2. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WOJEWÓDZKICH PROGRAMÓW STRATEGICZNYCH

2.2.1. STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO – PODKARPACKIE 2020

Województwo podkarpackie w dokumencie „Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego – Podkarpackie 2020” określa szereg wyzwań w zakresie ochrony środowiska. Głównym celem w tym obszarze jest osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu środowiska oraz zachowanie bioróżnorodności poprzez zrównoważony rozwój województwa. W ww. dokumencie określono główne kierunki działań w zakresie ochrony środowiska, które mają doprowadzić do realizacji postawionego celu głównego (Tab.1).

Tab. 1 Kierunki działań w zakresie ochrony środowiska ujęte w „Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego – Podkarpackie 2020”

Kierunek działań	Cel realizacji
<p>Zapewnienie dobrego stanu środowiska w zakresie czystości powietrza i hałasu</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ograniczenie obszarów gdzie występują przekroczenia dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń powietrza i poziomu hałasu, ▪ zmniejszenie liczby ludności narażonej na nadmierną ekspozycję ww. czynników, <div style="text-align: center; margin: 10px 0;"> </div> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ograniczenie negatywnych skutków dla zdrowia i życia ludzi oraz dla środowiska.
<p>Zapewnienie właściwej gospodarki odpadami</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ redukcja odpadów wytwarzanych w przemyśle oraz gospodarstwach domowych zapewniająca osiągnięcie przewidzianych prawem poziomów recyklingu i odzysku odpadów (w tym

	również odzysku energetycznego) przy jednoczesnej redukcji zużycia surowców i energii.
Zapewnienie właściwej gospodarki wodno - ściekowej	<ul style="list-style-type: none"> ▪ osiągnięcie i utrzymanie na terenie całego województwa podkarpackiego dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych.
Zachowanie i ochrona różnorodności biologicznej	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zachowanie w dobrym stanie pełnej różnorodności biologicznej województwa podkarpackiego dla przyszłych pokoleń.

2.2.2. PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO NA LATA 2012-2015 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2019

Program Ochrony Środowiska Województwa Podkarpackiego na lata 2012 -2015 wskazuje obszary wymagające systemowych działań na rzecz poprawy stanu środowiska, takie jak:

1. **Wzmocnienie instytucjonalne**, gdzie głównym celem strategicznym jest sprawne funkcjonowanie administracji do spraw ochrony środowiska. W realizacji celu ma pomóc m.in. : wzmocnienie etatowe instytucji o kadre o odpowiednich kwalifikacjach, tworzenie warunków technicznych umożliwiających sprawne i efektywne wykonywanie obowiązków dotyczących ochrony środowiska oraz zaprojektowanie, wykonanie i wdrożenie systemu informatycznego Inspekcji Ochrony Środowiska „EKOIFONET”.
2. **Rozwój badań i postępu technicznego oraz symulowanie innowacji**, mające na celu zwiększenie roli wiedzy i ekoinnowacyjności w procesie rozwoju gospodarczego i społecznego województwa. Urzeczywistnienie tego zamierzenia ma odbyć się poprzez m.in. realizację projektów związanych z dostosowaniem przedsiębiorstw do wymogów środowiskowych i podnoszących ekoinnowacyjność przedsiębiorstw, rozwój badań nad środowiskiem, wzmocnienie roli ośrodków badawczych i szkół wyższych województwa podkarpackiego w zakresie badań na rzecz ochrony środowiska, wsparcie finansowe dla badań naukowych ukierunkowanych na opracowywanie nowych technologii.
3. **Edukacja ekologiczna, dostęp do informacji i poszerzenie dialogu społecznego**, której głównym celem jest podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców województwa oraz poprawa dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie. Kierunkami działań w zakresie realizacji tego celu jest m.in. rozwijanie edukacji ekologicznej na wszystkich poziomach szkolnictwa, wsparcie wybranych projektów realizowanych przez organizacje

- pozarządowe, szkolenia dla samorządów i społeczeństwa w zakresie informacji o środowisku oraz udziału społeczeństwa w zakresie podejmowania decyzji o środowisku.
4. **Aspekty ekologiczne w planowaniu przestrzennym**, gdzie głównym celem strategicznym jest zachowanie równowagi ekologicznej w procesie rozwoju gospodarczego województwa, z uwzględnieniem właściwej lokalizacji inwestycji. Głównymi kierunkami działań w tym zakresie ma być m.in. współpraca instytucji odpowiedzialnych za ochronę środowiska i jednostek w zakresie zagospodarowania przestrzennego na różnych szczeblach oraz rozpoznanie i wyznaczenie korytarzy ekologicznych na terenie województwa i ich właściwe zagospodarowanie.
 5. **Aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska oraz zarządzania środowiskowego; Mechanizmy prawno-ekonomiczne i finansowe**, której cele strategiczne są związane ze skutecznym wdrażaniem mechanizmów prawnych, finansowych i ekonomicznych zapewniających efektywną i terminową realizację założonych celów ekonomicznych. Kolejno odnoszą się one do upowszechniania i wdrażania systemów zarządzania środowiskowego oraz systemu EMAS.
 6. **Współpraca międzynarodowa**, która ma skupiać się na rozwoju współpracy międzynarodowej w zakresie ochrony środowiska.

POŚ województwa podkarpackiego definiuje również priorytety działań w zakresie ochrony środowiska, które szereguje wg ważności i pilności rozwiązania problemu (Rys.3).

1. Ochrona wód i efektywne wykorzystanie zasobów wodnych
2. Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska
3. Gospodarka odpadami
4. Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu
5. Pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych i oszczędność
6. Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu oraz zrównoważony rozwój lasów
7. Ochrona przed hałasem
8. Ochrona zasobów kopalin
9. Ochrona powierzchni ziemi i przywrócenie wartości użytkowej gleb
10. Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym

Rys. 3 Priorytety działań na rzecz ochrony środowiska w województwie podkarpackim

W obrębie każdego priorytetu, wyszczególnione zostały cele krótkookresowe (na okres najbliższych 4 lat od uchwalenia programu) i średniookresowe (na okres najbliższych 8 lat od uchwalenia programu), a w ich obrębie kierunki działań. Wskazane zostały również rejony koncentracji działań oraz ważniejsze wskaźniki efektywności realizacji celów ekologicznych, a także działania priorytetowe wraz z podaniem terminów ich realizacji, szacunkowych kosztów i instytucji odpowiedzialnych za ich realizację.

2.3. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POWIATOWYCH DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

2.3.1. STRATEGIA ROZWOJU POWIATU DĘBICKIEGO NA LATA 2014 – 2020

Strategia rozwoju powiatu dębickiego na lata 2014 – 2020, za cel nadrzędny dla ochrony środowiska stawia umożliwienie racjonalnego zarządzania zasobami środowiska, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. Celem strategicznym jest natomiast racjonalne wykorzystanie środowiska naturalnego i jego ochrona. Dokument zawiera wyszczególnienie działań, mających na celu poprawę stanu środowiska, racjonalne gospodarowanie zasobami oraz ograniczenie wodochłonności, energochłonności i emisji zanieczyszczeń. Działania te zdefiniowano jako:

- przeprowadzanie badań gleby na terenie powiatu, poprzez określenie stanu zakwaszenia, zasobności w przyswajalne składniki,
- promocja ekologicznych gospodarstw rolnych,
- możliwość zalesiania nieużytków rolnych,
- współpraca z nadleśnictwem w zakresie planowania zalesiania lasów prywatnych,
- wzmocnienie współpracy z gminami i organizacjami pozarządowymi w zakresie ochrony środowiska,
- propagowanie zachowań ekologicznych wśród mieszkańców powiatu,
- podejmowanie działań mających na celu promocję i zachęcenie mieszkańców powiatu do selekcji odpadów,
- popularyzacja przedsięwzięć w zakresie recyklingu odpadów,
- zachęcanie dyrektorów szkół do wprowadzenia do programów nauczania zagadnień związanych z ochroną środowiska,
- współpraca z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w zakresie podnoszenia świadomości ekologicznej,
- podejmowanie działań mających na celu zwiększenie udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych.

2.3.2. PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU DĘBICKIEGO NA LATA 2014-2017 Z PERSPEKTYWĄ DO 2019 ROKU

Główne założenia Polityki ekologicznej powiatu dębickiego zastały określone w dokumencie „Strategia Rozwoju Powiatu Dębickiego na lata 2014 – 2020” i w „Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Dębickiego na lata 2014 – 2017 z perspektywą do 2019 roku”. Sformułowane one zostały w oparciu o priorytety działań na rzecz ochrony środowiska, jakie zostały założone przez województwo podkarpackie w „Programie ochrony środowiska na

lata 2012-2015 z perspektywą na do roku 2019”. Główne cele POŚ Powiatu Dębickiego pokrywają się z analogicznym dokumentem wojewódzkim.

Powiat dębicki posiada zdefiniowaną wizję rozwoju tj.: „Powiat dębicki będzie powiatem przyjaznym mieszkańcom i przedsiębiorcom, oferującym wysoki standard usług publicznych realizowany poprzez politykę zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego” oraz założenia polityki ekologicznej. Podstawowe jej założenia zdefiniowane jako następujące cele strategiczne⁴:

1. Sprawne funkcjonowanie administracji do spraw ochrony środowiska.
2. Zwiększenie roli wiedzy i ekoinnowacyjności w procesie rozwoju gospodarczego i społecznego województwa.
3. Stałe podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców województwa oraz poprawa dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie.
4. Zachowanie równowagi ekologicznej w procesie rozwoju gospodarczego województwa, w tym właściwa lokalizacja przestrzenna inwestycji.
5. Skuteczne wdrażanie mechanizmów prawnych, finansowych i ekonomicznych zapewniających efektywną i terminową realizację założonych celów ekologicznych. Upowszechnianie i wdrażanie systemów zarządzania środowiskowego oraz systemu EMAS.
6. Rozwój współpracy międzynarodowej w zakresie ochrony środowiska.

Powyższe cele strategiczne skupione są w obrębie kilku obszarów:

Wzmocnienie instytucjonalne: Działania zaplanowane w tym obszarze mają opierać się na zatrudnieniu kadry o odpowiednich kwalifikacjach niezbędnej do działania instytucji odpowiedzialnych za ochronę środowiska oraz zapewnienia pracownikom odpowiednich warunków technicznych umożliwiających sprawne i efektywne wykonywanie obowiązków (m.in. sprzęt komputerowy wraz z oprogramowaniem, wyposażenie laboratoriów).

Rozwój badań i postępu technicznego oraz stymulowanie innowacji: W tym celu powiat dębicki planuje podjąć działania sprzyjające lokowaniu w powiecie dębickim firm generujących rozwój nowoczesnej myśli technicznej poprzez współpracę ze szkołami wyższymi, instytucjami biznesu i samorządami.

Edukacja ekologiczna, dostęp do informacji i poszerzenie dialogu społecznego: Podejmowane działania powinny przyczynić się do wykreowania społeczeństwa o wysokim poziomie zachowań, świadomego wzajemnych powiązań pomiędzy zagadnieniami gospodarczymi, społecznymi, ekologicznymi i politycznymi.

⁴ Program ochrony środowiska dla powiatu dębickiego na lata 2014-2017 z perspektywą do roku 2019

Aspekty ekologiczne w planowaniu przestrzennym: Planowanie przestrzenne powinno równoważyć rozwój społeczno-gospodarczy i zapewniać warunki do utrzymania równowagi przyrodniczej.

Aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska oraz zarządzania środowiskowego. Mechanizmy prawno- ekonomiczne i finansowe: Powiat dębicki planuje ukierunkowanie działań na dalszą efektywną realizację wymagań ochrony środowiska na obszarze Unii Europejskiej, wspieranie mechanizmów rynkowych oraz upowszechnianie systemów zarządzania środowiskowego.

Współpraca międzynarodowa: Działania powiatu dębickiego w zakresie współpracy międzynarodowej będą dotyczyły współpracy w zakresie ograniczania zanieczyszczeń transgranicznych, przeciwdziałania poważnym awariom, ochrony i racjonalnego wykorzystania przyrodniczych zasobów środowiska.

2.4. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH ZWIĄZKU GMIN DORZECZA WISŁOKI

2.4.1. PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA ZWIĄZKU GMIN DORZECZA WISŁOKI

Gmina Pilzno wchodzi w skład Związku Gmin Dorzecza Wisłoki. Program Ochrony Środowiska Związku Gmin Dorzecza Wisłoki zawiera długoterminową strategię ochrony środowiska do roku 2012. Dokument ten będzie w najbliższym czasie aktualizowany. W ww. POŚ scharakteryzowano cele i działania do zrealizowania i wykonania w zakresie:

- ✓ poprawy jakości środowiska, wraz z podziałem na dziedziny ochrony środowiska tj. jakość wód (i ochrona przed powodzią), gospodarowanie odpadami (w oparciu o plan gospodarki odpadami), zanieczyszczenia powietrza, oddziaływanie hałasu, pola elektromagnetyczne i awarie przemysłowe,
- ✓ ochrony dziedzictwa przyrodniczego i racjonalnego użytkowania zasobów przyrody (ochrona przyrody, krajobrazu, ochrona lasów, ochrona gleb u wód podziemnych),
- ✓ zrównoważonego wykorzystania surowców, materiałów, wody i energii.

Dodatkowo program zawiera cele długookresowe i kierunki działań prowadzące do ich zrealizowania, jakie Związek Gmin stawiał sobie do roku 2012 w obszarze: poprawy jakości środowiska, ochrony dziedzictwa przyrodniczego i racjonalnego użytkowania zasobów

przyrody, zrównoważonego wykorzystania surowców, materiałów, wody i energii. W dokumencie przedstawiono również strategię krótkoterminową na lata 2005 – 2008, która zawiera kierunki działań, niezbędne do wykonania w latach 2005 – 2008 w celu poprawy stanu środowiska.

POŚ Związku Gmin Dorzecza Wisłoki, zawiera cele i kierunki działań do roku 2012, co może pomóc w analizie obecnego stanu środowiska. Skonfrontowanie zawartych w nim założeń ze stanem faktycznym w roku 2015, pozwoli odpowiedzieć na pytanie, w jakim stopniu udało się zrealizować stawiane przed laty cele oraz czy ich ewentualne realizacja została osiągnięta w oparciu o założone kierunki działań.

3. CHARAKTERYSTYKA GMINY

3.1. INFORMACJE OGÓLNE

3.1.1. POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE

Gmina Pilzno to gmina miejsko – wiejska położona w południowo – wschodniej Polsce, w zachodniej części województwa podkarpackiego (Rys.4). Siedziba gminy zlokalizowana jest w mieście Pilzno (Fot.1). Jest to największa gmina powiatu dębickiego (powierzchnia 165 km²). Graniczy ona z gminą: Czarna (od północy), gminą wiejską Dębica (od wschodu), Brzostek (od południowego wschodu), Jodłowa (od południa) (Rys.5) oraz dwoma gminami województwa małopolskiego: Ryglice (od zachodu) i Skrzyszów (od północnego - zachodu).

Rys. 4 Położenie Gminy Pilzno na Mapie Polski z podziałem na poszczególne województwa⁵

W skład gminy wchodzi 17 sołectw: Bielowy, Dobrków, Gębiczyna, Gołęczyna, Jaworze Górne, Jaworze Dolne, Lipiny, Łęki Dolne, Łęki Górne, Machowa, Mokrzec, Parkosz, Podlesie, Połomia, Słotowa, Strzegocice, Zwiernik.

Rys. 5 Położenie Gminy Pilzno na tle gmin sąsiadujących (województwo podkarpackie)⁶

⁵ <http://www.regiozet.pl/gazeta.php?choice=1582>

⁶ https://www.osp.org.pl/hosting/katalog.php?id_w=10&id_p=214&id_g=1662

Fot. 1 Urząd Miasta i Gminy Piłzno (fot. Anna Andrychowicz)

3.1.2. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

Miasto i Gminę Piłzno wg stanu na dzień 31.12.2013 r. zamieszkuje 17 969, osób z czego kobiety – 8991 (50,04 %), a mężczyźni – 8978 (49,96 %). Na 1 km² Gminy Piłzno przypada 109 mieszkańców (Tab. 2, Tab.3).

Tab. 2 Powierzchnia i ludność Gminy Piłzno w 2013 roku ⁷

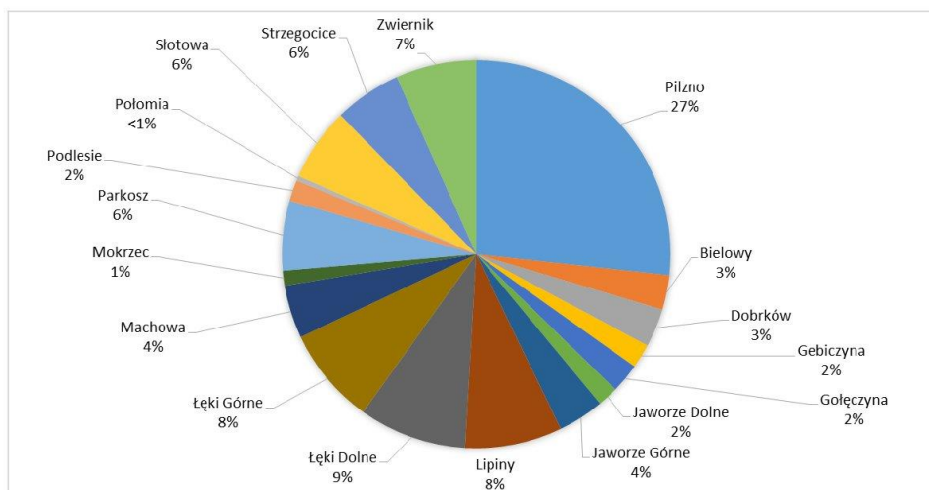
Powierzchnia	Ludność			
	ogółem	mężczyźni	kobiety	na 1 km ²
165 km ²	17 969	8 978	8 991	109

Tab. 3 Powierzchnia i ludność Gminy Piłzno w 2013 roku ⁶

Powierzchnia	Ludność			
	ogółem	mężczyźni	kobiety	na 1 km ²
165 km ²	17 969	8 978	8 991	109

⁷ Województwo podkarpackie – powiaty, regiony, gminy: 2014, Urząd statystyczny w Rzeszowie

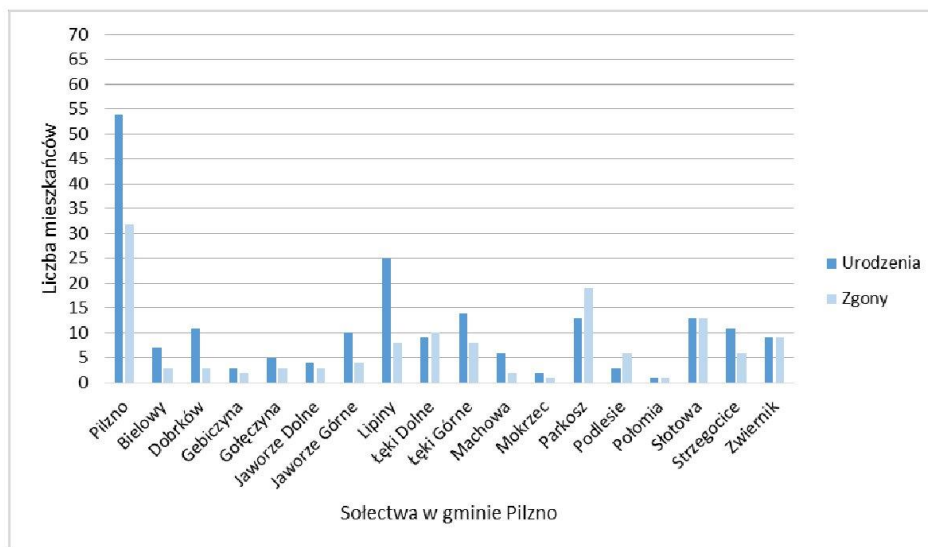
W Pilźnie (siedziba gminy) mieszka około 27 % wszystkich mieszkańców gminy, natomiast najliczniej zaludnioną wsią są Łęki Dolne (około 9% wszystkich mieszkańców). Najmniejsza wsią pod względem liczby mieszkańców jest Połomia, którą zamieszkuje mniej niż 1% wszystkich mieszkańców gminy Pilzno (Rys.6).

Rys. 6 Liczba mieszkańców Gminy Pilzno - stan na 31.12.2011⁸(opracowanie: A. Andrychowicz)

Zaludnienie poszczególnych miejscowości gminy Pilzno znajduje swoje odzwierciedlenie w strukturze urodzeń i zgonów poszczególnych miejscowości. W dwóch miejscowościach notuje się ujemny przyrost naturalny (Łęki Dolne, Parkosz), a w miejscowościach Slotowa, Połomia i Zwiernik liczba urodzeń równa się liczbie zgonów (Rys.7). Przyrost naturalny w skali całej gminy jest dodatni (Tab.4).

⁸ <http://pilzno.um.gov.pl/samorzad/o-gminie>

Rys. 7 Urodzenia i zgony w Gminie Pilzno ⁷(opracowanie: A. Andrychowicz)Tab. 4 Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym Gminy Pilzno w 2013 roku ⁶

Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny
187	155	32

Gminę Pilzno zamieszkuje głównie ludność w wieku produkcyjnym. Najmniejszą grupę stanowią mieszkańcy w wieku poprodukcyjnym, przy czym zauważyć należy, że w każdej z grup (w wieku przedprodukcyjnym, w wieku produkcyjnym i wielu poprodukcyjnym) liczba mężczyzn i kobiet jest zbliżona (Tab.5).

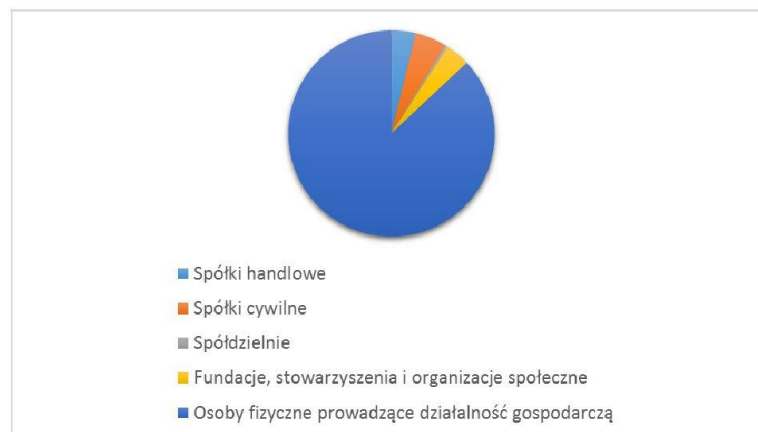
Tab. 5 Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w 2013 roku ⁶

Ogółem	W wieku przedprodukcyjnym		W wieku produkcyjnym		W wieku poprodukcyjnym	
	Razem	w tym kobiety	Razem	w tym kobiety	Razem	w tym kobiety
17 969	3 867	1 900	11 176	5 162	2 926	1 929

Największy procent mieszkańców Gminy Pilzno (około 25%) znajduje zatrudnienie w handlu, naprawie pojazdów samochodowych, transporcie i gospodarce magazynowej, zakwaterowaniu i gastronomii oraz infrastrukturze i komunikacji. Na terenie Gminy zarejestrowanych jest ogółem 951 osób bezrobotnych, z czego 541 kobiet⁶. W dalszym ciągu obserwuje się odpływ ludności w wieku produkcyjnym do większych miast (głównie akademickich) oraz za granice Polski (w celach zarobkowych).

3.1.3. GOSPODARKA (SEKTOR PRZEMYSŁOWO – USŁUGOWY)

Liczba podmiotów gospodarczych (w roku 2013) na terenie Gminy Pilzno wynosi 996, przy czym w sektorze publicznym działa 46 podmiotów, a w prywatnym 950⁶. Większość z nich jest reprezentowana przez osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (808 podmiotów gospodarczych) oraz spółki cywilne (46 podmiotów) i spółki handlowe (35 podmiotów). Na terenie Gminy działa 36 fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych, a także 4 spółdzielnie (Rys.8).

Rys. 8 Podmioty gospodarki narodowej Gminy Pilzno w rejestrze REGON w roku 2013⁶

Główne podmioty gospodarcze działające na terenie Gminy Pilzno:

- „OMEGA” – Pilzno,
- PPM „TAURUS” – Pilzno,
- „MET-CHEM” – Pilzno,
- „AKPIL” - Pilzno,
- Zakład Produkcyjno Handlowo Usługowy „LIMBA” – Pilzno,
- Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska”,
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno Handlowo Usługowe „Drew-Met” – Pilzno,
- PIL-BUD Przedsiębiorstwo Handlowo Usługowe – Pilzno,
- Pracownia Artystyczna Lalki „KASIA” – Pilzno,
- „SPINMET” Zakład Produkcyjno Handlowy – Pilzno,
- „DOMBOS” Firma Budowlano Transportowa – Pilzno,

- Pracownia Cukiernicza „MARTA” – Pilzno,
- Serwis Pomp i Wtryskiwaczy Spółka Cywilna Krzysztof Bugaj i Mariusz Bugaj,
- Firma Produkcyjna „DREWPOL” – Pilzno,
- Stacja Paliw GROSAR – Pilzno,
- Przedsiębiorstwo Handlowo Usługowe Agro-Źródło – Pilzno,
- Firma Transportowa „MONIS” – Bielowy,
- GA-ETON – Strzegocice,
- „AUTO – MARKET” – Łęki Dolne,
- PILGRÓD – Słotowa,
- „ROMCAR” – Machowa,
- Stacja Paliw – Łęki Górne,
- Przedsiębiorstwo Usługowo Handlowe TiS – Pilzno,
- Produkcja-Handel-Ustugi Maciej Węgiel – Podlesie,
- AUTO-MOTO-SERWIS Ziaja Grzegorz – Machowa,
- Podkarpacki Park Logistyczny OMEGA Pilzno – Mokrzec,
- FHUT „Jarosz” Restauracja Zajazd Parkosz Adam i Piotr Jarosz – Parkosz ,
- Sprzedaż Artykułów Rolno-Przemysłowych Piotr Szwalec,
- „i masz” Piotr i Marek Szwalec s.c. – Pilzno.

Gmina Pilzno nie posiada aktualnych danych na temat oddziaływania podmiotów na środowisko.

3.2. WARUNKI NATURALNE

3.2.1. POŁOŻENIE FIZYCZNO – GEOGRAFICZNE

Według regionalizacji J. Kondrackiego południowa część gminy Pilzno położona jest w prowincji Karpaty Zachodnie z Podkarpaciem Zachodnim i Północnym (51), w podprowincji Zewnętrzne Karpaty Zachodnie (513), makroregionie Pogórze Środkowobeskidzkie (513.6). Wydzielono tam dwa mezoregiony: Pogórze Ciężkowickie (513.62) oraz Pogórze Strzyżowskie (513.63).

Północna część terenu Gminy znajduje się na obszarze prowincji Karpaty Zachodnie z Podkarpaciem Zachodnim i Północnym (51), w podprowincji Podkarpacie Północne (512), makroregionie Kotlina Sandomierska (512.4-5). Wydzielono tam dwa mezoregiony: Płaskowyż Tarnowski (512.43) i Dolina Dolnej Wisłoki (512.44).

Położenie Gminy w obrębie aż czterech mezoregionów, czyli obszarów o urozmaiconej rzeźbie terenu, powoduje duże zróżnicowanie krajobrazowe jak też przyrodnicze. Najwyższym wzniesieniem w rejonie Pilzno jest Budyń (354 m n.p.m.) zlokalizowany we wsi Zwiernik.

3.2.2. BUDOWA GEOLOGICZNA

Gmina Pilzno położona jest w obrębie kilku jednostek tektonicznych: płaszczowiny śląskiej, płaszczowiny skolskiej (południowa część Gminy), które należą do zewnętrznych Karpat fliszowych oraz zapadliska przedkarpackiego w części północnej. W części południowej dominują skały okruchowe: iłowce, mułowce, piaskowce i zlepieńce, a na powierzchni odstawiają się głównie piaskowce, często o znacznej miąższości. W obrębie zapadliska przedkarpackiego, na obszarze Gminy występują miocenijskie iły i mułowce z przewarstwieniami piasków, miejscami piaskowców i margli. Utwory te wskutek pokrycia przez osady czwartorzędowe odsłonięte są w niewielu punktach. Najstarszymi osadami czwartorzędowymi występującymi na powierzchni terenu są utwory lodowcowe i wodnolodowcowe zlodowacenia południowopolskiego – gliny zwałowe oraz piaski i żwiry.

3.2.3. ZASOBY WODNE

3.2.3.1. WODY PODZIEMNE

Na obszarze Gminy Pilzno największe znaczenie ma czwartorzędowy poziom wodonośny obejmujący dolinę Wisłoki. Budują go osady rzeczne doliny Wisłoki wykształcone w postaci otczaków, głównie piaskowcowych oraz żwirów i piasków. Poza korytami, górne partie żwirów i piasków bywają niekiedy w znacznym stopniu zaglinione. Miąższość strefy zaglinionej z reguły nie przekracza 2.0 - 3.0 m, jedynie na zapadlisku osiąga ponad 10 m. Miąższość utworów czwartorzędowych zalegających w dolinie Wisłoki dochodzi do 10.0 m, rzadko zaś do 20.0 m. Zasilanie poziomu wodonośnego odbywa się poprzez bezpośrednią infiltrację opadów atmosferycznych, a także infiltrację wód powierzchniowych. Najlepsze warunki infiltracji występują w obrębie kamieńców i terasów holocenijskich Wisłoki, a więc tam gdzie występują utwory charakteryzujące się wysoką przepuszczalnością. W związku z brakiem własności retencyjnych w tych utworach, poziom wodonośny w sąsiedztwie rzek uzależniony jest ściśle od jej stanów. Poziom wodonośny występuje na ogół na głębokości do 5 m poniżej powierzchni terenu. W rejonach, gdzie utwory czwartorzędowe charakteryzują się dużą zmiennością w profilu pionowym i w poziomym rozprzestrzenieniu oraz tam, gdzie przykryte są warstwą glin, infiltracja opadów bywa utrudniona. Ogranicza to zasilanie oraz może powodować występowanie wód pod zmniejszonym ciśnieniem. Woda czwartorzędowego poziomu wodonośnego charakteryzuje się odczynem obojętnym, średnią twardością oraz niekiedy dużą zawartością żelaza i manganu. Konieczność spełnienia wymogów norm dla wody pitnej i do celów gospodarczych, wymusza prowadzenie procesu uzdatniania (przykładem jest tu ujęcie komunalne wód dla Pilzna)⁹.

Istnieje realne zagrożenie dla jakości czwartorzędowego poziomu wodonośnego, które związane jest głównie z istnieniem większych skupisk ludności wzdłuż dolin rzecznych (np. Pilzno), wzmożonego transportu drogowego, stosowania środków ochrony roślin i nawożenia czy przenikania zanieczyszczeń z wód powierzchniowych kontaktujących się z wodami podziemnymi. Ponadto wody podziemne w okolicach dolin rzecznych występują płytko, brak jest ciągłej pokrywy izolującej, chroniącej poziom wodonośny od zagrożeń zewnętrznych⁸.

Regionalizacja hydrogeologiczna

Systematyka regionalna doprowadziła do przejrzystego zaprezentowania dotychczasowej wiedzy o wodach podziemnych. Regionalizacja zwykłych wód podziemnych wg Paczyńskiego i Sadurskiego umiejscawia obszar badań w prowincji górskiej, regionu karpackiego XV i subregionu Karpat zewnętrznych XV₂^{10,11}. Według regionalizacji słodkich wód podziemnych Kleczkowskiego badany obszar wchodzi w skład Prowincji hydrogeologicznej górsko - wyżynnej, Masywu Karpackiego w części zewnętrznej z nałożonymi zbiornikami

⁹ *Objaśnienia do Mapy Hydrogeologicznej Polski w skali 1: 50 000 – Arkusz PILZNO (1002), Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa, 1998*

¹⁰ *Paczyński B., Sadurski A. i inni, Hydrogeologia regionalna Polski, Tom I „Wody słodkie”. Państwo Instytut Geologiczny, Warszawa, 2007*

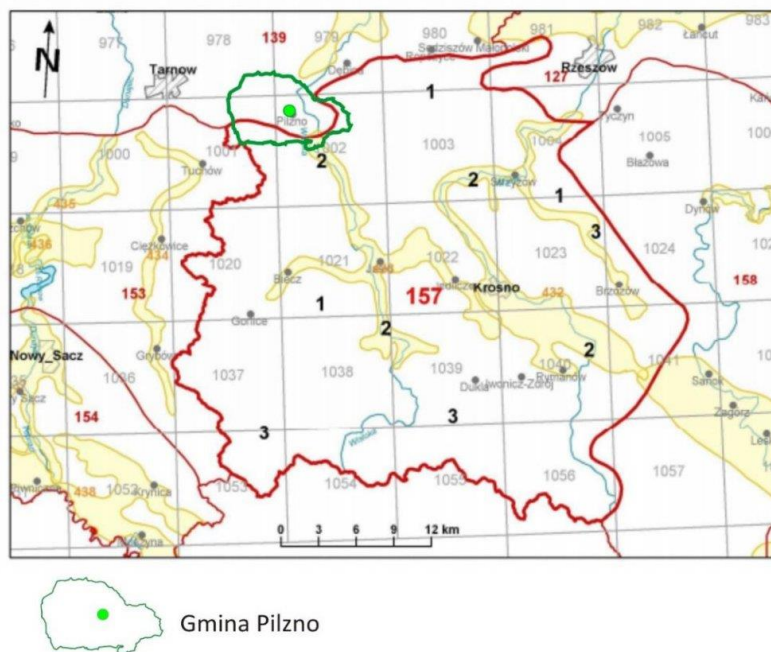
¹¹ http://home.agh.edu.pl/~zurek/hr/suds_files/HR_Wyklad3_Regionalizacja_Hydrogeologiczna.pdf

dolinnymi czwartorzędowymi MK (Z), charakteryzującego się ośrodkiem szczelinowo – porowym we fliszu karpackim.

Regionalizacja hydrogeologiczna Polski regionów wodnych pozwala na przedstawienie w (formie uproszczonej) lokalnych warunków hydrogeologicznych lub obszarów cechujących się skomplikowaną budową geologiczną. Klasyfikacja ta lokalizuje analizowany obszar w prowincji Wisły, regionie górnej Wisły i subregionie Karpat zewnętrznych (SKZ) (Zał.3)¹⁰.

Jednolite części wód podziemnych

Aktualnie obowiązujący podział na jednolite części wód podziemnych (JCWPd) sytuuje ten teren w JCWPd Nr 139 oraz 157 (Rys. 9 i Rys.10, Tab.6)^{12,13}. Po roku 2014 planowano wdrożyć zweryfikowany podział kraju na JCWPd, który przyłączyłby ww. obszar do JCWPd Nr 151 (Rys. 11)¹⁴. Na chwilę obecną podział ten nie jest przyjęty jako obowiązujący. Na terenie Gminy Pilzno znajduje się Główny Zbiornik Wód Podziemnych (GZWP) Dolina Rzeki Wistoka Nr 433¹⁵.

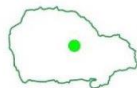
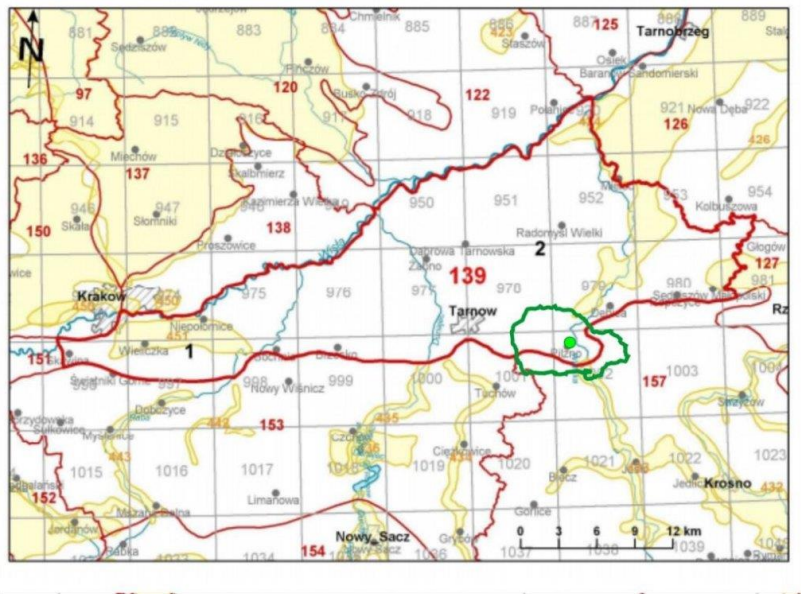

¹² http://www.psh.gov.pl/plik/id,4955,v,artykul_5576.pdf

¹³ http://www.psh.gov.pl/plik/id,4973,v,artykul_5576.pdf

¹⁴ http://www.psh.gov.pl/plik/id,5335,v,artykul_5773.pdf

¹⁵ *Objaśnienia do Mapy Hydrogeologicznej Polski w skali 1: 50 000 – Arkusz PILZNO (1002), Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa, 1998*

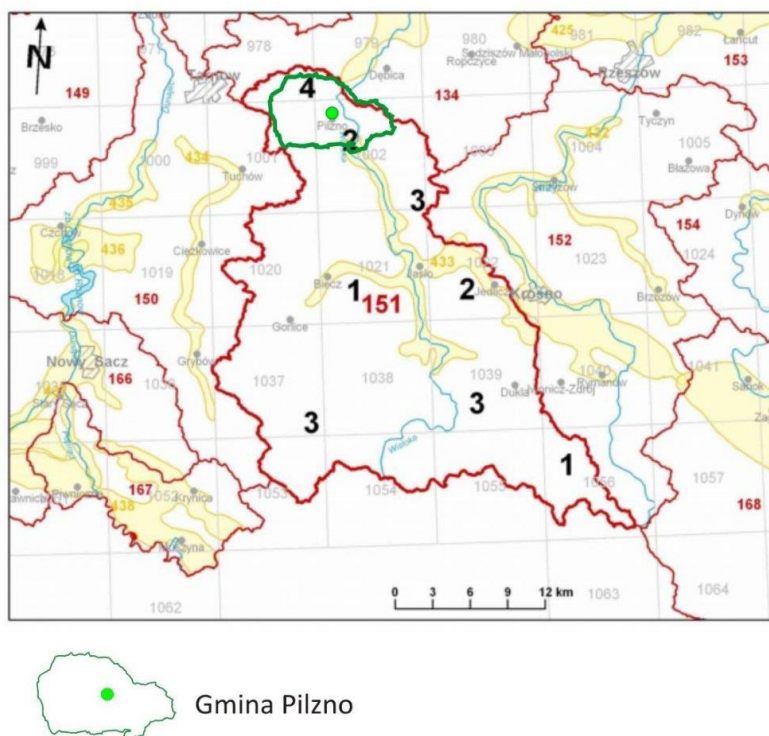
Rys. 9 Lokalizacja Gminy Pilzno na tle JCWPd Nr 157⁹ (zmodyfikowano)

Gmina Pilzno

Rys. 10 Lokalizacja Gminy Pilzno na tle JCWPd Nr 139¹² (zmodyfikowano)

Tab. 6 Charakterystyka Jednolitych Części Wód Podziemnych na obszarze Gminy Pilzno

	JCWPd Nr 139	JCWPd Nr 157
Kod JCWPd	PLGW2200139	PLGW2200157
Stan jakościowy	dobry	dobry
Stan ilościowy	dobry	dobry
Ocena wystąpienia nieosiągnięcia celów środowiskowych	niezagrożona	niezagrożona
Cele środowiskowe	-	-

Rys. 11 Lokalizacja Gminy Pilzno na tle JCWPd Nr 151¹³ (zmodyfikowano)

3.2.3.2. WODY POWIERZCHNIOWE

Główną rzeką Gminy Pilzno jest Wisłoka (prawy dopływ górnej Wisły), która przepływa z południa na północ Gminy w tym przez jej siedzibę – miasto Pilzno. Uchodzi ona do Wisły w okolicach Połańca. Długość rzeki wynosi 164 km, a powierzchnia dorzecza 4110 km². Źródła Wisłoki zlokalizowane są na wysokości około 600 m n.p.m. na południowym stoku Dębnego Wierchu oraz między Popowymi Wierchami a Kamiennym Wierchem w Beskidzie Niskim. Górny bieg Wisłoki cechuje się dużą zmiennością przepływu, a sama rzeka ma charakter górski. Na tym odcinku ciek ten cechuje szybki i znaczący odpływ, który jest efektem występowania znacznych spadków rzeki i braku zbiorników retencyjnych przy występowaniu intensywnych opadów atmosferycznych. Spływ odbywa się tu w znacznym stopniu powierzchniowo, co ma wpływ na różnicowanie natężenia przepływu w okresach suchych czy gwałtownych wezbrań¹⁶. Cechy te mogą wpływać na występowanie ryzyka podtopień i powodzi na odcinku rzeki zlokalizowanym na terenie Gminy Pilzno. Na obszarze Gminy Pilzno rzeka Wisłoka płynie na

¹⁶ <http://www.wisloka.tarnow.pl/index.php/natura-2000/11-wisloka-z-doplywami>

długości około 11.5 km, w tym o biegu rzeki stanowią odcinki uregulowane, pozostałe odcinki brzegów rzeki są w stanie naturalnym porośnięte krzakami wikliny.

Drugą co do długości rzeką na terenie Gminy jest płynąca z zachodu na wschód - Dulcza. Jest to potok górski, w którym mogą mieć miejsce nagłe przyrosty wód (podczas intensywnych opadów czy roztopów), co prowadzić może do podtopień gruntów czy budynków. Jest ona lewobrzeżnym dopływem Wisłoki, a jej długość wynosi 19 km. Rzeką bierze swój początek w Zalasowej i płynie przez Szynwałd, Łęki Górne, Łęki Dolne i Pilzno, gdzie wpada do Wisłoki. Wzdłuż niewielkich odcinków Dulczy (tereny Zalasowej i Szynwałdu) przepływa ona przez tereny leśne, w pozostałych częściach są to głównie grunty rolnicze i gęsta zabudowa gospodarcza. Dulcza przepływa także przez centrum Pilzna¹⁷.

W południowej części rozlokowana jest sieć potoków, do których zalicza się potok Przemiarki, Słotowski i potoki górskie Gołęczynka i Złotoryja. Przez północno-zachodnią część Gminy przepływa potok Machowski.

W miejscowości Mokrzec na Wisłocie znajduje się jaz i mała elektrownia wodna. Na skutek spiętrzenia wód Wisłoki powstał zalew Strzegocice o powierzchni około 250 ha.

Jednolite części wód powierzchniowych

Jednolita część wód powierzchniowych (JCWP) to oddzielny i znaczący element wód powierzchniowych, taki jak: struga, strumień, potok, rzeka, kanał lub ich część, jezioro lub inny naturalny zbiornik, sztuczny zbiornik wodny, morskie wody wewnętrzne, wody przejściowe lub przybrzeżne. Na potrzeby opracowywania planów gospodarowania wodami i ich aktualizacji jednolite części wód powierzchniowych zostały zgrupowane w scalone części wód powierzchniowych (SCWP).

Na obszarze Gminy Pilzno wydzielono 5 Jednolitych Części Wód Powierzchniowych (Tab.7):

- Dopływ z Lipin,
- Potok Chotowski,
- Dulcza,
- Wisłoka od Ropy do Potoku Chotowskiego,
- Słotówka.

Tab. 7 Charakterystyka Jednolitych Części Wód Powierzchniowych na terenie Gminy Pilzno¹⁸

Nazwa Jednolitej Części Wód	Dopływ z Lipin	Potok Chotowski	Dulcza	Wisłoka od Ropy do	Słotówka

¹⁷ <http://www.szynwald.pl/przyroda/wody/potok-dulcza>

¹⁸ <http://geoportal.kzgw.gov.pl/imap/>, dostęp: 25.09.2015

				Potoku Chotowskiego	
Europejski kod jednolitej części wód z literami PL	PLRW200062187129	PLRW200062187129	PLRW2000621869	PLRW200015218719	PLRW2000122185929
Krajowy kod jednolitej części wód powierzchniowych	RW200062187129	RW200062187129	RW2000621869	RW200015218719	RW2000122185929
Długość jednolitej części wód [km]	8,5	34,39	29,11	44,3	8,05
Status JCWP	naturalna	silnie zmieniona	naturalna	silnie zmieniona	naturalna
Uzasadnienie wyznaczenia statusu JCWP	-	Brak istotnych zaburzeń reżimu hydrologicznego, Jaz i stopnie uniemożliwiają wędrówki ryb i zmieniające warunki życia dla bezkręgowców	-	energetyka na zbiorniku i nadmiar SNQ, Zapory p. rumowiskowe i stopnie uniemożliwiają wędrówki ryb	-
Typ JCW zgodnie z typologią	6	6	6	15	12
Ocena stanu	zły	zły	zły	dobry	zły
Ocena zagrożenia nieosiągnięcia celów RDW	niezagrożona	niezagrożona	niezagrożona	niezagrożona	niezagrożona
Derogacje na podstawie RDW (2000/60/WE)	-	-	-	-	-
Kod Regionu Wodnego na podstawie Dz.U.06.126.876	2000GW	2000GW	2000GW	2000GW	2000GW
Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej	RZGW Kraków	RZGW Kraków	RZGW Kraków	RZGW Kraków	RZGW Kraków
Kod Regionu wg. Kondrackiego	16	16	10	10	10
Kod ekoregionu wg. Illiesa	16	16	10	16	16

3.2.4. WARUNKI GLEBOWE I STRUKTURA UŻYTKOWANIA GRUNTÓW

Teren Gminy Pilzno charakteryzuje się zróżnicowanymi warunkami glebowymi z wyraźną dominacją gleb o jakości dobrej i średniej. Niewiele jest gleb o jakości skrajnej: bardzo dobrej i najśłabszej. Gleby Gminy w dużej części wytworzone są z lessów, bądź utworów lessowatych, z żyłowych zwietrzelin skał fliszowych oraz części mad Wisłoki. Charakteryzuje się one wysoką przydatnością rolniczą (gleby zaliczane do kompleksu do pszennego dobrego i bardzo dobrego). Miejscami występują gleby piaszczyste tworzące kompleksy żytnie – od dobrego do najśłabszego. Największy obszar Gminy pokryty jest natomiast glebami wytworzonymi z pylastej zwietrzliny utworów fliszowych. Duża część tych gleb położona na korzystnym podłożu, co znajduje przełożenie w zaklasyfikowaniu ich do kompleksu pszenicznego górskiego. Na obszarach charakteryzujących się największymi spadkami i urozmaiceniem rzeźby terenu występują kompleksy leśne. Położone w obniżeniach wilgotniejsze gleby, tworzą małe powierzchnie kompleksu zbożowo – pastewnego mocnego. Mady, występujące w obrębie najniższych teras Wisłoki i w okolicach mniejszych cieków użytkowane są głównie jako łąki lub pastwiska najczęściej średniej jakości.

Gleby występujące na terenie Gminy Pilzno charakteryzują się przeważnie odczynem kwaśnym, przy czym jest to ich naturalna cecha wynikająca z charakteru skał macierzystych i przebiegu procesów glebotwórczych. Powoduje ona jednak potrzebę wapnowania większości uprawianych gleb¹⁹.

Gmina Pilzno jest gminą rolniczą o całkowitej powierzchni 16 513 ha (Fot.2). Użytki rolne zajmują powierzchnię 11 093 ha, co stanowi ok. 67% powierzchni ogólnej Gminy, a ok. 50% powierzchni użytków rolnych w Gminie zajmują grunty orne (Tab.8).

Tab. 8 Struktura użytkowania gruntów w Gminie Pilzno w 2014 roku⁶

Ogółem	Użytki rolne					Grunty leśne	Pozostałe grunty
	razem	w tym					
		grunty orne	sady	łąki trwałe	pastwiska trwałe		
16 513	11 093	8 341	167	907	1 112	4 404	1 016

¹⁹ Trafas M., Trafas K., Wnuk Z., Komentarz do mapy sozologicznej w skali 1: 50 000, Arkusz M-34-79-B Pilzno

Fot. 2 Pola uprawne przy drodze Pilzno – Słotowa (fot. A. Andrychowicz)

3.2.5. BOGACTWA NATURALNE

Zgodnie z „Bilansem złóż kopalin w Polsce” (stan na dzień 31 XII 2013 r.) na terenie Gminy występują złoża sklasyfikowane jako: gaz ziemny, piaski i żwiry oraz surowce ilaste.

Gaz ziemny

Złoże gazu ziemnego „Pilzno Południe” znajduje się w utworach miocenijskich. Gaz występuje tam w sześciu poziomach piaskowcowych (miąższość od 18 do 33 m), które izolowane są warstwami iłowcowymi. Porowatość efektywna skały zbiornikowej wynosi 20-25 %, a przepuszczalność od kilkuset do 1 500 mD. Udokumentowane zasoby wydobywalne, bilansowe złoża według stanu na koniec roku 2013 wynoszą 795,19 mln m³, a zasoby przemysłowe 326,74 mln m³.²⁰

Gaz ziemny ze złoża „Pilzno Południe” to gaz wysokometanowy o zawartości CH₄ - 99,065 %, C₂H₆ - 0,139 %, H₂S - 0,00 % i ciepłe spalania 39,61 MJ/Nm³ [18].

Złoże „Pilzno Południe” z punktu widzenia jego ochrony zostało sklasyfikowane do klasy 2 (złoże rzadko występujące), a z punktu widzenia ochrony środowiska do klasy A jako złoże niekonfliktowe ze względu na jego eksploatację otworową i małe prawdopodobieństwo zanieczyszczenia środowiska ¹⁸.

Za eksploatację złoża „Pilzno Południe” odpowiada Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A. w Warszawie Oddział Sanocki Zakład Górnictwa i Gazu w Sanoku. Przedsiębiorstwo to posiada koncesje na eksploatację gazu na powierzchni 4 870 450 m²

²⁰ Bajorek J., *Objaśnienia do mapy geologiczno-gospodarczej Polski w skali 1:50 000, Arkusz Pilzno (1002)*

pokrywającą się z obszarem i terenem górniczym złoża „Pilzno Południe”. Złoże eksploatowane jest od 1993 roku. Obecnie kopalnia posiada 6 otworów eksploatacyjnych. Gaz ziemny bez przeróbki oddawany jest po wydobyciu do sieci gazowniczej. Wydobycie według stanu na koniec 2013 roku kształtuje się na poziomie 56,45 mln m³. PGNiG S.A. posiada także zlokalizowane na terenie Gminy złoża „Wygoda”, które posiada zasoby wydobywalne, bilansowe na poziomie 10,42 mln m³. Wydobycie gazu ziemnego ze złoża „Wygoda” wyniosło 0,60 mln m³^{18,21}.

Piaski i żwiry

Złoża kruszyw naturalnych na terenie Gminy Pilzno należą do 3 kompleksów litologicznych osadów czwartorzędowych różniących się miejscem występowania i jakością surowca. Są to żwiry i piaski rzeczne niskiego, holocenijskiego terasu Wisłoki, piaski i żwiry rzeczne zlodowaceń środkowopolskich występujące w wyższych terasach we wschodnim brzegu doliny Wisłoki, często pod glinami lessopodobnymi¹⁸.

Na niskim, holocenijskim terasie Wisłoki udokumentowanych jest 5 złóż i zarejestrowane są 2 złoża kruszywa naturalnego. Większość z nich zlokalizowana jest na południowy wschód od Pilzna, między miejscowościami: Pilzno, Mokrzec, Jaworze Dolne i Bielowy. Największym złożem kruszywa na omawianym terenie jest złożo „Strzegocice Zalew”¹⁸.

Wszystkie wyżej wymienione złoża w dolinie Wisłoki charakteryzują się podobnymi parametrami górniczo – geologicznymi i jakościowymi. Kopaliną podstawową są piaski ze żwirem, brak jest kopalin współwystępujących i towarzyszących. Głównym składnikiem kruszywa są ziarna kwarcu, których zawartość waha się od 70 do 95 % i wynosi średnio 85,17 %¹⁸.

Kopalnie żwiru i ich rekultywacja po zakończeniu eksploatacji

Gmina Pilzno leży na terenie Zapadliska Przedkarpackiego (powstałego w miocenie) charakteryzującego się przekrojem asymetrycznym, gdzie skłon północny jest łagodny a południowy stromy. Na utworach miocenijskich zalegają tam młodsze żwiry karpackie, które wypełniają głębsze rynny erozyjne.

Na terenie Gminy występują pokłady surowców okruchowych: piasków i żwirów rzecznych, pospótek wieku czwartorzędowego wykorzystywanych do produkcji wyrobów betoniarskich, które są wykorzystywane w budownictwie drogowym i mieszkaniowym. Miejscowości Strzegocice, Mokrzec, Jaworze Dolne, Jaworze Górne, Parkosz to zaplecze surowcowe do produkcji mas betonowych oraz wykorzystywane w budownictwie drogowym i mieszkaniowym.

²¹ Bilans złóż kopalin w Polsce: stan na 13.12.2013

Wyroby powstałe po eksploatacji ww. surowców są poddawane rekultywacji. Tworzone są tam zbiorniki wody w ramach tak zwanej „małej retencji”. Przykładem takiego zbiornika jest wybudowany na wyrobiskach poźwirowych zlokalizowanych przy rzece Wisłoce zbiornik wodny „Zalew Strzegocice”, obejmujący 120 ha lustra wody.

W trakcie eksploatacji ww. surowców należy prowadzić monitoring skarp brzegowych zbiorników wodnych, który będzie polegał na kontroli postępu ewentualnej erozji wodnej i eolicznej, a w przypadku zmniejszenia szorstkości któregośkolwiek pasa ochronnego (wokół zbiornika) należy podjąć działania polegające na poszerzeniu tego pasa. Natomiast po zakończeniu eksploatacji złoża należy przeprowadzić rekultywację powstałego wyrobiska.

3.2.6. WARUNKI KLIMATYCZNE

Na klimat Gminy Pilzno mają wpływ dwie duże jednostki geomorfologiczne: Kotlina Sandomierska i Pogórze Podkarpackie z charakterystycznymi dla nich mikroklimatami. Omawiany obszar znajduje się w zasięgu klimatu pogórza karpackiego – piętro umiarkowanie ciepłe. Średnie roczne temperatury powietrza mieszczą się na ogół w granicach 7-8 °C, a sumaryczna roczna ilość opadów wynosi od 600 do 800 mm. Okres wegetacyjny trwa tam około 210-220 dni, natomiast ilość dni z pokrywą śnieżną utrzymuje się na poziomie 80-90 dni²⁸. W okresie letnim dość częstym zjawiskiem są burze i deszcze nawalne występujące od czerwca do sierpnia. Towarzyszyć im mogą silne wiatry. Warunki klimatyczne są korzystne dla prowadzenia działalności rolniczej, ze względu na długi okres wegetacyjny.

3.2.7. FAUNA I FLORA

3.2.7.1. ROŚLINNOŚĆ I ZIELEŃ

Na terenie Gminy Pilzno występuje kilka grup zbiorowisk roślinnych, które niejednokrotnie współwystępują ze sobą (Fot.3). Głównymi zbiorowiskami roślinnymi są tam:

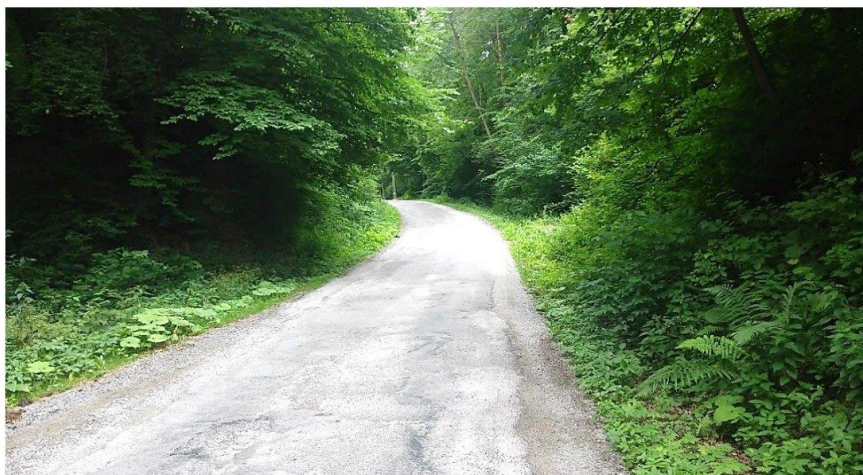
- Zbiorowiska leśne,
- Zbiorowiska zaroślowe występujące bezpośrednio przy granicy lasu, jako zadrzewienia śródpolne czy umocnienia na skarpach,
- Zbiorowiska terenów podmokłych, lokalnie w obniżeniach terenowych ze stagnującą wodą,
- Zbiorowiska łąk i pastwisk,
- Zbiorowiska synantropijne, teren upraw.

Fot. 3 Zbiorowiska leśne sąsiadujące z terenami uprawnymi: okolice drogi Pilzno –Słotowa (fot. A. Andrychowicz)

Zbiorowiska leśne

Na terenie Gminy Pilzno lasy i grunty leśne zajmują powierzchnię około 39,75 ha co stanowi blisko 25 % jej powierzchni. W lasach tych przeważa dominacja drzewostanu mieszanego który stanowią: jodła, buk, grab, sosna, dąb z domieszką brzozy, olchy szarej, osiki i modrzewia (Fot.4). Przeciętnie wiek drzewostanów to około 55 lat. Rozmieszczenie lasów na terenie Gminy jest nierównomierne. Większe kompleksy leśne występują w rejonie wschodnim (głównie Pogórza Strzyżowskiego), gdzie zajmują wyższe partie wzniesień i strome stoki. Większość terenów leśnych należy do właścicieli prywatnych¹⁷.

Fot. 4 Zbiorowisko leśne na terenie Gminy Pilzno (fot. A. Andrychowicz)

W Gminie Pilzno obserwuje się wzrost liczby terenów zalesionych co jest związane ze zmniejszaniem się działalności rolniczej w regionie (ugory) oraz systemem dopłat do zalesiania terenów rolniczych. Czynnikiemami zagrażającymi dla lasów są: szkodliwe owady, grzyby patogeniczne, nadmierne przegęszczanie zwierzyny i anomalie pogodowe, oraz czynniki szkodliwe (SO₂, tlenki azotu, fluor i pyły), a także pożary wywołane wypalaniem traw, nadmierny ruch turystyczny, nielegalne wycinanie drzew oraz kłusownictwo²².

3.2.7.2. ŚWIAT ZWIERZĄT

Zróżnicowanie faunistyczne Gminy jest wypadkową czynników przyrodniczych i antropogenicznych. Występowanie, różnorodność i bogactwo fauny zależy od stopnia zalesienia i intensywności gospodarki rolnej. Fauna obszaru Gminy składa się ze zwierzyny miejscowej – autochtonicznej i napływowej, często endemicznej. Wśród górskich kręgowców o szerszym zasięgu występują:

- płazy – traszka górską,
- ptaki- pliszka górską,
- ssaki- ryjówka górską.

Elementami puszczańskimi fauny są występujące ssaki:

- sarna,
- kuna.
- chrząszcz – kozioróg dębosz.

Gatunkami typowo nizinnymi są:

- ptaki – skowronek borowy,
- kureczka nakrapiana,
- łozówka,
- ropuch paskówka.

Na terenie Gminy Pilzno pospolicie występują: zając szarak, dzik mniej liczne są borsuk i kuna leśna.

3.3. SYSTEMY INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ I GOSPODARKI KOMUNALNEJ

²² Program ochrony środowiska gminy Pilzno na lata 2008-2011 z uwzględnieniem lat 2012 -2015

3.3.1. POWIĄZANIA KOMUNIKACYJNE

Gmina Pilzno położona jest u zbiegu szlaków komunikacyjnych, handlowych i turystycznych. Stopniowy rozwój i modernizacja sieci drogowej znacząco wpływa na poprawę jakości życia mieszkańców, ale także przyciąga inwestorów czy turystów. Na obszarze Gminy Pilzno zlokalizowane są dwie drogi krajowe (Fot.5) oraz szereg dróg powiatowych:

A. drogi krajowe na obszarze Gminy Pilzno:

- droga krajowa nr 94 (E 40), relacji Zgorzelec (zachodnia granica państwa) Kraków-Tarnów-(Pilzno)-Rzeszów-Przemyśl –Medyka (wschodnia granica państwa),
- droga krajowa nr 922, relacji Pilzno-Jasło.

Fot. 5 Fragment drogi krajowej nr 94 w miejscowości Machowa (fot. A. Andrychowicz)

B. drogi powiatowe na obszarze Gminy Pilzno:

- nr 43203 – Pilzno-Róża,
- nr 43229 – Machowa – Czarna,
- nr 43243 - Pilzno-Szynwałd –Pogórska Wola,
- nr 43244 - Łęki Górne – Zwiernik,
- nr 43245 - Strzegocice –Słotowa,
- nr 43246- Zwiernik –Zagórze,

- nr 43249 – Bielowy – Jodłowa,
- nr 43257 – Gołęczyna – Jaworze Górne,
- nr 43258 – Łabuzie – Kamieniec,
- nr 43264 – Gębiczyna – Południk.

Gmina Pilzno leży w sąsiedztwie autostrady A4, odcinek Rzeszów – Tarnów, na terenie Gminy nie jest zlokalizowany jednak bezpośredni zjazd z autostrady, a podróżujący muszą się kierować na węzły autostradowe w Dębicy, gdzie najbliższy to „Dębica – Żyraków”. Na terenie Gminy Pilzno nie funkcjonują szlaki kolejowe.

Na terenie Gminy zauważa się dbałość o stopniową modernizację oraz przebudowę dróg i chodników, co przyczynia się do poprawy ich stanu technicznego.

3.3.2. GOSPODARKA WODNO – ŚCIEKOWA

Na terenie Gminy Pilzno od roku 1997 działa Miejski Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Pilźnie (MZWiK w Pilźnie). Jest to samorządowy zakład budżetowy, którego zadaniem jest dostarczanie wody pitnej oraz odbiór i oczyszczanie ścieków na terenie Gminy²³. Z usług zakładu korzysta 2807 odbiorców wody i 1277 dostawców ścieków do kanalizacji sanitarnej i ogólnospławnej. Miejski Zakład Wodociągów i Kanalizacji świadczy także usługi wywozu samochodem asenizacyjnym nieczystości ciekłych ze zbiorników bezodpływowych, oraz prowadzi usługi budowlano – montażowe na rzecz Gminy.

3.3.2.1. ZAOPATRZENIE W WODĘ

MZWiK dostarcza wodę pitną mieszkańcom miasta Pilzno, oraz miejscowości; Łęki Dolne, Łęki Górne, Strzegocice, Machowa, Zwiernik, Bielowy, Jaworze, Podlesie oraz częściowo Słotowa. W chwili obecnej przedsiębiorstwo to dysponuje ponad 178,2 km wodociągów (bez przyłączy) wraz z około 80 km przyłączy. W mieście Pilzno funkcjonuje 1110 przyłączy do budynków, natomiast na obszarze sołectw należących do Gminy 1727. Na terenie Gminy woda dostarczana jest do 2500 odbiorców. W 2010 roku sprzedaż wody ukształtowała się na poziomie 264 000 m³ ^{6,21}. Na analizowanym obszarze zużycie wody wodociągowej

²³ <http://www.mzwikpilzno.pl>

zmienia się w zależności od analizowanej części Gminy. W części miejskiej (miasto Pilzno) wynosi ono 21 m³ na mieszkańca, natomiast w części wiejskiej 12 m³ na mieszkańca.

Gmina Pilzno korzysta z wody ujmowanej w dolinie rzeki Wisłoka. Proces ten ma miejsce z wykorzystaniem czterech studni głębinowych, pobierających wodę podziemną z warstwy infiltracyjnej. Przed podaniem do sieci wodociągowej, woda przechodzi proces uzdatniania w Stacji Uzdatniania Wody w Pilźnie, gdzie ma miejsce proces odżelaziania. Część mieszkańców Gminy (teren Machowej, Łęk Górnych, Łęk Dolnych, Zwiernika, Lipin i północnej części Pilzna) korzysta z wody ujmowanej w Żdżarach. Woda tłoczona jest do gospodarstw domowych i firm, za pomocą pompowni, które wyposażone są w antybakteryjne lampy UV (dzięki nim woda nie musi przechodzić procesu chlorowania)²¹.

W dalszym ciągu przeważająca część gospodarstw czerpie wodę ze studni gospodarczych wykorzystujących tzw. wodociąg zagrodowy (system pomp lub hydrofor) lub bezpośrednio ze studni (bez instalacji wodociągowej)²⁰.

Gmina Pilzno uznaje sprawę zaopatrzenia w wodę za priorytetową, a MZWiK dąży do rozbudowy sieci wodociągowej i poprawy jakości wody dostarczanej do odbiorcy²¹.

3.3.2.2. ODPROWADZANIE I OCZYSZCZANIE ŚCIEKÓW

Sieć kanalizacyjna na terenie Gminy Pilzno jest ciągle rozbudowywana. Kanalizacją w mieście Pilzno objęto Rynek, Osiedle 3-go Maja, Osiedle Witosa oraz ulice: Grottgera, Lwowska, Staszica, Kopernika, Węgierska, Podwale, Żeromskiego, Kochanowskiego, Paderewskiego, Kraszewskiego, Grywałdzka, Zielona, Spółdzielcza. W części miejskiej długość kanalizacyjnej sieci rozdzielczej wynosi 31.9 km (z 815 przyłączami do budynków), natomiast w części wiejskiej 23.6 km (z 128 przyłączami do budynków). W roku 2013 z miasta Pilzno odprowadzono 143 dam³ ścieków, natomiast z sołectw należących do Gminy Pilzno około 6 dam³ 6.

Na terenie Gminy istnieje możliwość odbioru nieczystości wozem ascenizacyjnym z przydomowych zbiorników wybieralnych. Wszystkie ścieki z terenu Gminy oczyszczane są w Miejskiej Oczyszczalni Ścieków w Pilźnie. Jest to oczyszczalnia biologiczno –mechaniczna o stałym zrzucie ścieków do rzeki Wisłoki (wielkość zrzutu to około 400 m³/dobę) [17].

3.3.3. GOSPODARKA ODPADAMI

Z dniem 1 lipca 2013 roku zaczął obowiązywać nowy system gospodarki odpadami w gminach. Nowelizacja Ustawy o utrzymaniu porządku i czystości w gminach określa zadania gminy oraz obowiązki właścicieli nieruchomości (dotyczące utrzymania czystości i porządku),

warunki wykonywania działalności w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych odpadów oraz warunki udzielania zezwoleń podmiotom świadczącym usługi w zakresie uregulowanym w ustawie. W myśl ww. ustawy utrzymanie czystości i porządku w gminach należy do obowiązkowych zadań własnych gminy, która ma zapewniać czystość i porządek na swoim terenie i tworzyć warunki niezbędne do ich utrzymania²⁴.

Gmina Pilzno posiadała „Plan Gospodarki Odpadami na lata 2008-2011 z uwzględnieniem lat 2012-2019”. Dokument ten już nie obowiązuje, jednak Gmina dalej realizuje jego założenia. Zadania, które były zapisane w Programach Gospodarki Odpadami zostały włączone do POŚ. W części dotyczącej zadań długoterminowych (realizacja zaplanowana na lata 2012-2019) Gmina stawiała przed sobą dwa zasadnicze cele: ograniczenie ilości wytwarzanych odpadów oraz rozbudowa systemu zbiórki odpadów niebezpiecznych. Zaplanowała szereg działań, które miały pomóc w ich wdrożeniu²⁵:

- Budowa i organizacja (wspólnie z innymi gminami) mobilnej zbiórki odpadów niebezpiecznych oraz włączenie w system jednostek handlowych,
- Organizacja systemu likwidacji azbestu,
- Podnoszenie świadomości społecznej mieszkańców w zakresie wytwarzania, segregacji i unieszkodliwiania odpadów.

Obecnie gmina w całości przejęła obowiązek zorganizowania odbierania odpadów od właścicieli nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy, w zamian za uiszczoną przez właściciela nieruchomości opłatę. Firma do odbioru odpadów komunalnych z posesji zamieszkałych wybierana jest w drodze przetargu, natomiast firmy działające na terenie Gminy posiadają podpisane umowy z podmiotami posiadającymi wpis do rejestru działalności regulowanej.

W ramach zbiórki doraźnej od mieszkańców odbierane są meble, odpady wielkogabarytowe, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, zużyte opony, popioły i żużle z domowych palenisk. Prowadzona jest ona jeden raz w roku, po uprzednim ogłoszeniu terminu, miejsca i rodzaju odbieranych odpadów²⁴.

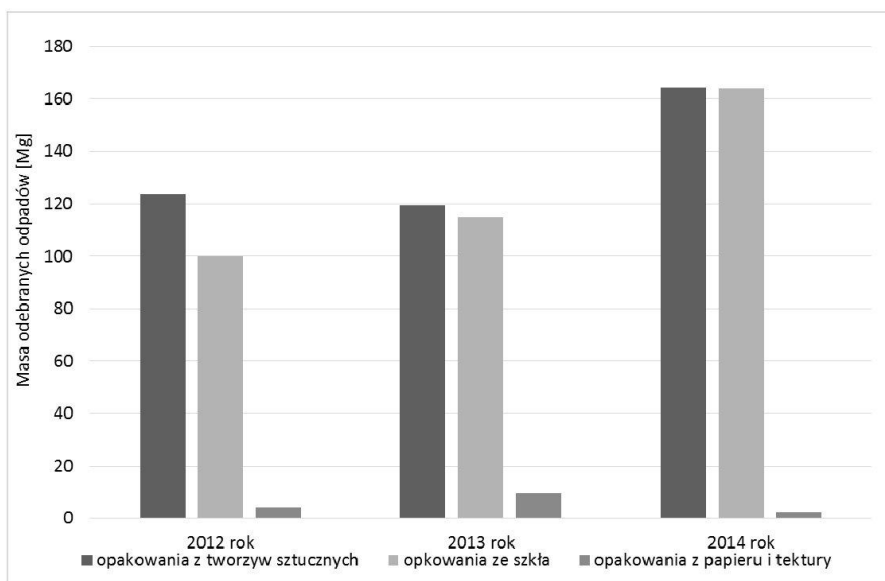
Ponadto na terenie Gminy Pilzno funkcjonuje Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych, do którego mieszkańcy bezpłatnie dostarczają odpady komunalne zebrane w sposób selektywny (papier, metale, tworzywa sztuczne, szkło, odpady komunalne ulegające biodegradacji, przeterminowane leki i chemikalia, zużyte baterie i akumulatory, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, meble, inne odpady wielkogabarytowe, odpady budowlane i rozbiórkowe, zużyte opony, odpady zielone, popioły i żużle z domowych palenisk). Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych zlokalizowany jest w obrębie działki nr ewid.

²⁴ Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2013 poz. 1399)

²⁵ Plan Gospodarki Odpadami w Gminie Pilzno na lata 2008-2011 z uwzględnieniem lat 2012-2019

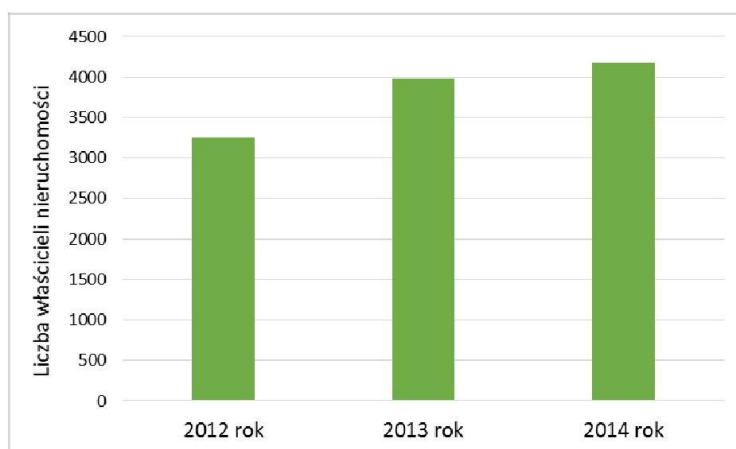
826/1 w miejscowości Łęki Dolne („KZ” Firma Handlowo-Uslugowa Zdzisław Koziol z/s Łęki Dolne 89b)²⁴.

Systemem gospodarki odpadami komunalnymi objętych jest 4 198 nieruchomości położonych na terenie Gminy Pilzno, w tym 4 106 prowadzących selektywną zbiórkę. Według danych uwzględnionych w złożonych deklaracjach dotyczących opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi selektywną zbiórkę odpadów prowadzi 14 538 mieszkańców.

Rys. 12 Poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia poszczególnych frakcji odpadów komunalnych na terenie Gminy Pilzno (opracowanie: A. Andrychowicz)

W Gminie Pilzno poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia posortowanych frakcji odpadów komunalnych (tworzywa, szkło, papier i tektura) systematycznie wzrasta (Ryc.12). Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców gminy widoczny jest także po analizie liczby mieszkańców, od których odebrane zostały odpady komunalne (Ryc.13 i Tab.9).

Rys. 13 Liczba właścicieli nieruchomości na terenie Gminy Pilzno, od których zostały odebrane odpady komunalne (opracowanie: A. Andrychowicz)

W ciągu ostatnich trzech lat zanotowano wzrost masy odpadów komunalnych odbieranych z terenu Gminy Pilzno, przy czym zauważyć należy, że większa część odpadów odbierana jest z terenów wiejskich. Od roku 2014 odpady te są poddawane innym niż składowanie procesom przetwarzania.

Tab. 9 Informacja o masie poszczególnych rodzajów odpadów komunalnych odebranych z obszaru Gminy Pilzno oraz sposobie ich zagospodarowania

	Masa odebranych odpadów o kodzie 20 03 01 [Mg]			Masa odebranych odpadów o kodzie 20 03 01 poddanych składowaniu [Mg]			Masa odebranych odpadów o kodzie 20 03 01 poddanych innym niż składowanie procesom przetwarzania [Mg]		
	2012 rok	2013 rok	2014 rok	2012 rok	2013 rok	2014 rok	2012 rok	2013 rok	2014 rok
Odpady odebrane z obszarów miejskich	265,7	311,7	451,3	265,7	109,1	0	0	209,8	451,3
Odpady odebrane z obszarów wiejskich	817,8	732,6	1 009,60	817,8	265,3	0	0	467,3	1 009,60

3.3.3.1. DZIAŁANIA NA RZECZ USUNIĘCIA AZBESTU Z TERENU GMINY PILZNO

Azbest to nazwa handlowa przypisana sześciu materiałom włóknistym – uwodnionym krzemianom magnezu, żelaza, wapnia i sodu. Na świecie występują naturalne złoża azbestu, jednak ich eksploatacja nie była prowadzona na szeroką skalę²⁵.

Rys. 14 Zalety azbestu²⁶

Z uwagi na liczne zalety (Rys.14), azbest był stosowany w budownictwie, energetyce, transporcie i przemyśle chemicznym.

Główne zastosowania azbestu²⁵:

- **wyroby azbestowo – cementowe**, takie jak: pokrycia dachowe, rury ciśnieniowe, płyty okładzinowe i elewacyjne (zawartość azbestu: 10 do 35 %),
- **wyroby izolacyjne** stosowane do izolacji kotłów parowych, wymienników ciepła, zbiorników, przewodów rurowych oraz ubrań i tkanin ognioodpornych (zawartość azbestu: 75 do 100%),
- **wyroby uszczelniające**: tektury, płyty, płyty azbestowo- kauczukowe,
- **wyroby cierne**: okładziny i taśmy hamulcowe,
- **wyroby tekstylne**: sznury i maty,
- **wyroby hydrouszczelniające**: lepiki asfaltowe, kity uszczelniające, asfalty drogowe uszlachetnione (zawartość azbestu: 20 do 40 %).

Chorobotwórcze działanie azbestu występuje w wyniku wdychania włókien zawieszonych w powietrzu (zagrożenie stanowią włókna uwolnione do powietrza atmosferycznego). Stopień zagrożenia zdrowia zależy od rodzaju azbestu, wielkości włókien i ich stężenia w powietrzu oraz czasu narażenia. Długotrwałe wdychanie powietrza atmosferycznego, w którym zawieszona są włókienka azbestu może prowadzić do występowania chorób układu oddechowego, łagodnych zmian opłucnowych, raka płuc czy międzybłoniaków opłucnej i otrzewnej²⁵.

²⁶ <http://polskabezazbestu.pl>

Gmina Pilzno posiada „Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Pilzno na lata 2015 – 2032”. Dokument ten zakłada szereg celów, których spełnienie pozwoli na spełnienie zobowiązania, jakie Polska złożyła Unii Europejskiej, deklarując oczyszczenie terenu państwa z azbestu i wyrobów go zawierających do 2032 roku.

Główne cele „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Pilzno na lata 2015 – 2032” to:

- przedstawienie oddziaływania wyrobów zawierających azbest na zdrowie człowieka i środowisko naturalne,
- podniesienie świadomości społeczeństwa odnośnie zagrożeń powodowanych przez wyroby zawierające azbest,
- wskazanie możliwości pozyskiwania funduszy na usunięcie wyrobów zawierających azbest,
- zapoznanie z obowiązującymi przepisami prawnymi oraz wynikającymi z nich procedurami dotyczącymi postępowania z wyrobami zawierającymi azbest,
- określenie harmonogramu zadań oraz oszacowanie kosztów likwidacji wyrobów zawierających azbest.

W celu spełnienia założeń Programu Gmina Pilzno dokonała bilansu wyrobów zawierających azbest w budynkach, które ujęte były w bazie azbestowej.

Aktualne zestawienie zbiorcze dotyczące ilości wyrobów zawierających azbest w budynkach mieszkalnych i gospodarczych na terenie całej Gminy Pilzno zawiera informacje o masie azbestu, która została zinwentaryzowana, unieszkodliwiona oraz pozostała do unieszkodliwienia (Tab.10 i Tab.11). Dodatkowo Gmina posiada aktualne informacje na temat ilości azbestu z podziałem na kody wyrobów (płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie, płyty azbestowo-cementowe faliste dla budownictwa oraz rury i złącza azbestowo-cementowe do usunięcia).

Tab. 10 Masa azbestu (w kg), która została zinwentaryzowana, unieszkodliwiona oraz pozostała do unieszkodliwienia na terenie Gminy Pilzno²⁷ (dane:www.bazazbestowa.gov.pl)

Zinwentaryzowane			Unieszkodliwione			Pozostałe do unieszkodliwienia		
Razem	Os. fizyczne	Os. prawne	Razem	Os. fizyczne	Os. prawne	Razem	Os. fizyczne	Os. prawne
2 408 672	2 373 824	34 848	499 350	499 350	0	1 909 322	1 874 474	34 848

Tab. 11 Masa azbestu (w kg), która została zinwentaryzowana, unieszkodliwiona lub pozostała do unieszkodliwienia na terenie Gminy Pilzno z podziałem na kody wyrobów²⁶

²⁷ <http://bazaazbestowa.gov.pl>

Kod wyrobu	Zinventaryzowane			Unieszkodliwione			Pozostałe do unieszkodliwienia		
	Razem	Os. fizyczne	Os. prawne	Razem	Os. fizyczne	Os. prawne	Razem	Os. fizyczne	Os. prawne
W01	178 519	177 639	880	82 027	82 027	0	96 492	95 612	880
W02	2 230 153	2 196 185	33 968	417 323	417 323	0	1 812 830	1 778 862	33 968

Gdzie:

W 01 - Płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,

W02 - Płyty azbestowo-cementowe faliste dla budownictwa,

Otrzymane dane pozwalają na uzyskanie pełnej wiedzy na ten temat ilości azbestu na terenie Gminy oraz podejmowanie przez jednostki samorządowe skutecznych działań mających na celu pomoc właścicielom obiektów w jego usuwaniu i unieszkodliwianiu.

Dalsze upowszechnienie założeń programu będzie skutkowało podnoszeniem świadomości społeczności lokalnej w zakresie zagrożeń związanych z eksploatacją wyrobów zawierających azbest oraz ich usuwaniem.

3.3.4. CIEPŁOWNICTWO

Gmina Pilzno nie posiada dużych obiektów gospodarki ciepłowniczej, które mogłyby zaopatrywać w ciepło większe części poszczególnych miejscowości. Budynki użyteczności publicznej w przeważającej części ogrzewane są energią cieplną z kotłowni zasilanych paliwem gazowym i węglowym. W budynkach jednorodzinnych mieszkańcy korzystają głównie z kotłowni indywidualnych (gazowych bądź węglowych)²⁰.

Obecnie Gmina Pilzno realizuje długofalowy program montażu kolektorów słonecznych w indywidualnych gospodarstwach domowych. Inwestycja w 75 % finansowana jest przez Szwajcarsko-Polski Program Współpracy, czyli tzw. Fundusz Szwajcarski. Pozostałe 25 % potrzebnej kwoty pochodzi z wpłat mieszkańców, którzy zdecydowali się na przystąpienie do programu. Aktualnie trwa montaż kolektorów słonecznych w gospodarstwach indywidualnych, które zgłosiły chęć udziału w projekcie.

Gmina planuje przeprowadzić szereg inwestycji w zakresie OZE (mim. montaż instalacji, termomodernizacja budynków), które w konsekwencji mają przyczynić się do poprawy stanu środowiska w Gminie Pilzno.

3.3.5. GAZOWNICTWO

Na obszarze Gminy Pilzno zlokalizowana jest sieć gazociągów wysokiego ciśnienia²⁰:

- Gazociąg O 700 relacji Jarosław – Tarnów,
- Gazociąg O 400 relacji Jarosław – Tarnów,
- Gazociąg O 250 relacji Pilzno – Jasło,
- Gazociąg O 250 relacji Grybów – Lipiny,
- Gazociąg O 250 relacji Warzyce – Pilzno,
- Gazociąg O 300 relacji Pilzno – Lipiny.

Miasto Pilzno jest stopniowo uzbrajane w sieć gazową niskiego ciśnienia, która jest łączona z istniejącymi już gazociągami. Zgazyfikowane są wszystkie sołectwa w gminie, a mieszkańcy mają możliwość indywidualnego dołączania do istniejącej już sieci gazowej.

Długość sieci gazowej rozdzielczej wraz z przyłączami²⁰:

- miasto Pilzno – 63.58 km,
- wieś – 311.32 km.

Ilość wszystkich przyłączy:

- miasto Pilzno – 1145 szt. (w tym do budynków mieszkalnych 990 szt.),
- wieś – 2484 szt. (w tym do budynków mieszkalnych ok. 2210 szt.).

Zużycie gazu na terenie Gminy Pilzno kształtuje się na poziomie 3 284 600 m³, w tym²⁰:

- miasto – 1 854 200 m³
- wieś – 1 430 400 m³

3.3.6. ELEKTROENERGETYKA

Przez obszar Gminy Pilzno przebiegają linie energetyczne o mocy 400 kV, 110 kV, 30 kV oraz 15 kV. Stan techniczny sieci niskich napięć jest dobry. Modernizacja będzie wynikała z oceny stanu technicznego lub w przypadku przyłączenia nowych odbiorców i związanej z tym konieczności zwiększenia przepustowości istniejącej infrastruktury elektroenergetycznej. Planuje się budowę nowych linii energetycznych 15 KV oraz lokalizację nowych stacji transformatorowych, głównie na projektowanych terenach zabudowy mieszkaniowej²⁰. W miejscowości Mokrzec na Wisłoce znajduje się jaz i mała elektrownia wodna. Jest to

inwestycja prywatna, której właściciele sprzedają wyprodukowany prąd do sieci centralnej (Fot 6).

Fot. 6 Widok na małą elektrownię wodną w Mokrzczu (fot. Anna Andrychowicz)

3.3.7. ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII

Energia odnawialna uzyskiwana jest z naturalnych, powtarzających się procesów przyrodniczych. Odnawialne źródła energii (OZE) są alternatywą dla tradycyjnych i nieodnawialnych źródeł energii (paliw kopalnych), których użytkowanie wiąże się z emisją szkodliwych substancji do atmosfery. Zasoby OZE są nieprzerwanie uzupełniane na drodze naturalnych procesów, co pozwala na sklasyfikowanie ich jako zasobów praktycznie niewyczerpalnych²⁸.

²⁸ http://www.mos.gov.pl/g2/big/2009_04/39572f387855dfd35d11ec848e9d1f30.pdf

Rys. 15 Podział odnawialnych źródeł energii OZE²⁸

W Polsce energia ze źródeł odnawialnych obejmuje energię z bezpośredniego wykorzystania promieniowania słonecznego (przetwarzanego na ciepło lub energię elektryczną), wiatru, zasobów geotermalnych (z wnętrza Ziemi), wodnych, stałej biomasy, biogazu i biopaliw ciekłych (Rys.15). Pozyskiwanie energii z tych źródeł jest, w porównaniu do źródeł tradycyjnych (kopalnych), bardziej przyjazne środowisku naturalnemu. Wykorzystywanie OZE w znacznym stopniu zmniejsza szkodliwe oddziaływanie energetyki na środowisko naturalne, głównie poprzez ograniczenie emisji szkodliwych substancji, zwłaszcza gazów cieplarnianych²⁷.

Celem strategicznym Polityki energetycznej Polski jest zwiększenie wykorzystania odnawialnych zasobów energii i wzrost udziału energii elektrycznej wytworzonej w odnawialnych źródłach energii w krajowym zużyciu energii elektrycznej. Rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii prowadzony jest w trzech obszarach²⁷:

- energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii,
- ciepła i chłodu z odnawialnych źródeł energii,
- biokomponentów wykorzystywanych w paliwach ciekłych i biopaliwach ciekłych.

Główne cele Polityki ekologicznej Polski w zakresie OZE obejmują²⁷:

- Wzrost udziału OZE w finalnym zużyciu energii co najmniej do poziomu 15% w 2020 r. oraz dalszy wzrost tego wskaźnika w latach następnych,
- Osiągnięcie w 2020 r. 10% udziału biopaliw w rynku paliw transportowych, oraz zwiększenie wykorzystania biopaliw II generacji,
- Ochronę lasów przed nadmiernym eksploatowaniem, w celu pozyskiwania biomasy oraz zrównoważone wykorzystanie obszarów rolniczych na cele OZE,
- Zwiększenie stopnia dywersyfikacji źródeł dostaw oraz stworzenie optymalnych warunków do rozwoju energetyki rozproszonej opartej na lokalnie dostępnych surowcach.

Wzrost wykorzystania OZE niesie za sobą wiele korzyści. Główne z nich (przynoszące realne korzyści dla środowiska) to ²⁹:

- ograniczenie emisji CO₂, co prowadzi do redukcji emisji gazów cieplarnianych i przeciwdziałania ocieplaniu się klimatu,
- ograniczenie importu nośników energii z regionów politycznie niestabilnych, wzrost niezależności i bezpieczeństwa kraju, dywersyfikacja dostaw energii, zmniejszenie zależności od wahań cen ropy i gazu na światowych rynkach,
- wzrost zatrudnienia w przemyśle związanym z OZE (produkcja urządzeń OZE oraz praca w przemyśle wytwarzania energii odnawialnej), wzrost innowacyjności gospodarki,

INWESTYCJE GMINY PILZNO W SEKTOR ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII

Gmina Pilzno jest w trakcie realizacji długoterminowego programu obejmującego montaż kolektorów słonecznych u odbiorców prywatnych (Tab.12). Inwestycja przewidziana jest na lata 2013-2017 i w 75 % finansowana jest przez Szwajcarsko-Polski Program Współpracy, czyli tzw. Fundusz Szwajcarski. Jest to forma bezwrotnej pomocy zagranicznej przyznanej przez Szwajcarię, Polsce w ramach szwajcarskiej pomocy dla 10 państw członkowskich Unii Europejskiej (UE), które przystąpiły do niej 1 maja 2004 r. Ma ona na celu zniwelowanie różnic pomiędzy nowymi członkami UE a krajami lepiej rozwiniętymi. W zakresie środowiska i infrastruktury możliwe jest uzyskanie wsparcia na następujące działania:

- odbudowę, przebudowę i rozbudowę infrastruktury środowiskowej oraz poprawę stanu środowiska (m.in. zarządzanie odpadami stałymi,
- systemy energii odnawialnej, poprawę wydajności energetycznej,
- poprawę publicznych systemów transportowych,
- bioróżnorodność i ochronę ekosystemów oraz wsparcie transgranicznych inicjatyw środowiskowych.

W Gminie Pilzno 25% inwestycji pokrywane jest z kieszeni mieszkańców, którzy zadeklarowali chęć uczestnictwa w projekcie. W związku z rozpoczęciem inwestycji spodziewany jest spadek emisji gazów do atmosfery, co będzie realnym działaniem na rzecz zmniejszenia niskiej emisji na terenie całej Gminy. Aktualnie prowadzony jest montaż kolektorów słonecznych na budynkach mieszkańców, którzy biorą udział w projekcie.

Tab. 12 Inwestycje Gminy Pilzno w zakresie Odnawialnych Źródeł Energii, z uwzględnieniem stanu faktycznego i planów przyszłych inwestycji

²⁹ <http://www.zgwrp.pl/attachments/article/575/rola%20OZE%20w%20rozwoju%20gmin.pdf>

Lokalizacja inwestycji (gmina, miejscowość)	Rodzaj przedsięwzięcia	Planowane lata realizacji (inwestycje, przedsięwzięcia w tym długoterminowe)	Planowany koszt całkowity inwestycji (w tys. PLN)	Źródła finansowania
Gmina Pilzno	Kolektory słoneczne	2013-2017	5 120,447	75% Szwajcarsko-Polski Program Współpracy; 25% mieszkańcy

4. PRZYCZYNY ZAGROZEŃ ORAZ TENDENCJE ZMIAN W ŚRODOWISKU PRZYRODNICZYM GMINY

4.1. POWIETRZE ATMOSFERYCZNE

Źródłami zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego mogą być gazy, ciecze czy ciała stałe, których zawartość w powietrzu atmosferycznym, może działać szkodliwie na zdrowie człowieka oraz pozostałe elementy środowiska (np. wodę, glebę, przyrodę żywą). Substancje zanieczyszczające atmosferę to przede wszystkim: dwutlenek siarki, dwutlenek i tlenki azotu, tlenek węgla i zanieczyszczenia pyłowe (głównie PM10) i składniki pyłu: metale ciężkie i wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne (WWA), gdzie wyróżnić trzeba mutagenny benzo(a)piren. Źródła zanieczyszczeń powietrza można podzielić na naturalne i sztuczne (Rys. 16).

Źródła naturalne:
<ul style="list-style-type: none"> • wybuchy wulkanów, • pożary lasów, • erozja skał i gleb, • burze piaskowe.
Źródła sztuczne:
<ul style="list-style-type: none"> • procesy energetycznego spalania paliw, • przemysłowe procesy technologiczne odprowadzające substancje do powietrza (tzw. emisja punktowa), • ogrzewanie mieszkań w sektorze komunalno bytowym (tzw. emisja powierzchniowa), • transport (tzw. emisja liniowa),

Rys. 16 Podział źródeł zanieczyszczeń powietrza

Na terenie województwa podkarpackiego działa 10 stacji monitoringu powietrza (stan na rok 2013). Bada się w nich dwutlenek siarki, dwutlenek azotu, tlenki azotu, tlenek węgla, ozon, benzen, pył zawieszony PM10 oraz PM2.5, arsen, kadm, nikiel, ołów i benzo(a)piren. W kilku punktach pomiarowych prowadzono badania: formaldehydu, węglowodorów oraz WWA w pyłe PM10.

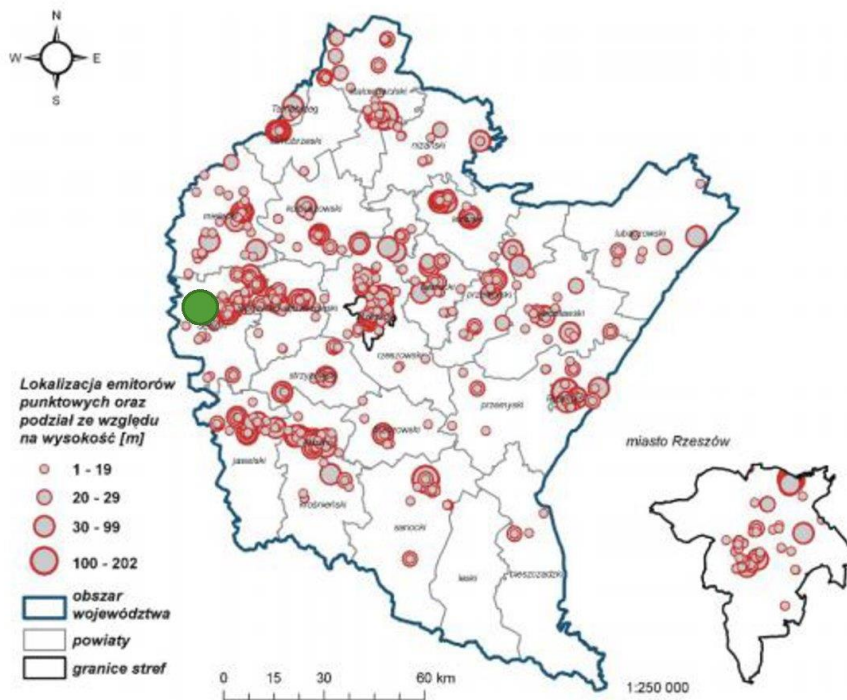
Ocena jakości powietrza za rok 2013 wykonana została w oparciu o wyniki pomiarów, przeprowadzonych na stacjach monitoringu powietrza w województwie podkarpackim oraz wyniki modelowania matematycznego rozkładu stężeń poszczególnych zanieczyszczeń. W najbliższym sąsiedztwie Gminy Pilzno działają 3 stacje pomiarowe: Rzeszów Nowe Miasto (Rejtana), Jarosław (ulica Pruchnicka) i Mielec – Zarząd Strefy (Partyzantów) (Tab.13). Rozpoczęcie prac nad określeniem jakości powietrza w 2013 roku poprzedzono także wykonaniem map rozmieszczenia emitorów punktowych (Rys.17), powierzchniowych i liniowych w województwie podkarpackim.

Tab. 13 Zakres pomiarowy realizowany na stacjach monitoringu powietrza położonych najbliżej Gminy Pilzno (województwo podkarpackie, 2013r.)

Lokalizacja stacji	Mierzone zanieczyszczenie													
	SO ₄	NO ₂	NO _x	CO	C ₆ H ₆	O ₃	PM10	PM2.5	Metale w pyłe PM10	PPM10P	BaP w PM10	WWA w PM10	Węglowodory	formaldehyd

Rzeszów Nowe Miasto (Rejtana)	A	A	A	A	A	A	M	A/ M	M	M			
Jarosław (ul. Pruchnicka)							M			M			
Mielec – Zarząd Strefy (Partyzantów)					P		M			M			P

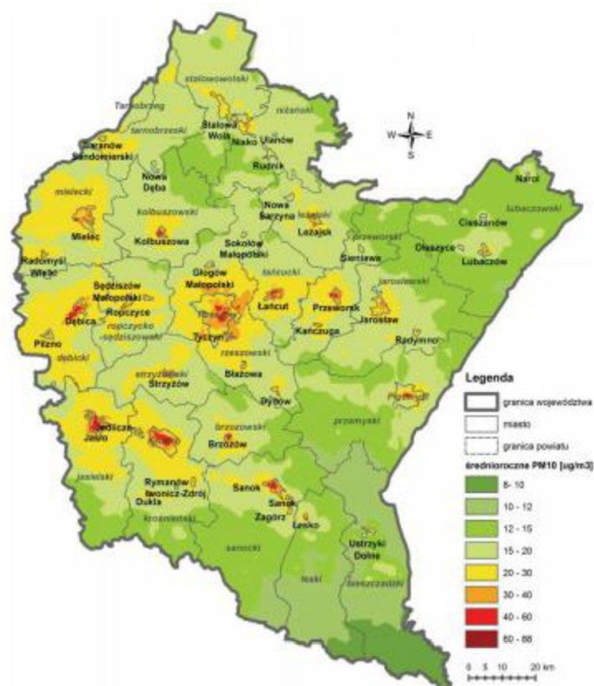
A – pomiar automatyczny; M- pomiar manualny; P- pomiar pasywny

 - Gmina Pilzno

Rys. 17 Rozmieszczenie emitorów punktowych na terenie województwa podkarpackiego w roku 2013³⁰ (zmodyfikowano)

Wyniki analiz stężeń dla roku 2013 wykazały, że na terenie województwa podkarpackiego występują przekroczenia stężeń pyłów PM10 (Rys.18) i PM2.5 w powietrzu atmosferycznym. Odnotowano też podwyższone zawartości kadmu, niklu oraz benzo(a)pirenu.

Rys. 18 Rozkład stężeń średniorocznych pyłu PM10 w powietrzu – wynik badań modelowych dla województwa podkarpackiego w 2013 roku²⁹ (zmodyfikowano)

Obszar Polski podzielony jest na strefy, w których oceniane są poziomy stężeń substancji zanieczyszczających powietrze. Każdej strefie przypisuje się jedną klasę dla każdego zanieczyszczenia, tzw. klasę wynikową, oddzielnie ze względu na ochronę zdrowia i ze względu na ochronę roślin. Klasa wynikowa strefy dla danego zanieczyszczenia odpowiada najmniej korzystnej spośród uzyskanych z klasyfikacji według parametrów dla tego zanieczyszczenia. W związku z tym, że Gmina Pilzno nie posiada aktualnych danych pomiarowych jakości powietrza atmosferycznego, stan powietrza był interpretowany na podstawie danych ogólnych. Gmina należy do strefy podkarpackiej. Analiza danych z wielolecia (2009-2013) pozwoliła na przypisanie klas jakości powietrza i jego ocenę pod kątem ochrony zdrowia. Wysokie stężenia,

³⁰ http://www.wios.rzeszow.pl/cms/upload/edit/file/stan_srodowiska_2013/r1_ochrona_powietrza.pdf

a co za tym idzie najniższe klasy jakości przypisano po analizie stężeń PM10, PM2.5 oraz ozonu. Stężenia pozostałych substancji zanieczyszczających mieściły się w dopuszczalnych normach (Rys.18).

Tab. 14 Klasy jakości powietrza w strefie podkarpackiej na podstawie 5 – letniej oceny jakości powietrza wykonanej w 2014 roku (ocena pod kątem ochrony zdrowia)³¹

Rodzaj zanieczyszczenia	Przypisana klasa
SO ₂ (dwutlenek siarki)	klasa 1
NO ₂ (dwutlenek azotu)	klasa 2
CO (tlenek węgla)	klasa 1
C ₆ H ₆ (benzen)	klasa 2
PM10	klasa 3b
Pb (ołów)	klasa 1
As (arsen)	klasa 1
Cd (kadm)	klasa 1
Ni (nikiel)	klasa 1
B(a)P (benzo(a)piren)	klasa 1
PM2.5	klasa 3b
O ₃ (ozon)	klasa 3a

Legenda:

- dla: SO₂, NO₂, CO, C₆H₆, PM10, PM2.5, Pb - ocena pod kątem ochrony zdrowia:

klasa 1 – stężenia zanieczyszczenia na terenie strefy nie przekroczyły wartości dolnego progu oszacowania. Wymagane metody oceny: modelowanie matematyczne, pomiary wskaźnikowe, obiektywne metody szacowania,

klasa 2 – na terenie strefy wystąpiły stężenia zanieczyszczenia powyżej wartości dolnego progu oszacowania, lecz nie przekraczające wartości górnego progu oszacowania. Wymagane metody oceny: pomiary w stałych punktach z programem mniej intensywnym (np. pomiary cykliczne); wyniki takich pomiarów mogą być uzupełniane informacjami z innych źródeł,

klasa 3a – na terenie strefy wystąpiły stężenia zanieczyszczenia powyżej wartości górnego progu oszacowania, lecz nie przekraczające wartości poziomów dopuszczalnych. Wymagane metody oceny: pomiary wysokiej jakości w stałych punktach; wyniki tych pomiarów mogą być uzupełniane informacjami z innych źródeł,

klasa 3b – na terenie strefy wystąpiły stężenia zanieczyszczenia powyżej wartości górnego progu oszacowania i jednocześnie powyżej wartości poziomów dopuszczalnych. Wymagane metody oceny: pomiary wysokiej jakości, z priorytetem ich prowadzenia na obszarach występowania przekroczeń poziomów dopuszczalnych w stref.

³¹ http://powietrze.gios.gov.pl/gios/site/content/measuring_air_assessment_rating_info

- dla: As, Cd, Ni, B(a)P - ocena pod kątem ochrony zdrowia:

klasa 1 – stężenia zanieczyszczenia na terenie strefy nie przekroczyły wartości dolnego progu oszacowania. Wymagane metody oceny: modelowanie matematyczne lub obiektywne metody szacowania,

klasa 2 – na terenie strefy wystąpiły stężenia zanieczyszczenia powyżej wartości dolnego progu oszacowania, lecz nie przekraczające wartości górnego progu oszacowania. Wymagane metody oceny: pomiary w stałych punktach – program mniej intensywny lub pomiary wskaźnikowe,

klasa 3 – na terenie strefy wystąpiły stężenia zanieczyszczenia powyżej wartości górnego progu oszacowania. Wymagane metody oceny: pomiary wysokiej jakości w stałych punktach; wyniki tych pomiarów mogą być uzupełniane informacjami z innych źródeł.

- dla: O3 - ocena pod kątem ochrony zdrowia:

klasa 1 – na terenie strefy wystąpiły stężenia ozonu poniżej wartości górnego progu oszacowania. Wymagane metody oceny: pomiary w stałych punktach – w ograniczonym zakresie, w połączeniu z innymi metodami oceny;

klasa 3 – na terenie strefy wystąpiły stężenia ozonu powyżej wartości górnego progu oszacowania. Wymagane metody oceny: pomiary automatyczne wysokiej jakości w stałych punktach; wyniki tych pomiarów mogą być uzupełniane informacjami z innych źródeł;

4.1.1. EMISJA PRZEMYSŁOWA

Gmina Pilzno nie posiada aktualnych danych na temat wielkości emisji przemysłowej podmiotów gospodarczych działających na jej terenie.

4.1.2. NISKA EMISJA

„Niska emisja to emisja produktów spalania paliw stałych, ciekłych i gazowych do atmosfery ze źródeł emisji (emiterów) znajdujących się na wysokości nie większej niż 40 m. Wyróżnia się emisję komunikacyjną, emisję wynikającą z produkcji ciepła dla potrzeb centralnego ogrzewania i ciepłej wody użytkowej oraz emisję przemysłową. Do produktów spalania wpływających na występowanie niskiej emisji zaliczyć można gazy: dwutlenek węgla CO₂, tlenek węgla CO, dwutlenek siarki SO₂, tlenki azotu NO_x, wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne np. benzo(a)piren oraz dioksyny, a także metale ciężkie (ołów, arsen, nikiel, kadm) i pyły zawieszane PM₁₀, PM_{2.5} [37]”

Obecnie gminy oraz związki gmin mają obowiązek tworzenia Planów Gospodarki Niskoemisyjnej, który wynika z Założeń Narodowego Programu Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej, przyjętego przez Radę Ministrów 16 sierpnia 2011 roku. Program ma umożliwić Polsce odegranie czynnej roli w wyznaczaniu europejskich i światowych poziomów

redukcji emisji gazów cieplarnianych. Jest to proces konieczny z punktu widzenia realizacji zobowiązań międzynarodowych Polski i realizacji pakietu klimatyczno-energetycznego UE.

Rys. 19 Zadania dla gmin wynikające z założeń programowych Narodowego Programu Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej (NPRGN)

W celu poprawy jakości powietrza należy wdrażać szereg działań na rzecz ograniczenia emisji gazów cieplarnianych oraz pyłów i innych zanieczyszczeń powietrza, zwłaszcza z sektorów najbardziej emisyjnych (energetyka, transport) i ze źródeł emisji rozproszonych (likwidacja lub modernizacja małych kotłowni węglowych). Ważnym elementem strategii ograniczania niskiej emisji jest także promocja stosowania innowacyjnych technologii w przemyśle, paliw alternatywnych oraz rozwiązań zwiększających efektywność zużycia paliw i energii w transporcie, a także stosowanie paliw niskoemisyjnych w mieszkalnictwie (Rys.19).

W ramach polityki klimatyczno-energetycznej UE sformułowano 3 podstawowe cele, znane jako 3x20. Polska zobligowana jest do pracy nad osiągnięciem do roku 2020 następujących celów polityki klimatycznej:

- Obniżenia emisji CO₂ o 20% w stosunku do 1990 r.,
- Zwiększenia udziału OZE w finalnym zużyciu brutto energii do 20%,
- Ograniczenia zużycia energii pierwotnej o 20% w stosunku do prognoz.

Działania na rzecz ograniczania niskiej emisji wynikają także z założeń „Polityki energetycznej Polski do 2030”. Dokument ten, poprzez działania inicjowane na szczeblu krajowym, wpisuje się w realizację celów polityki energetycznej określonych na poziomie Unii Europejskiej. Podstawowymi założeniami polskiej polityki energetycznej są:

- Poprawa efektywności energetycznej,
- Wzrost bezpieczeństwa dostaw paliw i energii,
- Dywersyfikacja struktury wytwarzania energii elektrycznej poprzez wprowadzenie energetyki jądrowej,
- Rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii, w tym biopaliw,
- Rozwój konkurencyjnych rynków paliw i energii,
- Ograniczenie oddziaływania energetyki na środowisko.

Spełnienie powyższych założeń ma przyczynić się do zmniejszenia energochłonności polskiej gospodarki (istotny wpływ na poprawę bezpieczeństwa energetycznego Polski). W konsekwencji, działania te przełożą się na zwiększenie redukcji gazów cieplarnianych i spadek ilości zanieczyszczeń pochodzących z sektora energetycznego.

Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego w gminie Pilzno związane jest z emisją toksycznych substancji z lokalnych kotłowni i pieców węglowych, które wykorzystywane są do ogrzewania indywidualnych gospodarstw domowych. Emisja zanieczyszczeń z ww. źródeł jest trudna do oszacowania, zaznaczyć jednak należy, że jej wielkość cechuje się zmiennością sezonową (maksymalne wartości emisji w sezonie grzewczym). W dalszym ciągu w kotłowniach i piecach węglowych dochodzi do spalania różnego rodzaju materiałów odpadowych (w tym odpadów komunalnych), które są źródłem emisji dioksyn (niepełny proces spalania, zachodzący w niskich temperaturach).

Rada Miejska w Pilźnie w dniu 30 października 2013 podjęła Uchwałę, w której wyraziła wolę przystąpienia do opracowania i wdrożenia Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Pilzno w ramach Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Związku Gmin Dorzecza Wisłoki. Obecnie prowadzone są prace związane z opracowaniem programu. Termin zakończenia opracowania – październik 2015r.

4.1.2.1. EMISJA KOMUNIKACYJNA

Bezpośrednim źródłem zanieczyszczeń zaliczanych do emisji komunikacyjnej jest duże natężenie ruchu kołowego, które w ostatnich latach dynamicznie wzrasta wraz z liczbą pojazdów poruszających się po drogach. Sytuacja ta obserwowana jest także w gminie Pilzno, gdzie notuje się wzrost natężenia ruchu pojazdów i w efekcie wzrost emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych tj. : tlenku węgla, tlenków azotu, węglowodorów, związków ołowiu i sadzy. Znaczące wzrosty stężeń zanieczyszczeń powietrza notuje się zwłaszcza przy głównych, przelotowych szlakach komunikacyjnych oraz w miejscach, gdzie lokalne warunki zabudowy ulic uniemożliwiają szybkie rozprzestrzenianie się zanieczyszczeń. Istotny staje się też fakt, że zanieczyszczenia komunikacyjne biorą udział w reakcjach fotochemicznych zachodzących w atmosferze, a co za tym idzie wpływają na wzrost stężeń ołowiu w warstwie troposferycznej.

Ważnym skutkiem emisji komunikacyjnej jest także wzrost zapylenia, powstającego na skutek ścierania się opon, okładzin hamulcowych i nawierzchni dróg.

Na terenie Gminy Pilzno zagrożenie ze strony komunikacji stanowią przede wszystkim droga krajowa nr 94 (E 40), relacji Zgorzelec (zachodnia granica państwa)-Kraków-Tarnów-(Pilzno)-Rzeszów-Przemyśl –Medyka (wschodnia granica państwa) oraz droga krajowa nr 922, relacji Pilzno-Jasło.

4.2. HAŁAS

Klimat akustyczny środowiska jest to zespół zjawisk akustycznych występujących na danym obszarze, niezależnie od źródeł je wywołujących. Klimat ten, zwłaszcza w warunkach lokalnych, cechuje się silnymi zmianami w czasie i przestrzeni. Zależy on w głównej mierze od:

- stopnia nasycenia danego środowiska urządzeniami i pojazdami,
- układu urbanistycznego cechującego dane lokalne środowisko i rozplanowania w nim osiedli mieszkaniowych wraz z terenami zieleni, układu komunikacyjnego, obiektów handlowo-usługowych, zakładów produkcji.

Na klimat akustyczny wpływ mają: hałas komunikacyjny oraz przemysłowy (instalacyjny).

Uciążliwość spowodowana nadmierną emisją hałasu jest charakterystyczna głównie dla terenów zwartej zabudowy, dotyczy terenów mieszkalno – przemysłowych oraz przebiegu tras komunikacyjnych o dużym natężeniu ruchu.

Gmina Pilzno nie była przedmiotem badań natężenia hałasu.

4.2.1 HAŁAS KOMUNIKACYJNY

Poziom natężenia hałasu drogowego zależy jest od:

- rodzaju i hałaśliwości pojazdów,
- rodzaju i jakości nawierzchni,
- ukształtowania terenu,
- zwartości zabudowy,
- natężenia ruchu.

Na terenie Gminy głównym źródłem hałasu komunikacyjnego są drogi:

- a) Nr 94 relacji Kraków – Tarnów – Rzeszów – Przemyśl,
- b) Nr 73 relacji Pilzno – Jasło.

Na obszarze Gminy brak jest monitoringu poziomu emitowanego hałasu.

W 2008 roku w ramach monitoringu kontrolnego przeprowadzono pomiary poziomu hałasu w obrębie miejscowości: Bielowy (sołectwo Gminy Pilzno). Pomiary przeprowadzono w odpowiedzi na interwencję mieszkańców miejscowości.

Oceny klimatu akustycznego dla tych miejscowości dokonano w oparciu o następujące wskaźniki:

- **LAeq D** - równoważny poziom dźwięku A dla pory dnia (przedział czasu od godz. 6.00 do godz. 22.00),
- **LAeq N** - równoważny poziom dźwięku A dla pory nocy (przedział czasu od godz. 22.00 do godz. 6.00).

Pomiary prowadzono w jednym punkcie zlokalizowanym w okolicach drogi krajowej numer 73 (Rys.20). Obszar objęty badaniem stanowił teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, dla którego dopuszczalne równoważne poziomy hałasu wynoszą 55 dB dla pory dziennej i 50 dB dla pory nocnej. Na podstawie przeprowadzonych pomiarów obliczono, że równoważny poziom hałasu wyniósł 72 dB w porze dziennej i 69,9 dB w porze nocnej. Uzyskane wyniki pomiarów wykazały przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu o 17 dB w porze dziennej oraz o 19,9 dB w porze nocnej. Natężenie ruchu kształtowało się na poziomie 432 poj/h dla pory dnia, zaś dla pory nocy 133 poj/h. Udział pojazdów ciężarowych w całkowitym ruchu oscylował w zakresie 26%-27 %.

Rys. 20 . Bielowy – równoważny średni poziom dźwięku w 2008 roku³²

Na podstawie analizy uzyskanych pomiarów można stwierdzić, że Gmina Pilzno boryka się z punktowymi przekroczeniami hałasu (w pobliżu głównych ciągów komunikacyjnych).

4.2.2. HAŁAS PRZEMYSŁOWY (INSTALACYJNY)

Na terenie gminy nie stwierdza się źródeł hałasu przemysłowego znacząco wpływających na pogorszenie lokalnego klimatu akustycznego.

4.3. ELEKTROMAGNETYCZNE PROMIENIOWANIE NIEJONIZUJĄCE

Na terenie Gminy nie stwierdza się zagrożenia promieniowaniem elektromagnetycznym. Aktualnie na terenie Gminy Pilzno zlokalizowane są 3 stacje bazowe telefonii komórkowej (BTS).

4.4. DEGRADACJA GLEB

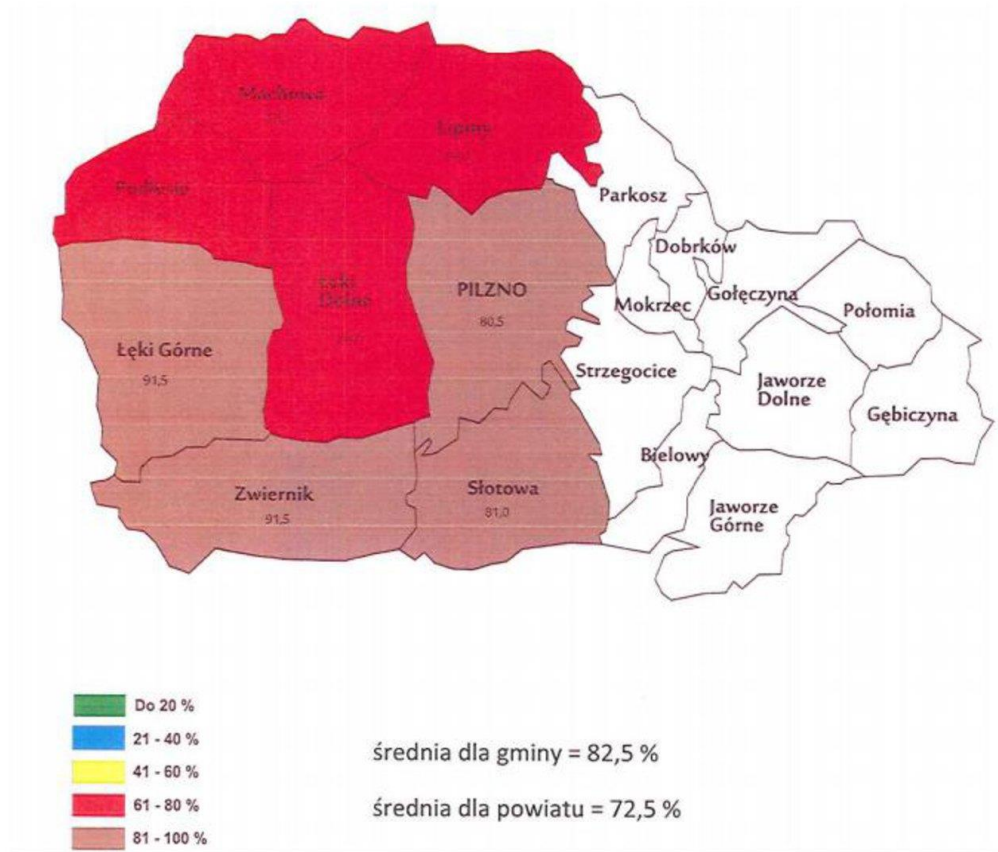
Gmina Pilzno boryka się z problemem odłogowania gruntów rolnych. Przyczyn zjawiska należy upatrywać przede wszystkim w spadku opłacalności produkcji rolnej w gospodarstwach niskoarealowych. Dodatkowo, właściciele gruntów decydują się na zalesianie gleb o niskich klasach przydatności, korzystając przy tym z różnego rodzaju dopłat. Lasy wpływają na stan naturalnego środowiska i wzmacniają system obszarów chronionych, spełniają ważną funkcję retencjonowania wód powierzchniowych i podziemnych, wpływają na klimat, chronią glebę przed postępującą erozją. Istotne jest powiększanie lesistości na stokach i zboczach.

Do czynników negatywnych wpływających na ich stan zaliczamy degradację w wyniku erozji wodnej i ruchów masowych. Ok. 70 % gleb w Gminie jest narażonych na erozję silną i bardzo silną, występują liczne tereny osuwiskowe. Gleby narażone na silną erozję wodną są wyłączane z użytkowania ornego i przeznaczone w całości pod trwałe użytki zielone lub pod zadrzewienia. Zanieczyszczenia gleb mają charakter punktowy i liniowy.

4.1.1. STAN GLEB W GMINIE PILZNO

³²http://www.wios.rzeszow.pl/cms/upload/edit/file/opracowania/jakosc_powietrza/2009/Ocena_klimatu_akustycznego_na_wybranych_obszarach_woj_podk_2008.pdf

Na terenie gminy Pilzno w latach 2012-2014 badano odczyn i zawartość makroelementów w glebie, jako część programu oceny stanu gleb w powiecie dębickim. Podczas 3 lat badań gleb wykonano badania odczynu gleby i zawartości makroskładników zgodnie z polskimi normami oraz procedurami obowiązującymi w Okręgowej Stacji Chemiczno-Rolniczej w Krakowie. Analiza wyników badań wykazała, że na terenie gminy Pilzno występuje wysoki procent gleb o odczynie kwaśnym i bardzo kwaśnym (Rys.21), co świadczy o postępującym procesie degradacji. Zalecane jest zatem stosowanie odpowiednio dobranego wapnowania gleb. Wyniki analiz wskazują również na braki makroelementów, głównie fosforu i potasu. Informacje te są niezbędne do określenia wysokości dawek nawozów gwarantujących prawidłowy wzrost roślin uprawnych a także utrzymanie na odpowiednim poziomie zasobności gleby (co w długim okresie ma doprowadzić do podtrzymania lub nawet zwiększenia żyzności gleby).

Rys. 21 Procent gleb o odczynie kwaśnym i bardzo kwaśnym (badania 2012 rok)

Pamiętać należy, że zakwaszenie gleb wywołuje szereg niekorzystnych zmian zarówno dla samych roślin jak i całego środowiska naturalnego. Część gleb Gminy Pilzno wymaga

nawożenia i wapnowania w ściśle określonych dawkach. Na pozostałym obszarze zaleca się wapnowanie profilaktyczne (z użyciem niskich dawek).

4.4.2. OSUWISKA

***Osuwisko** to rodzaj ruchów masowych zachodzący zarówno w środowisku lądowym, jak i podwodnym, który charakteryzuje się wyraźnym poślizgiem masy górotworu wzdłuż określonej strefy osłabienia określanej jako powierzchnia poślizgu.*

Gmina Pilzno zmagą się z problemem osunięć ziemi na terenie należących do niej sołectw oraz miasta Pilzno. Główną przyczyną powstawania osuwiska w Gminie Pilzno jest uplastycznienie się gruntu przepojonego wodą (w wyniku infiltracji opadów atmosferycznych), a także nieodpowiednie odprowadzanie wody z korpusów drogowych i skarp. Szczegółowy wykaz osuwisk znajdujących się na terenie Gminy Pilzno został umieszczony w Załączniku nr 5.

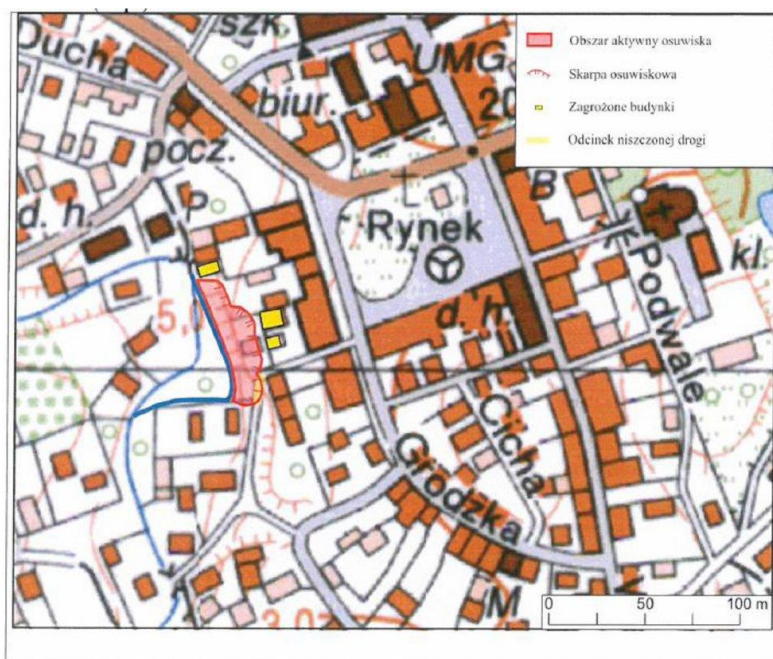
Możliwości zabezpieczenia osuwisk są brane pod uwagę w zależności od zachodzących procesów osuwiskowych, skali i parametrów osuwiska oraz ze względów ekonomicznych (koszt realizacji zabezpieczenia do korzyści możliwych do osiągnięcia). Biorąc pod uwagę powyższe możliwa jest ocena wariantów stabilizacji całego osuwiska, jego części lub brak takiej możliwości. W celu poprawy stateczności zbocza i spowolnienia ruchów osuwiskowych można wykonać doraźne prace zabezpieczające części osuwiska, polegające głównie na odwodnieniu tej strefy. W rejonie skarpy i występujących w pobliżu dróg i zabudowań, można wykonać prace polegające na prawidłowym przechwyceniu wód i odprowadzeniu ich poza obszar osuwiska. Rowy odwadniające powinny być szczelne. W przypadku planowania zabezpieczenia osuwiska, ostateczną decyzję o pracach zabezpieczających można podjąć po wykonaniu dokumentacji geologiczno-inżynierskiej. Rozpoznanie osuwiska powinno być przeprowadzone przy pomocy pełnordzeniowych otworów. W przypadku dalszych ruchów i uszkodzeń dróg i budynków mieszkalnych powodujących zagrożenie zdrowia i życia mieszkańców, miejsca te powinny zostać wyłączone z użytkowania. Obszar osuwiska w całości wraz ze strefą buforową powinien być wyłączony z dalszej zabudowy w planach zagospodarowania przestrzennego.

W najbliższym czasie Gmina będzie starała się o pozyskanie środków na zapobieganie procesom osuwiskowym i zminimalizowanie skutków osunięć ziemi w następujących miejscowościach:

- **Lokalizacja: Pilzno**

Osuwisko zlokalizowane jest na skarpie na prawym brzegu prawego dopływu Dulczy, około 70 m na W od Rynku w Pilźnie (Rys.22). Składa się ze skarpy głównej o wysokości do 2m, licznych szczelin i pęknięć gruntu oraz przemieszczonych koluwiów (gliny, gliny z rumoszem). Koluwia (w postaci jęzora osuwiskowego) schodzą do potoku. W rejonie osuwiska

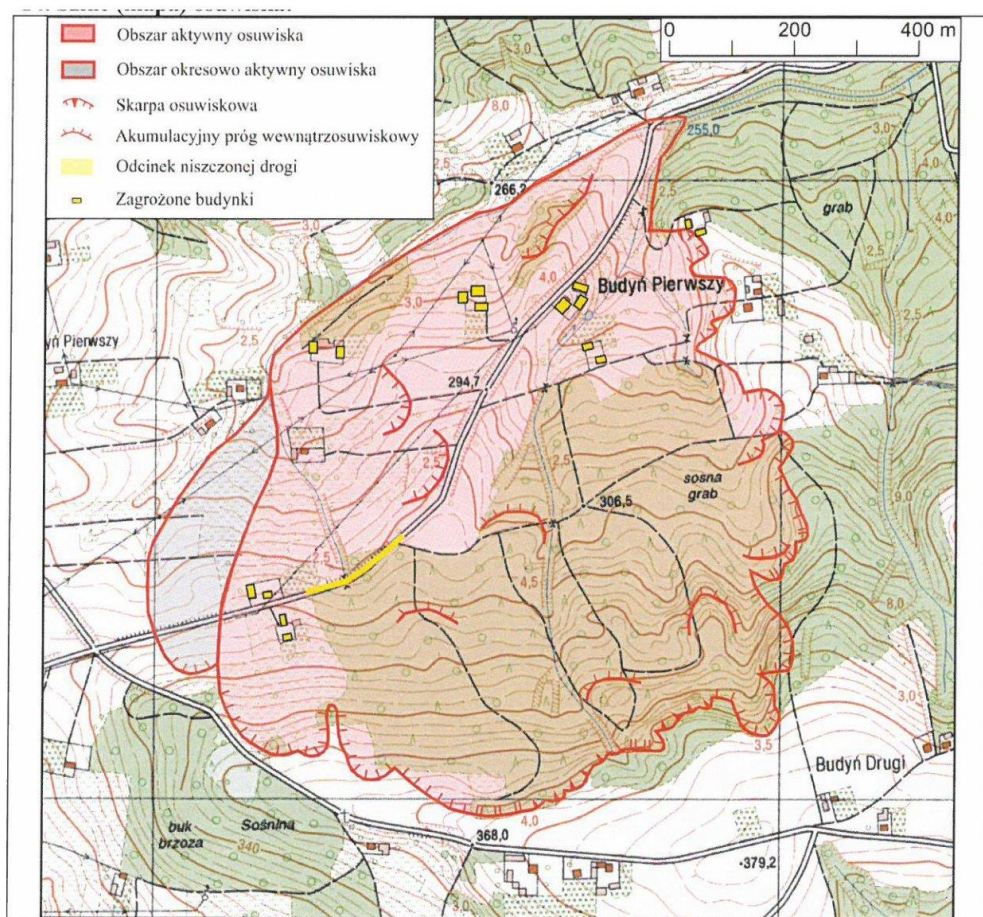
zaobserwowano uszkodzenia budynków mieszkalnych, pęknięcia drogi gminnej i parkingu. Przyczyną powstania tego osuwiska było uplastycznienie się gruntu przepojonego wodą (w wyniku infiltracji opadów atmosferycznych oraz podmycia skarpy przez wezbrane wody potoku). Nie bez znaczenia było także złe odprowadzanie wód z parkingu, stoku i korpusu drogowego.

Rys. 22 Szkic (mapa) osuwiska na terenie miasta Pilźno

- **Lokalizacja: Zwiernik**

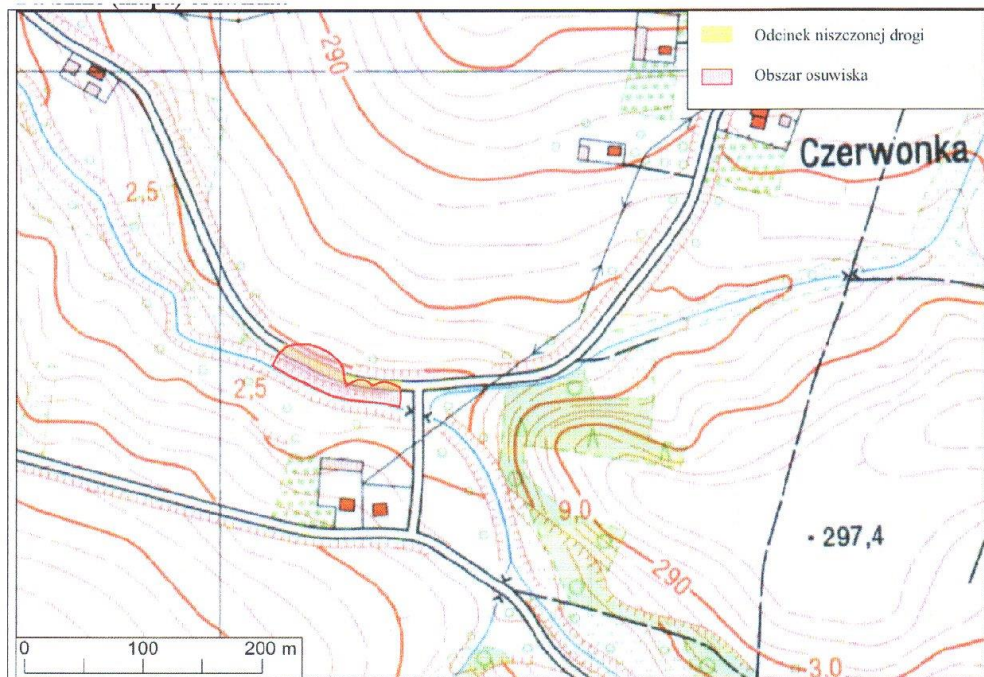
Osuwisko zlokalizowane jest na terenie przysiółka Budyń Pierwszy – około 220 m na NW od koty 379,2 na prawym brzegu i w części źródłkowej prawego dopływu potoku Dulcza (Rys.23). Jest to rozległe, w przeważającej części aktywne, insekwentne osuwisko obejmujące cały stok. Osuwisko rozwinięte jest w części źródłkowej prawego dopływu Dulczy na obszarze mocno zaangażowanych tektonicznie. Składa się ze skarpy głównej o wysokości do 7 m, licznych skarpy wtórnych, szczelin i pęknięć gruntu oraz przemieszczonych koluwiów. Środkowa część osuwiska odpowiada za zniszczenie drogi gminnej. Osuwisko uaktywniło się w wyniku uplastycznienia gruntu przepojonego wodą (po infiltracji wód opadowych po obfitych opadach atmosferycznych).

Rys. 23 Szkic (mapa) osuwiska we wsi Zwiernik – przysiółek Budyń Pierwszy

Lokalizacja: Zwiernik

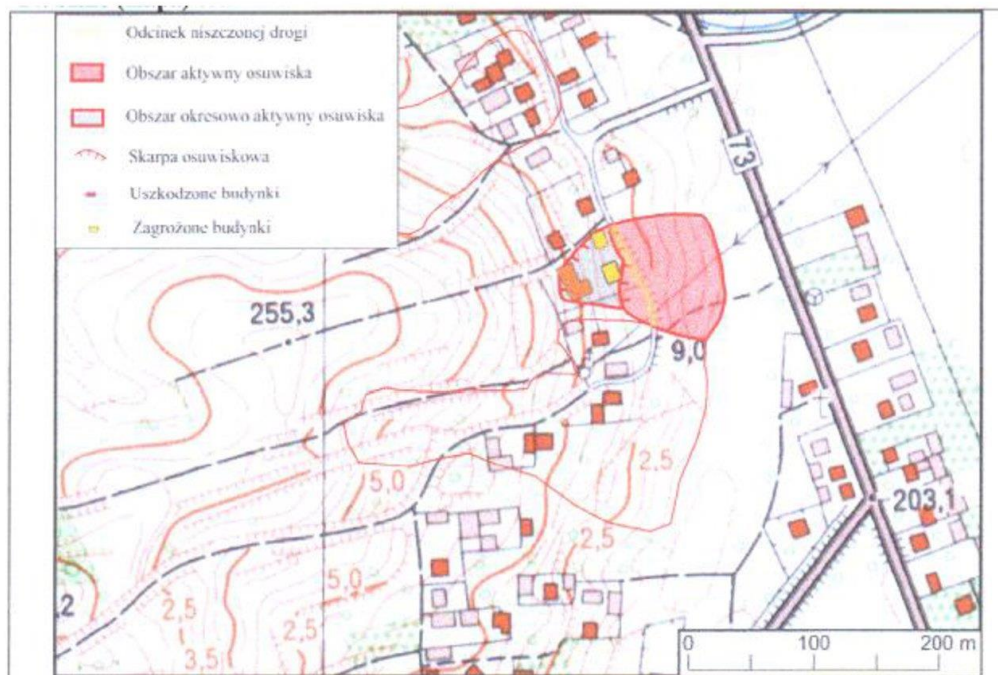
Osuwisko zlokalizowane jest w obrębie przysiółka Czerwonka – około 800 m na SE od centrum wsi Zwiernik, na prawym brzegu prawego dopływu Dulczy (Rys.24). Osuwisko powstało w obrębie skarpy drogowej w 2011 i 2012 roku. Składa się ze skarpy o wysokości 0.5 m, licznych szczelin i pęknięć gruntu oraz przemieszczonych koluwiów. W dolnej części osuwiska Koluwia schodzą do potoku, natomiast górna część osuwiska spowodowała zniszczenie drogi gminnej (dojazd do gospodarstw). Przyczyną powstania osuwiska było uplastycznienie gruntu przepojonego wodą.

Rys. 24 Szkic (mapa) osuwiska we wsi Zwiernik – przysiółek Czerwotka

- **Lokalizacja: Bielowy**

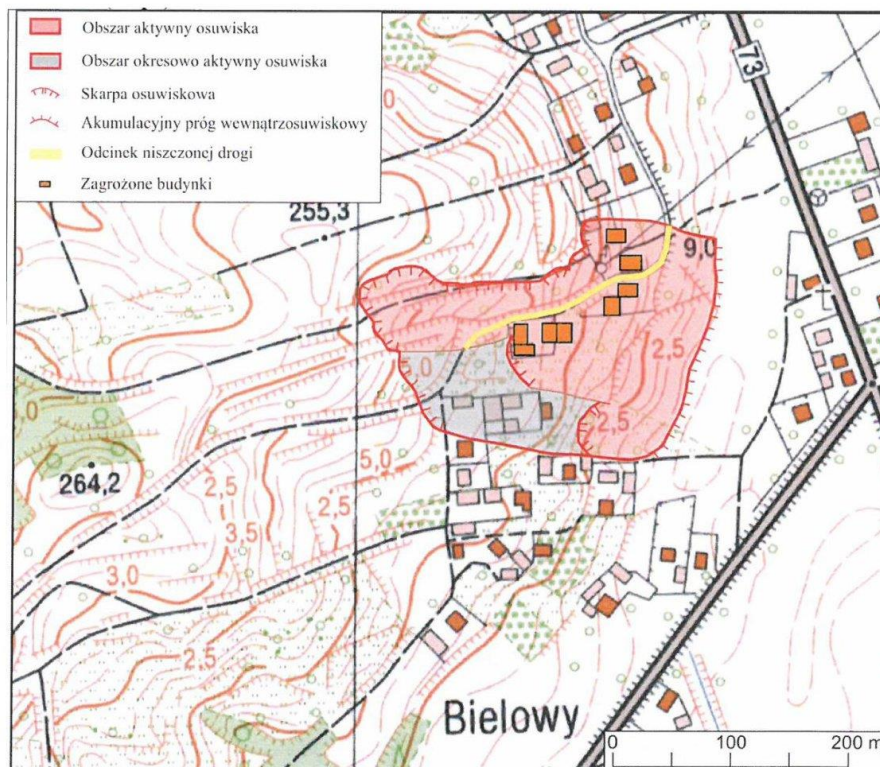
Osuwisko zlokalizowane jest około 100 m na W od drogi Pilzno – Jasło, na lewym brzegu rzeki Wisłoka (Rys.25). Powstało ono powyżej skarpy drogowej i składa się z ze skarpy o wysokości 1 m, licznych pęknięć gruntu, szczelin i przemieszczeń koluwiów. Osuwisko spowodowało uszkodzenie budynku gospodarczego, natomiast w dolnej części uszkodziło drogę gminną. Przyczyną powstania osuwiska było uplastycznienie gruntu przepojonego wodą.

Rys. 25 Szkic (mapa) osuwiska we wsi Bielowy

- **Lokalizacja: Bielowy**

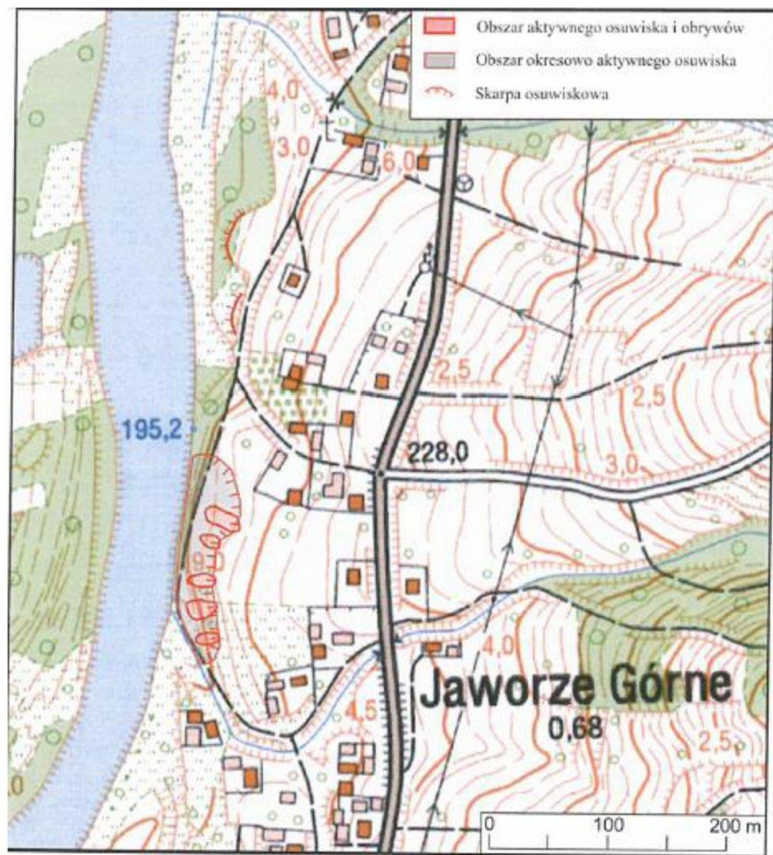
Osuwisko zlokalizowane jest około 200 m na NW od skrzyżowania drogi Pilzno-Jasło z drogą Bielowy Dęborzyn, na lewym brzegu rzeki Wisłoka (Rys.26). Składa się ono ze skarpy głównej o wysokości do 4m, licznych skarp wtórnych, szczelin i pęknięć gruntu oraz przemieszczonych koluwiów. Koluwia (w postaci jęczora osuwiskowego) schodzą na terasę Wisłoki. W środkowej części osuwiska powstały uszkodzenia budynków mieszkalnych i gospodarczych oraz drogi gminnej – głównej drogi dojazdowej do kilkunastu gospodarstw. Główną przyczyną powstania osuwiska było uplastycznienie się gruntu przepojonego wodą.

Rys. 26 Szkic (mapa) osuwiska we wsi Bielowy (około 200 m na NW od skrzyżowania drogi Pilzno-Jasło z drogą Bielowy Dęborzyn)

- **Lokalizacja: Jaworze Górne**

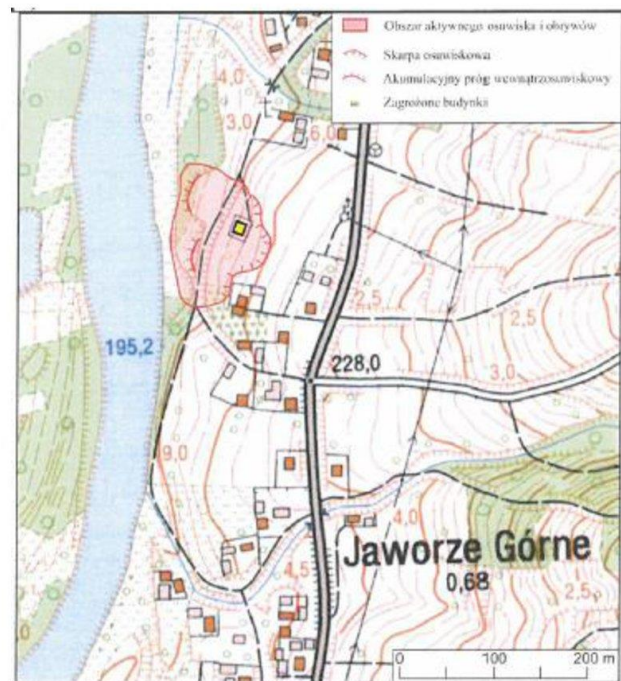
Osuwisko zlokalizowane jest na skarpie Wiśtoki na prawym brzegu – około 800 m w dół rzeki od mostu w drodze krajowej Pilzno- Jasło (Rys.27). Jest to niewielkie osuwisko, we fragmentach aktywne, insekwentne, obejmujące skarpe Wiśtoki. Składa się ze skarpy głównej o wysokości do 3m, licznych świeżych małych skarp, szczelin i pęknięć gruntu oraz przemieszczonych koluwiów. W dolnej części osuwiska Koluwia (w postaci jezora osuwiskowego) schodzą na terasę rzeki. Główną przyczyną uaktywnienia osuwiska było uplastycznienie gruntu przepojonego wodą.

Rys. 27 Szkic (mapa) osuwiska we wsi Jaworze Górne (około 800 m w dół rzeki od mostu w drodze krajowej Pilzno- Jasto)

- **Lokalizacja: Jaworze Górne**

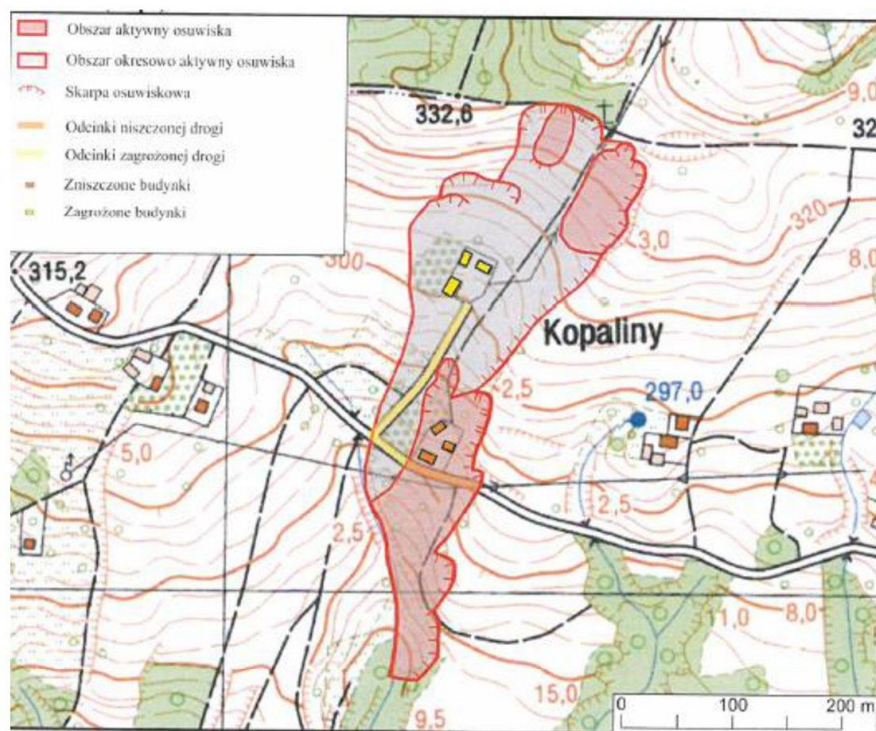
Osuwisko zlokalizowane jest na skarpie Wisłoki na prawym brzegu – około 880 m w dół rzeki od mostu w drodze krajowej Pilzno- Jasto (Rys.28). Jest to osuwisko niewielkie, aktywne, insekwentne, obejmujące stok doliny i skarpę przykorytową. Główną przyczyną uaktywnienia osuwiska było uplastycznienie gruntu przepojonego wodą.

Rys. 28 Szkic (mapa) osuwiska we wsi Jaworze Górne (około 880 m w dół rzeki od mostu w drodze krajowej Pilzno-Jasło)

- **Lokalizacja: Gołęczyna**

Osuwisko jest rozległe, aktywne i okresowo aktywne, obejmuje cały stok. Składa się ze skarpy głównej o wysokości do 5m, licznych świeżych skarpy wtórnych, szczelin i pęknięć gruntu oraz przemieszczonych koluwiów (Rys.29). W dolnej części osuwisko zniszczyło zabudowania gospodarstwa i drogę gminną. Koluwia osuwiska (w postaci jęczora osuwiskowego) schodzą na terasę rzeki i grożą zatamowaniem potoku.

Rys. 29 Szkic (mapa) osuwiska we wsi Gołęczyna

4.5. NADZWYCZAJNE ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA

Środowisko przyrodnicze Gminy Pilzno może ulec degradacji na skutek nadzwyczajnych zagrożeń środowiska (Rys.30).

Rys. 30 Nadzwyczajne zagrożenia środowiska gminy Pilzno

- **Zagrożenia żywiołowe i katastrofalne**

Gmina Pilzno należy do rejonu o średnim natężeniu czynników zagrażających życiu i zdrowiu ludności. Zagrożenia żywiołowe i katastrofalne mogą nastąpić na skutek awarii uszkodzeń lub zniszczeń zbiorników (magazynów) i instalacji z toksycznymi środkami przemysłowymi, awarii elektrowni jądrowych lub ładunków jądrowych rozmieszczonych na obszarach państw sąsiadujących, pożarów przestrzennych lasów oraz skażenia środowiska naturalnego w związku z transportem niebezpiecznych substancji chemicznych.

- **Zagrożenia powodziowe**

Zagrożenie powodziowe dla Gminy Pilzno występuje okresowo, jedynie przy wysokich stanach wód w rzekach: Wiśłoka i Dulcza oraz potokach. Spotykane są nagłe krótkotrwałe wezbrania wód spowodowane letnimi burzami.

- **Zagrożenia pożarowe**

Zagrożenie pożarowe stwarza zwartość zabudowy budynków drewnianych i budynków o pokryciu łatwopalnym. Na terenach leśnych w rejonach zagrożonych pożarami przestrzennymi prowadzony jest monitoring zagrożeń, sprawowany przez służby nadleśnictw będących w kontakcie z jednostkami straży pożarnej. Ochronę przeciwpożarową w zakładach przemysłowych, gdzie występuje zagrożenie pożarowe sprawują zakładowe straże pożarne. W ostatnich latach uruchamiane są nowoczesne formy ochrony, polegające na wprowadzeniu systemu zabezpieczeń i czujników. Systemy zabezpieczeń posiadają łączność z jednostkami straży pożarnej.

- **Zagrożenia chemiczne**

Awaryjne skażenia chemiczne na terenie Gminy Pilzno (o zasięgu lokalnym) mogą powstawać w zakładach gromadzących znaczne ilości niebezpiecznych substancji chemicznych z racji wykorzystywania ich w procesach technologicznych. Szczególne zagrożenie substancjami chemicznymi niebezpiecznymi dla życia i zdrowia ludzi, zwierząt oraz skażenia środowiska stanowią przewozy substancji toksycznych w transporcie kołowym i kolejowym. O skali i charakterze tego zagrożenia stanowi klasa ich toksyczności, a przede wszystkim znikoma przewidywalność wystąpienia sytuacji awaryjnych i związane z tym trudności podejmowania natychmiastowych dobrze zorganizowanych przedsięwzięć ratunkowych. W sytuacjach powyższych może nastąpić konieczność doraźnej ewakuacji ludności, którą kieruje Szef OC województwa lub szefowie OC gmin.

- **Skażenia promieniotwórcze**

Gmina Pilzno może być narażona na skażenie promieniotwórcze powstałe w wyniku ewentualnej awarii elektrowni jądrowych poza granicami kraju. Największe zagrożenie stwarzają elektrownie jądrowe w:

- miejscowościach: Równe – 280 km i Chmielnicki – 400 km (Ukraina),
- miejscowościach: Bohunice i Mochovce ok. 270 km (Słowacja),
- miejscowościach: Dukowany – 400 km, Temelin – 440 km (Czechy).

Nie przewiduje się, by skażenia osiągnęły wielkość stanowiącą bezpośrednie zagrożenie życia ludzi, należy jednak liczyć się z możliwością skażenia upraw warzyw i owoców, wody i koniecznością wprowadzenia „rygorów” w ich wykorzystaniu do spożycia oraz potrzebą zabezpieczenia preparatów jodu stabilnego i zapewnienia do celów konsumpcyjnych wody z zakrytych ujęć.

5. OBSZARY I OBIEKTY PRAWNIE CHRONIONE

5.1. REZERWATY PRZYRODY

W Gminie Pilzno, na terenie miejscowości Polesie Machowskie (obręb Żdźary, leśnictwo Machowa) zlokalizowany jest rezerwat „Słotwina” (Rys.31). Ma on powierzchnię 3.18 ha. Jest to rezerwat florystyczny, częściowy. Przedmiotem ochrony jest tu naturalne stanowisko paproci – piuropusznika strusiego rosnącego w zbiorowisku łęgowym, występującym wzdłuż potoku Machowskiego. Celem ochrony jest zachowanie tego stanowiska ze względów naukowych i dydaktycznych. Najważniejsze osobliwości rezerwatu to zbiorowisko lasu łęgowego z naturalnym stanowiskiem pióropusznika strusiego i łęgu olszowo-jesionowego. Występują tu rzadkie rośliny – ciemiężycza zielona, wawrzynek wilczełyko, bluszcz pospolity. Fauna rezerwatu ma charakter typowo niżowy. Położenie obiektu na granicy z otwartymi terenami sprawia, iż jest ona nieco bogatsza od wnętrza borów z uwagi na liczniejsze występowanie gatunków przejściowych .

Fot. 7 Tablica informacyjna przy wejściu do rezerwatu przyrody „Słotwina” (fot. A. Andrychowicz)

Rys. 31 Położenie rezerwatu przyrody „Slotwina” na tle fragmentu Gminy Pilzno³³

Fot. 8 Rezerwat przyrody „Slotwina” (fot. A. Andrychowicz)

³³ <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

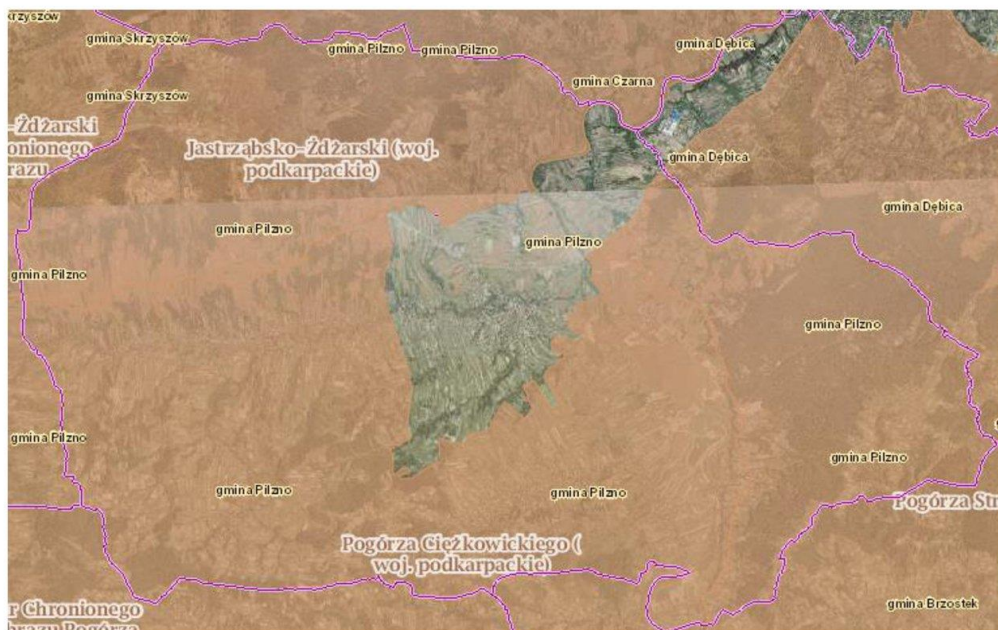
5.2. OBSZARY CHRONIONEGO KRAJOBRAZU

Ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku (Dz. U. z 2013 poz. 627) definiuje obszar chronionego krajobrazu jako obszar, który „obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych”.

Na terenie Gminy Pilzno znajdują się fragmenty Jastrzębsko-Żdźarskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, Obszaru Chronionego Krajobrazu Pogórza Ciężkowickiego oraz Obszar Chronionego Krajobrazu Pogórza Strzyżowskiego (Rys.32).

- 1. Jastrzębsko-Żdźarski Obszar Chronionego Krajobrazu** został utworzony w 1996 roku. Park ten zajmuje powierzchnię 28270 ha i położony jest w środkowej i północnej części byłego województwa tarnowskiego, głównie w zasięgu działania Nadleśnictwa Dębica. Niewielkie fragmenty (część gminy Skrzyszów i Tarnów) leży w zasięgu administracyjnym Nadleśnictwa Gromnik³⁴.
- 2. Obszar Chronionego Krajobrazu Pogórza Ciężkowickiego** obejmuje teren Pogórza Karpackiego między dolinami Dunajca i Wisłoki, zajmując na terenie Nadleśnictwa Gromnik powierzchnię 3127 ha. Został utworzony na mocy Rozporządzenia Wojewody tarnowskiego z dnia 28 sierpnia 1996 roku, w sprawie wyznaczenia obszarów chronionego krajobrazu województwa tarnowskiego³³.
- 3. Obszar Chronionego Krajobrazu Pogórza Strzyżowskiego** charakteryzuje się bardzo dużym urozmaiceniem rzeźby terenu, co decyduje o jego wysokich wartościach krajobrazowych. Około 36 % powierzchni Obszaru stanowią lasy. Przeważają zbiorowiska siedlisk żyznych - głównie buczyny i grądy. W północnej części znajdują się płaty muraw kserotermicznych. Na terenie Obszaru w rezerwacie przyrody "Kamera" chronione jest naturalne skupiska kłokoczki południowej oraz dobrze wykształcone zbiorowiska żyznej buczyny karpackiej.

³⁴ <http://www.gromnik.krakow.lasy.gov.pl/obszary-chronionegokrajobrazu#.VY2Yjftmko>

Rys. 32 Położenie obszarów chronionego krajobrazu na terenie Gminy Pilzno³²

5.3. NATURA 2000 – OBSZARY SIEDLISKOWE

W granicach administracyjnych Gminy Pilzno znajdują się fragmenty dwóch obszarów Natura 2000, które za zadanie mają ochronę siedlisk: Dolna Wisłoka z dopływami oraz Wisłoka z dopływami (Rys.32 i Rys.33).

- a. Dolna Wisłoka z dopływami** to obszar specjalnej ochrony siedlisk w ramach Dyrektywy Siedliskowej (kod obszaru: PLH180053) o powierzchni 453.7 ha (Rys.33).

Obszar obejmuje rzekę Wisłokę na odcinku od ujścia lewostronnego dopływu, potoku Chotowskiego w m. Chotowa do ujścia lewostronnego dopływu, cieku w miejscowości Grabiny - Dębica oraz od ujścia rzeki Wielopolka w m. Pustków do rurociągu przechodzącego nad korytem rzeki w m. Podleszany wraz z dopływami:

- Chotowski od jazu w m. Żdżary do ujścia w m. Chotowa - Parkosz,
- Grabinka (Czarna) od ujścia prawostronnego dopływu w m. Jodłówka -Wafki (granica województwa) do ujścia w m. Zawierzbie
- Dębica, Wielopolka i Brzezinka, Wielopolka od ujścia lewostronnego dopływu potoku Brzezinka do mostu drogowego w m. Glinik oraz potok Brzezinka od mostu drogowego na trasie Wielopole Skrzyńskie - Brzeziny do ujścia, Tuszymka od mostu na trasie Czarna

Sędziszowska - Kolbuszowa do ujścia w m. Tuszyma, Ruda od jazu w m. Dobrynin do ujścia w m. Rzemień, Stary Breń od mostu w m. Gawłuszowice do ujścia³⁵.

Pozostałe dopływy jak potok Jodłówka, Dulcza i Ostra ze względu na znaczne przekształcenia koryt i zanieczyszczenia wód nie są włączone do obszaru³⁴.

Dorzecze Wisłoki objęte jest krajowym programem restytucji ryb wędrownych (certy, troci wędrownej, łososia i jesiotra ostronosego) zaś jej dopływy na tym odcinku są wymieniane jako jedne z cieków dorzecza o walorach kwalifikujących je jako potencjalne tarliska anadromicznych ryb wędrownych (potwierdza to obecność form młodocianych łososia) i siedlisko ryb prądolubnych. Dopływy rzeki Wisłoki, które obejmuje opisywany obszar, są w małym stopniu przekształcone. Oprócz wielu ryb można tu spotkać także raka rzeczny (Astacus astacus). Siedliska pozakorytowe są przekształcone w umiarkowanym stopniu. Fragmenty zbliżone do naturalnych zachowały się zwłaszcza w dolinach potoków Tuszymka, Brzezinka, Czarna i Chotowski. Przeważają zbiorowiska lasów łęgowych wierzbowych [29].

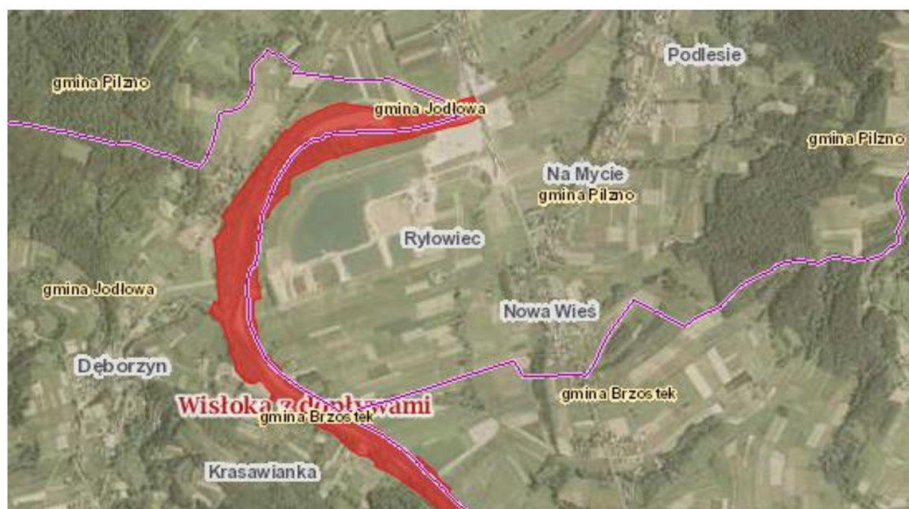
Mniejsze powierzchnie zajmują inne zbiorowiska łęgowe. Wąskimi pasami nad dopływami Wisłoki, wraz z łęgami wierzbowymi, występują płaty niżowego łęgu olszowo-jesionowego, wyraźnie podbagnionego, rozwijającego się na lokalnych wysiękach i w miejscach o utrudnionym odpływie wody. Łęgi w dolinach rzecznych mają podstawowe znaczenie siedliskotwórcze, także jako wyraźna zasłona i izolacja teras zalewowych i brzegów przed bezpośrednim oddziaływaniem antropogenicznym³⁴.

W niektórych miejscach, na skraju doliny lub na wysokim brzegu, zwykle na niewielkich powierzchniach, znajdują się wilgotniejsze postaci łąk świeżych. Na siedliskach tych prowadzony jest głównie wypas, rzadko gospodarka kośna. Odrębny, bardzo rzadki typ siedliska stanowią permanentnie inicjalne żwirowiska i kamieniste odsypy tworzące wyraźne wyspy w nurcie Wisłoki oraz plaże. Częściowo zajęte są one płatami wierzb wąskolistnych, ale pojawiają się na nich niewielkie fragmenty nietrwałych zbiorowisk ziołoroślowych i trawiastych³⁴.

Na skraju otuliny w potoku Tuszymka, obecne są zbiorowiska z włosienicznikiem wodnym (Batrachium fluitantis), grążelem żółtym (Nuphar lutea), okrężnicą bagienną (Hottonia palustris), żabiściekiem pływającym (Hydrocharis morsus-ranae) i otoczeniem szuwarowym³⁴.

³⁵ <http://obszary.natura2000.org.pl/index.php?s=obszar&id=1032>

łaki. W ostoi występuje 5 gatunków ryb z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej, takich jak: łosoś atlantycki i głowacz białołetwy oraz innych, ważnych : piekielnica, brzana, brzana peloponeska, świnka, głowacz przęgopłetwy, miętus, lipień, certa. Jest to nadal ważna ostoja ryb mimo, że przed wybudowaniem zbiornika Mokrzec bytowało tu o wiele więcej gatunków. W Wisłoce stwierdzono występowanie 30 gatunków ryb oraz jeden gatunek minogów, w dorzeczu Jasiołki - 20 gatunków ryb, w Ropie - 12 gatunków ryb, a w dolnym odcinku rzeki nawet 21 gatunków. Zlewnia Wisłoki uznawana jest za jedno z ważniejszych tarlisk ryb wędrownych w karpackiej części dorzecza Wisły i objęta krajowym programem restytucji ryb wędrownych³⁵.

Rys. 34 Położenie fragmentu obszaru Natura 2000 „Wisłoka z dopływami” na tle Gminy Pilzno oraz gmin sąsiednich³²

5.4. POMNIKI PRZYRODY

Na terenie Gminy Pilzno ochroną prawną (nadanie statusu pomnika przyrody) objęto drzewa i grupy drzew, pnącza oraz głązy narzutowe (Tab.15, Fot.9).

Tab. 15 Pomniki przyrody na terenie Gminy Pilzno

Lokalizacja	Przedmiot ochrony
Pilzno – Klasztor O.O. Karmelitów	2 dęby szypułkowe
Pilzno – Klasztor O.O. Karmelitów	2 dęby szypułkowe
Parkosz – teren zabytkowego parku przy Domu Pomocy Społecznej w Parkoszu	4 dęby szypułkowe
Dobrków – teren prywatny Pana Szczepanika Piotra	dąb szypułkowy
Lipiny – teren prywatny Pan Edwarda Niemiec	dąb szypułkowy
Lipiny – teren prywatny Pana Antoniego Szwedo	Aleja jednorzędowa 8 lip
Jaworze Dolne - teren Nadleśnictwa Dębica	Okaz kwitnącego bluszczu pospolitego na pojedynczych drzewach o luźnym zwarciu
Parkosz mienie komunalne	Sosna zwyczajna
Strzegocice – przy budynku ZEK „KRUSZGEO” Strzegocice 2 /zmiana lokalizacji	Głąz narzutowy granitowy
Strzegocice – przy budynku ZEK „KRUSZGEO” Strzegocice 1	Głąz narzutowy granitowy
Lipiny 60 – teren parku Zakonu O.O. Karmelitów	Żywotnik olbrzymi
	Jesion wyniosły
	Lipa drobnolistna (dwupienna)
	Grab pospolity
	Lipa drobnolistna
	Grupa drzew - sosen wejmutek

Fot. 9 Pomniki przyrody na terenie Gminy Pilzno – grupa dębów szypułkowych w parku przy Domu Pomocy Społecznej w Parkoszu (fot. A. Andrychowicz)

5.5 TRASY EDUKACYJNE

Piękno obszaru Gminy Pilzno można podziwiać podczas korzystania z dwóch ogólnie dostępnych tras edukacyjnych: „Jaworze” oraz „Słotwina”.

Trasa edukacyjna „Jaworze” ma długość około 2.3 km, a orientacyjny czas jej przejścia to około 2 godziny (szlak biało – zielony). Trasa w kształcie pętli, przebiega przez tereny leśne Leśnictwa Jaworze, posiada wyznaczonych 8 przystanków:

1. Domek myśliwski.
2. Kapliczka św. Huberta.
3. Las dębowy.
4. Dąb bezszypułkowy.
5. Kolonia mrowisk.
6. Pokolenia lasu.
7. Młodnik sosnowy.
8. Zakończenie przy domku myśliwskim.

Trasa edukacyjna „Słotwina” ma długość około 1.6 km. Czas jej przejścia to około 1.5 godziny (oznakowanie biało – zielone). Trasa posiada wyznaczone 4 przystanki:

1. Teren wypoczynkowy.
2. Młody las.
3. Rezerwat Przyrody „Słotwina”.

4. Głaz polodowcowy.

5.6. EDUKACJA EKOLOGICZNA

Gmina Pilzno angażuje się w szereg działań na rzecz ochrony środowiska, które mają na celu zwiększenie świadomości ekologicznej wśród dzieci i młodzieży. W dalszej perspektywie ma doprowadzić to do wzrostu wiedzy z zakresu ochrony środowiska wśród wszystkich grup wiekowych zamieszkujących Gminę. Głównymi inicjatywami podejmowanymi w tym zakresie przez Gminę Pilzno są:

- **Organizacja Gminnego Konkursu Ekologicznego „Ziemia moja Planeta”**

Jest to konkurs wiedzy o środowisku organizowany corocznie na terenie Gminy Pilzno. Uczestnikami konkursu są uczniowie szkół z terenu Gminy, którzy rywalizują ze sobą podczas konkursów o tematyce związanej z ochroną środowiska. Gmina Pilzno jest fundatorem nagród dla zwycięzców konkursu, dofinansowuje także wyjazdy terenowe dla uczestników konkursu, podczas których poznają oni zakątki Polski objęte ochroną prawną.

- **Wspieranie akcji zbiórki surowców wtórnych**

Akcja inicjowana jest przez uczniów szkół z terenu Gminy Pilzno i polega na zbiorce surowców wtórnych. W roku szkolnym 2014/2015 młodzież zebrała ponad tonę plastikowych butelek, tonę nakrętek i cztery tony makulatury. Akcja ta podnosi świadomość ekologiczną mieszkańców całej Gminy, uczy postaw proekologicznych a także, angażuje lokalną społeczność w segregację.

- **Wspieranie akcji „Sprzątanie świata”**

Akcja ma na celu uprzątniecie odpadów zalegających w miejscach niedozwolonych na terenie Gminy. Podnosi ona świadomość ekologiczną lokalnej społeczności i wskazuje konsekwencje niewłaściwego postępowania z odpadami komunalnymi.

- **Obchody „Światowego Dnia Ziemi”**

Gmina Pilzno dofinansowuje zakup sadzonek drzew, które corocznie wysadzone są przez uczniów szkół z terenu Gminy z okazji Światowego Dnia Ziemi. Dodatkowo Gmina wspiera finansowo wyjazdy edukacyjne uczniów, które mają uczyć ich prawidłowych zachowań ekologicznych i wskazywać konieczność wspólnego dbania o środowisko naturalne.

5.7 ZABYTKI I DOBRA KULTURY

Szczegółowe informacje na ten temat w Załączniku 4.

6. NAJWAŻNIEJSZE KIERUNKI OCHRONY ŚRODOWISKA W GMINIE

6.1 NAJISTOTNIEJSZE ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA

Środowisko Gminy Pilzno jest w znacznym stopniu przekształcone. Działania na rzecz poprawy jego stanu powinny zakładać zidentyfikowanie zjawisk negatywnych, które pojawiają się na terenie Gminy, a także dokonanie ich podziału na zjawiska naturalne i antropogeniczne.

Zagrożenia naturalne obejmują zjawiska o charakterze naturalnym wynikające z położenia fizyczno-geograficznego Gminy, budowy geologicznej czy warunków hydrogeologicznych. Do tego typu zjawisk zaliczyć należy:

- zagrożenia powodziowe, obejmujące obszary narażone na zalewy powodziowe, zagrożone wodami stuletnimi w przypadkach wystąpienia powodzi katastrofalnych,
- zagrożenia skażenia gleb i wód gruntowych posiadające bezpośredni związek z występowaniem powodzi i wylewami zanieczyszczonych wód z rzek.

Zagrożenia antropogeniczne obejmujące zjawiska związane z działalnością człowieka:

- zanieczyszczenia rzek, przekraczające dopuszczalne normy,
- nieuporządkowana gospodarka wodno – ściekowa (brak kanalizacji w części gospodarstw korzystających z wodociągów), która doprowadzić może do powstawania zanieczyszczeń obszarowych degradujących środowisko wodne i glebowe (poprzez nielegalne odprowadzanie ścieków do gleby i cieków powierzchniowych oraz odcieki z nieprawidłowo eksploatowanych zbiorników bezodpływowych),
- występowanie „dzikich wysypisk”, które pojawiać się mogą mimo prowadzenia przez Gminę prawidłowej, selektywnej zbiórki odpadów komunalnych.

6.2. PRIORYTETY OCHRONY ŚRODOWISKA

Przeprowadzanie dokładnej analizy stanu środowiska, zdefiniowanie najważniejszych zagrożeń dla jego prawidłowego stanu oraz troska o utrzymanie już wypracowanych mechanizmów ochrony środowiska doprowadziło do zdefiniowania głównych priorytetów ochrony środowiska. Wszystkie działania priorytetowe należą do 10 bloków tematycznych, tj.:

1. Ochrona wód i efektywne wykorzystanie zasobów wodnych:

- rozbudowa systemu kanalizacji sanitarnej,
- modernizacja systemu zaopatrzenia ludności w wodę,
- ochrona wód powierzchniowych i podziemnych przed zanieczyszczeniami,
- ochrona zasobów wód powierzchniowych i podziemnych,
- ochrona przeciwpowodziowa.

2. Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska:

- odtwarzanie i modernizacja zabudowy hydrotechnicznej,
- renaturyzacja, przywracanie funkcjonalności przyrodniczej i hamowanie odpływu wody.

3. Ochrona powietrza atmosferycznego, klimatu i warstwy ozonowej:

- zmniejszenie niskiej emisji,
- stosowanie energooszczędnych technologii i termomodernizacja budynków,
- rozwój energii odnawialnej,
- zmniejszenie zagrożenia ze strony systemu komunikacyjnego,
- wprowadzania nowych technik spalania paliw i zastosowanie paliw ekologicznych,
- instalacja nowych oraz poprawa sprawności funkcjonujących urządzeń do redukcji zanieczyszczeń,
- inwestycje związane z ograniczeniem emisji komunikacyjnej i ochroną przez jej negatywnym oddziaływaniem.

4. Ochrona przed hałasem:

- monitorowanie poziomu hałasu komunikacyjnego i przemysłowego,
- inwestycje związane z ograniczaniem hałasu zagrażającego zdrowiu i nowymi technologiami ograniczającymi hałas w przedsiębiorstwach.

5. Ochrona powierzchni ziemi:

- zapewnienie dotrzymania standardów jakości gleb,
- rekultywacja terenów zanieczyszczonych i zdegradowanych.

6. Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu:

- ochrona obszarów leśnych,
- prowadzenie zrównoważonej gospodarki leśnej,
- minimalizacja presji mieszkańców na tereny cenne przyrodniczo,

- działania na rzecz ograniczenia degradacji środowiska naturalnego oraz strat zasobów różnorodności biologicznej.

7. Gospodarka odpadami:

- rozwój gminnego systemu gospodarki odpadami,
- inwestycje związane z zapobieganiem oraz ograniczaniem wytwarzania odpadów,
- wdrażanie technologii „recyklingu” i unieszkodliwiania odpadów komunalnych,
- likwidacja zagrożeń wynikająca ze składowania odpadów komunalnych.

8. Edukacja ekologiczna:

- edukacja ekologiczna mieszkańców Gminy.

9. Pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych:

- budowa urządzeń i instalacji do produkcji energii opartych na technologii OZE (Odnawialne Źródła Energii),
- inwestycje podnoszące efektywność energetyczną, w tym termomodernizacja budynków.

10. Ochrona zasobów kopalin:

- rozpoznanie i koncesjonowana eksploatacja zasobów surowców o szczególnym znaczeniu dla rozwoju gospodarczego Gminy.

7. IDENTYFIKACJA CELÓW DLA OCHRONY ŚRODOWISKA

7.1. CELE STRATEGICZNE W ZAKRESIE OCHRONY ŚRODOWISKA

Kierunki działań i zadania, niezbędne do i ich realizacji:

I. Cele wynikające z przepisów szczególnych i norm prawa lokalnego:

- ❖ konieczność ochrony areału gleb o wysokiej bonitacji (klasy I – IV), obszarów leśnych w szczególności lasów ochronnych przed zmniejszaniem i zmianą użytkowania,
- ❖ konieczność otoczenia troską wszystkich form ochrony przyrody ,
- ❖ konieczność wzmożonego nadzoru sanitarnego, w obrębie stref ochrony bezpośredniej studni oraz uwzględnienia zakazów i nakazów odnośnie

zagospodarowania terenów ochrony pośredniej wewnętrznej i zewnętrznej określonych stosowną decyzją dla ujęć wody.

II. Ochrona obszarów o walorach przyrodniczych i krajobrazowych:

- ❖ konieczność ochrony rezerwatu „Słotwina”,
- ❖ konieczność ochrony areалу gleb o wysokiej bonitacji i obszarów leśnych i obszarów występowania udokumentowanych zasobów surowców naturalnych,
- ❖ potrzeba ochrony lokalnych systemów ekologicznych.

III. Cele wynikające z zagrożeń naturalnych:

- ❖ konieczność ograniczenia zainwestowania i zabudowy dla terenów zagrożonych erozją i osuwiskami oraz powodzią,
- ❖ stosowanie ograniczeń w zainwestowaniu (wymóg analiz geologicznych określających głębokość posadowienia obiektów) na terenach o wysokim poziomie wód gruntowych.

IV. Cele wynikające z przeobrażeń środowiska:

- ❖ potrzeba minimalizacji zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych,
- ❖ uzależnienie rozwoju przestrzennego od możliwości zaopatrzenia w wodę, odprowadzania i oczyszczania ścieków w sposób zorganizowany,
- ❖ potrzeba minimalizacji zagrożeń wynikających z braku zorganizowanej, systematycznej zbiórki odpadów komunalnych dla wszystkich miejscowości,
- ❖ konieczność stosowania ograniczeń w zainwestowaniu w obszarach negatywnego oddziaływania istniejących i projektowanych liniowych elementów infrastruktury technicznej i komunikacji.

V. Cele związane z budową i modernizacją infrastruktury wodno – ściekowej:

- ❖ Budowa kanalizacji sanitarnej wraz z przyłączami i pompowniami,
- ❖ Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków w Pilźnie,
- ❖ Przebudowa kanalizacji ogólnospławnej w Pilźnie,
- ❖ Rozbudowa sieci wodociągowej,
- ❖ Modernizacja stacji uzdatniania wody dla Gminy Pilzno.

8.1. ZASOBY WODNE

Poprawa jakości zasobów wodnych na terenie Gminy Pilzno będzie realizowana w oparciu o inwestycje związane z oczyszczaniem ścieków i przeróbką osadów ściekowych, budową i modernizacją sieci kanalizacyjnej oraz inwestycje związane z systemem zaopatrzenia w wodę. Planowana jest rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków w Pilźnie, co ma prowadzić do zwiększenia jej przepustowości i jeszcze lepszego oczyszczenia ścieków. Następnie planowana jest budowa kanalizacji sanitarnej wraz z przyłączami w kilku miejscowościach Gminy i mieście Pilzno oraz przebudowa kanalizacji ogólnospławnej (rozdzielna na sanitarną) na terenie miasta Pilzno. Gmina Pilzno chce rozbudować sieć wodociągową na terenie Gminy oraz rozbudować i zmodernizować obiekty zbiornika wyrównawczego wody pitnej Pilzno-Dulczówka. Priorytetem dla Gminy jest także, modernizacja stacji uzdatniania wody dla Gminy Pilzno i rozbudowa ujęcia wody Pilzno-Strzegocice.

Działanie te mają zwiększyć dostępność instalacji wodno – sanitarnej na terenie Gminy, ograniczyć nielegalne zrzuty ścieków do środowiska oraz poprawić parametry fizykochemiczne wody dostarczanej do odbiorców indywidualnych i przemysłowych. W dalszej perspektywie wpłynie to na poprawę jakości wód podziemnych i powierzchniowych na terenie Gminy, a także obszarach sąsiednich.

8.2. POWIETRZE ATMOSFERYCZNE

Gmina Pilzno przystąpiła do opracowania i wdrożenia Planu gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Pilzno i Związku Gmin Dorzecza Wisłoki. Obecnie trwają prace nad opracowaniem programu.

Dodatkowo Gmina Pilzno promuje korzystanie z energii odnawialnej. Aktualnie na jej terenie trwa montaż kolektorów słonecznych u mieszkańców Gminy, którzy przystąpili do projektu współfinansowanego ze Szwajcarsko – Polskiego funduszu współpracy. Planowane są także inwestycje związane z termomodernizacją budynków użyteczności publicznej z terenu Gminy, montażem instalacji OZE w budynkach użyteczności publicznej oraz budynkach należących do mieszkańców Gminy. W celu zmniejszenia zużycia energii elektrycznej planowana jest modernizacja oświetlenia w budynkach użyteczności publicznej z terenu całej Gminy.

Wszystkie ww. działania mają a celu ograniczenie niskiej emisji substancji szkodliwych do atmosfery, promocję OZE i zmniejszenie zużycia energii elektrycznej. Przyczyni się to w widoczny sposób do poprawy jakości powietrza atmosferycznego.

8.3. RZEŻBA TERENU I GLEBY

Gmina Pilzno realizuje i planuje realizację przedsięwzięć mających na celu zapobieganie procesom osuwiskowym oraz likwidację skutków osuwisk. W tym celu planuje się działania zabezpieczające osuwiska oraz wykonanie projektów budowlano – wykonawczych zabezpieczających osuwiska oraz projektów robót geologiczno – inżynierskich na potrzeby stabilizacji osuwisk.

8.4. ZASOBY PRZYRODY

Gmina Pilzno w dalszym ciągu będzie otaczała opieką wszystkie formy ochrony przyrody znajdujące się na jej obszarze. Zadbą o promocję ww. miejsc szczególnie wśród społeczności lokalnej.

Eksploatacja surowców mineralnych często powoduje degradację środowiska, która objawia się m.in. zanieczyszczeniem gleb, powietrza, wód powierzchniowych i podziemnych, obniżeniem poziomu wód podziemnych, jak również występowaniem dużych przestrzennych zmian powierzchni terenu. Gmina Pilzno zamierza podjąć działania na rzecz racjonalizowania gospodarki surowcami mineralnymi z terenu Gminy, z zastosowaniem optymalnych metod technologii. Złoża na terenie Gminy powinny być wykorzystywane jak najpełniej i zagospodarowaniem nadkładów.

8.5. GOSPODARKA ODPADAMI

Gmina Pilzno planuje dalszą promocję prawidłowych zachowań mieszkańców Gminy w zakresie właściwej gospodarki odpadami. W tym celu planowane są zadania w zakresie:

1. Promocji zasad utrzymania porządku i czystości na terenie Gminy Pilzno.
2. Integracja mieszkańców Gminy Pilzno ze środowiskiem lokalnym.
3. Dbanie o stan najbliższego otoczenia na terenie całej Gminy Pilzno.
4. Wdrażanie świadomych działań zmierzających do ograniczenia ilości odpadów powstających na terenie Gminy Pilzno.
5. Upowszechnienie przestrzegania obowiązku zawierania przez mieszkańców Gminy Pilzno umów na wywóz odpadów czy odbiór ścieków z terenu posesji, które nie są objęte skanalizowaniem.

6. Uświadomienie szkodliwości, jaką niesie za sobą spalanie odpadów w piecach przydomowych oraz na terenie posesji, co będzie miało przełożenie w ograniczeniu niskiej emisji z terenu Gminy Pilzno.

8.6. DZIAŁANIA NA RZECZ EDUKACJI EKOLOGICZNEJ

Edukacja ekologiczna to jeden z kluczowych składników edukacji obywatelskiej, mająca na celu uświadomienie społeczeństwu odpowiedzialności za niewłaściwe działania na rzecz środowiska, ale także promująca model życia społecznego zgodny z zasadą zrównoważonego rozwoju. Każde działanie w formie akcji ekologicznych (jednorazowych czy długofalowych) prowadzi do podniesienia świadomości ekologicznej społeczeństwa i kształtowanie się postawa proekologicznych. Ważna jest także kwestia odpowiedzialności za otoczenie i świadomość, że środowisko jest dobrem wspólnym, które powinno być przekazywane następnym pokoleniom w dobrej, niezminionej formie.

Świadome ekologicznie społeczności wytwarzają mniej odpadów i dużą wagę przywiązują do ich prawidłowej segregacji. W dłuższym okresie obserwuje się także zmniejszenie ilości zużytej wody, czy dbałość o stan środowiska i wygląd otoczenia. Każda z akcji ekologicznych powinna zatem skupiać różne grupy społeczne i wiekowe wokół tego samego, jasno zdefiniowanego celu.

Gmina Pilzno będzie kontynuowała wspieranie już rozpowszechnionych akcji edukacyjnych w zakresie ekologii. Planuje się dalsze wspieranie finansowe konkursów ekologicznych przeprowadzanych przez placówki edukacyjne z terenu Gminy Pilzno. Gmina zamierza w dalszym ciągu dofinansowywać wyjazdy o charakterze ekologicznym dla młodzieży szkolnej oraz zakupywać sadzonki drzew wysadzane przez uczniów w ramach obchodów „Światowego Dnia Ziemi”. Gmina pozostaje otwarta na wspieranie inicjatyw ekologicznych inicjowanych przez mieszkańców, lokalne instytucje pozarządowe czy placówki oświatowe.

9. HARMONOGRAM REALIZACJI PROGRAMU WRAZ Z KOSZTAMI ORAZ ŹRÓDŁA JEGO FINANSOWANIA

9.1. ZAŁOŻENIA SZACUNKOWE KOSZTÓW

Gmina Pilzno opracowała zakres działań w zakresie ochrony środowiska na lata 2015-2020 oraz określiła potencjalne źródła ich finansowania. Na chwilę obecną Gmina nie stara się o fundusze na realizację zamierzeń, a jedynie wskazuje wielkość środków, które chciałaby pozyskać w ich ramach.

Zadania inwestycyjne Gminy Pilzno na lata 2015 – 2020 skupione są wokół kilku zasadniczych obszarów:

- ❖ inwestycje związane z oczyszczaniem ścieków i przeróbką osadów ściekowych (Tab.16),
- ❖ inwestycje związane z budową i modernizacją sieci kanalizacyjnej (Tab.17),
- ❖ inwestycje związane z systemem zaopatrzenia w wodę (Tab.18),
- ❖ inwestycje związane z termomodernizacją budynków użyteczności publicznej na terenie Gminy oraz budynków należących do mieszkańców Gminy (Tab.19),
- ❖ inwestycje związane z montażem instalacji OZE na budynkach użyteczności publicznej na terenie gminy oraz budynkach należących do mieszkańców Gminy (Tab.20),
- ❖ inwestycje związane z przebudową dróg gminnych (Tab.19),
- ❖ inwestycje związane z modernizacją oświetlenia w budynkach użyteczności publicznej na terenie Gminy (Tab.19),
- ❖ inwestycje związane z zapobieganiem procesom osuwiskowym oraz likwidacją ich skutków w latach 2015-2017.

Tab. 16 Zadania inwestycyjne Gminy Pilzno na lata 2015 – 2020 związane z oczyszczaniem ścieków i przeróbką osadów ściekowych

Potencjalny wnioskodawca /inwestor	Zakres rzeczowy dotyczący oczyszczalni ścieków (oczyszczanie ścieków i przeróbka osadów ściekowych)					
	Nazwa oczyszczalni	Projektowa na wydajność oczyszczalni [RLM]	Zakres inwestycji	Szacowany koszt inwestycji [zł]	Planowany okres realizacji*	Planowany termin złożenia wniosku o dofinansowanie w ramach POIiŚ 2014-2020 (o ile dotyczy)
Gmina Pilzno	Pilzno	2 800	Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków w Pilźnie	4 800 000	2017 - 2020	2015

Tab. 17 Zadania inwestycyjne Gminy Pilzno na lata 2015 – 2020 związane z budową i modernizacją sieci kanalizacyjnej

Potencjalny wnioskodawca/inwestor	Zakres rzeczowy dotyczący budowy i modernizacji sieci kanalizacyjnej				
	Zakres inwestycji**	Długość kanalizacji [km]	Szacowany koszt inwestycji [zł]	Planowany okres realizacji*	Planowany termin złożenia wniosku o dofinansowanie w ramach POIiŚ 2014-2020 (o ile dotyczy)
Gmina Pilzno	Budowa kanalizacji sanitarnej wraz z przyłączami, pompowaniami na terenie miasta Pilzno	25	8 800 000	2016-2020	2015
Gmina Pilzno	Budowa kanalizacji sanitarnej wraz z przyłączami w Parkoszu, Mokrzczu i Dobrkowie	30	10 500 000	2017-2020	2016

Gmina Pilzno	Przebudowa kanalizacji ogólnospławnej (rozdział na sanitarną i deszczową) na terenie miasta Pilzno- ul. Gen. Andersa, ul. Armii Krajowej, ul. Partyzantów, ul. Wojska Polskiego	2	2 500 000	2016-2018	2016
Gmina Pilzno	Przebudowa kanalizacji ogólnospławnej (rozdział na sanitarną i deszczową) na terenie miasta Pilzno- ul. Węgierska, ul. Sobieskiego, ul. Kościuszki	1.7	2 200 000	2016-2018	2016
Gmina Pilzno	Rozbudowa kanalizacji sanitarnej wraz z przyłączami w Strzegocicach i Słotowej	14	4 900 000	2017-2018	2016
Gmina Pilzno	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy Pilzno	-	1 100 000	2017-2019	2016

Tab. 18 Zadania inwestycyjne Gminy Pilzno na lata 2015 – 2020 związane z systemem zaopatrzenia w wodę

Zakres rzeczowy dotyczący systemu zaopatrzenia w wodę				
Potencjalny wnioskodawca/inwestor	Zakres inwestycji***	Szacowany koszt inwestycji [zł]	Planowany okres realizacji*	Planowany termin złożenia wniosku o dofinansowanie w ramach POIiŚ 2014-2020 (o ile dotyczy)
Gmina Pilzno	Rozbudowa sieci wodociągowej w Pilźnie - ul. Kościuszki i w Jaworzu Górnym	5 000 000	2016-2020	2015
Gmina Pilzno	Rozbudowa i modernizacja obiektów zbiornika wyrównawczego wody pitnej Pilzno-Dulczówka.	2 900 000	2017-2018	2016
Gmina Pilzno	Modernizacja stacji uzdatniania wody dla miasta i gminy Pilzno i rozbudowa ujęcia wody Pilzno-Strzegocice	13 000 000	2018-2019	2017

UWAGI:

* przy założeniu pozyskania dofinansowania,

** na terenie aglomeracji (wyznaczonej z zachowaniem obowiązującej wartości wskaźnika koncentracji (90 lub [120 Mk/km]),

*** zakres dotyczący aglomeracji; budowa sieci wodociągowej możliwa przy równoczesnym zastosowaniu właściwego rozwiązania w zakresie gospodarki ściekowej.

Tab. 19 Zadania inwestycyjne Gminy Pilzno na lata 2015 – 2020 związane z termomodernizacją, montażem instalacji OZE, przebudową dróg i modernizacją oświetlenia

Potencjalny wnioskodawca/ inwestor	Zakres inwestycji	Nazwa działania i adres obiektu objętego działaniem	Charakterystyka inwestycji	Szacowany czas realizacji	Szacowany koszt inwestycji			Źródła finansowania
					Szacowany koszt działania	Udział własny 20%	Środki zewnętrzne	
Gmina Pilzno	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej w gminie Pilzno	Termomodernizacja budynków szkół, remiz OSP, domów ludowych i kultury oraz innych budynków komunalnych - obiekty na terenie gminy Pilzno	Termomodernizacja (docieplenie ścian i stropu, wymiana okien, wymiana instalacji CO)	2016 - 2020	2 500 000 zł	500 000 zł	2 000 000 zł	PROW, NFOŚ
Gmina Pilzno	Montaż instalacji OZE na budynkach użyteczności publicznej na terenie gminy Pilzno	Montaż instalacji OZE na budynkach szkolnych, remizach OSP, Domu Kultury, domach ludowych i innych budynkach komunalnych - teren gminy Pilzno	Montaż instalacji fotowoltaicznych, instalacji solarnych, pomp ciepła	2016 - 2020	500 000 zł	100 000 zł	400 000 zł	PROW, NFOŚ
Gmina Pilzno	Modernizacja oświetlenia w budynkach użyteczności publicznej w gminie Pilzno	Modernizacja oświetlenia w budynkach szkół i remiz OSP na terenie gminy Pilzno	Wymiana oświetlenia na energooszczędne	2016 - 2020	500 000 zł	100 000 zł	400 000 zł	PROW, NFOŚ
Gmina Pilzno	Montaż instalacji OZE na budynkach mieszkalnych społeczeństwa	montaż instalacji fotowoltaicznych, solarnych na budynkach mieszkalnych osób	Montaż instalacji fotowoltaicznych i solarnych	2015 - 2020	3 600 000 zł	720 000 zł	2 880 000 zł	PROW, NFOŚ, WFOŚiGW

		fizycznych - teren gminy Pilzno						
Gmina Pilzno	Termomodernizacja budynków mieszkalnych społeczności	Termomodernizacja budynków mieszkalnych, wymiana źródła ciepła - obiekty na terenie gminy Pilzno	Docieplenie ścian i stropu, wymiana stolarzki okiennej i drzwiowej, modernizacja instalacji CO wraz z wymianą źródła ciepła	2016 - 2020	1 000 000 zł	200 000 zł	800 000 zł	NFOŚ, WFOŚiGW
Gmina Pilzno	Przebudowa dróg gminnych	Przebudowa dróg gminnych na terenie Gminy Pilzno	Przebudowa nawierzchni, budowa chodników dla pieszych, przebudowa kanalizacji deszczowej	2016 - 2020	10 000 000zł	2 000 0 00zł	8 000 0 00zł	PROW, RPO, NPPDL, Wojewoda Podkarpacki, Środki własne

Tab. 20 Zadania inwestycyjne związane z Gminy Pilzno na lata 2017-2020 związane z zapobieganiem procesom osuwiskowym oraz likwidacją ich skutków

Potencjalny wnioskodawca/ inwestor	Miejsce realizacji inwestycji	Zakres inwestycji	Szacowany czas realizacji	Szacowany koszt inwestycji [zł]	Źródła finansowania
Gmina Pilzno	Zwiernik	Wykonanie projektu budowlano-wykonawczego zabezpieczenia osuwiska wraz z pracami zabezpieczającymi osuwisko	2013-2015	1 600 000,00	NFOŚiGW
Gmina Pilzno	Bielowy	Wykonanie projektu budowlano-wykonawczego zabezpieczenia osuwiska wraz z pracami zabezpieczającymi osuwisko	2015-2017	1 880 000,00	NFOŚiGW
Gmina Pilzno	Pilzno, Gołęczyna	Wykonanie projektu robót geologicznych inżynierskiej oraz dokumentacji geologiczno – inżynierskiej na potrzeby stabilizacji osuwisk	2015-2020	2 200 000,00	NFOŚiGW
Gmina Pilzno	Bielowy, Jaworze, Zwiernik	Wykonanie projektu robót geologicznych inżynierskiej oraz dokumentacji geologiczno – inżynierskiej na potrzeby stabilizacji osuwisk	2015-2020	2 500 000,00	NFOŚiGW

9.2. STRUKTURA FINANSOWANIA

Zgodnie z zapisami Polityki Ekologicznej Państwa do roku 2016 głównymi kierunkami inwestowania będą podstawowe dziedziny ochrony środowiska, a mianowicie realizacja przedsięwzięć w zakresie ochrony wód i gospodarki wodnej, ochrony powietrza przed zanieczyszczeniem oraz gospodarki odpadami. Przewiduje się, że struktura finansowania wdrażania Programu Ochrony Środowiska Gminy Pilzno w najbliższych latach będzie kształtować się podobnie do struktury nakładów na ochronę środowiska przewidzianej na lata 2013-2016 w Polityce ekologicznej Państwa (Tab.21) .

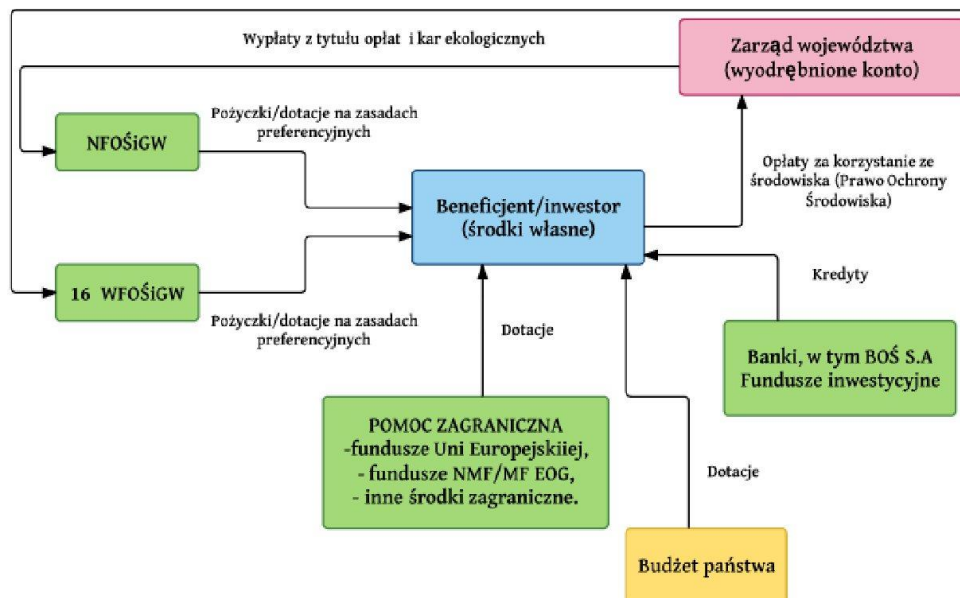
Tab. 21 Przewidywana struktura nakładów na ochronę środowiska na lata 2013-2016

Źródło pochodzenia	Nakłady w %	Szacunkowa kwota w [mld zł]	
		Ogółem	W tym: na realizację zobowiązań akcesyjnych
Środki prywatne	45	28,4	28,4
Środki publiczne, w tym:	55	35,1	24,4
• środki jednostek samorządu terytorialnego	7	4,4	0,6
• środki NFOŚiGW oraz WFOŚiGW	24	15,0	12,2
• budżet państwa	7	4,6	0,6
• środki zagraniczne	17	11,1	11,1

9.3. ŹRÓDŁA FINANSOWANIE I WARUNKI UDZIELANIA POMOCY PUBLICZNEJ

9.3.1. KRAJOWE FUNDUSZE EKOLOGICZNE

Finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej oparte jest w Polsce na źródłach krajowych i zagranicznych. Obecnie, podstawą finansowania krajowego są fundusze ekologiczne: Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW), który odpowiada za realizację zadań o charakterze strategicznym, ogólnokrajowym oraz wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej (WFOŚiGW) wspierające zadania o zasięgu regionalnym, w każdym z 16 województw Polski (Rys.35).

Rys. 35 Schemat systemu i głównych źródeł finansowania ochrony środowiska w Polsce³⁷
(zmodyfikowano)

Oferta finansowania ze środków krajowych w ramach programów na lata 2015 – 2020:

I. Gospodarka wodno – ściekowa w aglomeracjach:

Cel programu: Poprawa stanu wód powierzchniowych i podziemnych poprzez oczyszczanie ścieków zgodnie z wymogami Dyrektywy Rady 91/271/EWG dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych.

Za koszty kwalifikowane programu uważa się koszty ujęte w „Wytycznych w zakresie kosztów kwalifikowanych”, dołączonych do programu, z zastrzeżeniem, że:

7. Koszty robót budowlano-montażowych i dostaw nie mogą być mniejsze niż 87% kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia i obejmują wyłącznie następujące rodzaje robót i dostaw:
 - Dostawy lub zakup urządzeń i inwentarzowego wyposażenia technologicznego i sprzętu, będących środkami trwałymi,
 - Dostawy instalacji, linii technologicznych,
 - Przygotowanie terenu i zaplecza budowy oraz jego likwidacja,

³⁷ https://www.mos.gov.pl/g2/big/2014_02/c6889220b45cf4bc4e79c39c200d3fce.pdf

- Roboty demontażowe i rozbiórkowe,
 - Roboty ziemne i budowlano-montażowe związane z budową, rozbudową lub modernizacją: oczyszczalni ścieków, sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej oraz obiektów i sieci wchodzących w skład systemów zaopatrzenia ludności w wodę,
 - Montaż urządzeń,
 - Instalacje w obiektach technologicznych,
 - Rozruch urządzeń i instalacji,
 - Przyłącza doprowadzające media do obiektów technologicznych,
 - Elementy ogrodzeń i zieleni chroniące obiekty technologiczne,
 - Drogi i place technologiczne,
 - Przełożenie sieci i obiektów sieciowych,
 - Przyłącza budynków do zbiorczego systemu kanalizacyjnego.
8. Koszty zarządzania przedsięwzięciem, tj. koszty nadzoru inwestorskiego nie mogą przekraczać 3 % kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia *),
9. Koszty związane z przygotowaniem przedsięwzięcia, tj. dokumentacji projektowej wraz z nadzorem autorskim i niezbędnymi uzgodnieniami, nie mogą przekraczać 10 % kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia *),
10. Nie są kwalifikowane następujące kategorie kosztów: koszty planów i programów ochrony, raportu o oddziaływaniu na środowisko, nabycia nieruchomości i zakupu gruntu, wartości niematerialnych i prawnych, koszty przenośnych środków trwałych, które nie będą na stałe zainstalowane w przedsięwzięciu, koszty nabycia sprzętu i wyposażenia, które nie stanowią środków trwałych oraz nabycia środków trwałych w formie leasingu, koszty usług obcych, wynagrodzeń i materiałów zużywalnych.

**) wydatki przekraczające limit stanowią koszty niekwalifikowane przedsięwzięcia*

Formy dofinansowania: pożyczka.

Intensywność dofinansowania: dofinansowanie w formie pożyczki do 100 % kosztów kwalifikowanych.

Warunki dofinansowania:

- kwota pożyczki od 500 000 zł - w przypadku przedsięwzięć realizowanych przez gminy o znaczącym udziale obszarów chronionych (tzw. „zielone gminy”), spełniające kryteria horyzontalne w tym zakresie,
- kwota pożyczki od 1 000 000 zł - w przypadku pozostałych przedsięwzięć.

II. Racjonalna gospodarka odpadami

Cele programu:

- ✓ ustanowienie i utrzymanie powszechnych systemów selektywnego zbierania odpadów,
- ✓ utworzenie i utrzymanie w kraju zintegrowanej i wystarczającej sieci instalacji gospodarowania odpadami,
- ✓ zmniejszenie ilości odpadów poddawanych nielegalnemu międzynarodowemu przemieszczaniu,
- ✓ intensyfikację zbierania i legalnego demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji,
- ✓ budowanie świadomości ekologicznej społeczeństwa zgodnie z celem programu.

Za koszty kwalifikowane uważa się koszty ujęte w „Wytycznych w zakresie kosztów kwalifikowanych finansowanych ze środków NFOŚiGW”, z zastrzeżeniem, że:

1. Koszty związane z przygotowaniem przedsięwzięcia kwalifikuje się do wysokości nieprzekraczającej 5% sumy kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia,
2. Koszty nabycia nieruchomości niezabudowanej, nieruchomości zabudowanej, zakupu gruntu kwalifikuje się do wysokości nieprzekraczającej 15% kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia,
 - a. Kwalifikuje się koszty nabycia i dostawy wyłącznie nowych maszyn, urządzeń, narzędzi, przyrządów i aparatury oraz sprzętu i wyposażenia,
 - b. Koszty budowy drogi i place technologiczne kwalifikuje się do wysokości nieprzekraczającej 50 % kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia,
 - c. Koszty poniesione przed dniem złożenia wniosku mogą być kwalifikowane do wysokości nieprzekraczającej 20% kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia,
 - d. Nie kwalifikuje się kosztów nabycia patentów, licencji, nieopatentowanej wiedzy technicznej, technologicznej lub z zakresu organizacji i zarządzania,
 - e. Nie kwalifikuje się kosztów zarządzania przedsięwzięciem,
3. Dla przedsięwzięć polegających na budowie punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych koszty kwalifikuje się do wysokości nieprzekraczającej 300 tys. zł w przypadku budowy punktu selektywnego zbierania odpadów dla którego podjęto zobowiązanie do selektywnego zbierania odpadów o łącznej masie nie mniejszej niż 150 Mg/rok,
4. Dla przedsięwzięć polegających na budowie lub doposażeniu systemów selektywnego zbierania odpadów koszty kwalifikuje się do wysokości nieprzekraczającej 2 000 tys. zł

- w przypadku budowy systemu selektywnego zbierania odpadów obsługującego powyżej 20 tys. mieszkańców dla którego podjęto zobowiązanie do selektywnego zbierania odpadów o łącznej masie nie mniejszej niż 750 Mg/rok,
5. Maksymalne wysokości kosztów kwalifikowanych określone w pkt. 3. i pkt. 4. mogą ulec zwiększeniu w przypadku zobowiązania się przez Wnioskodawcę do osiągnięcia wyższego niż wskazano poziomu selektywnego zbierania odpadów w proporcji 20 tys. zł na każde 10 Mg/rok zwiększenia łącznej masy odpadów zbieranych selektywnie.
6. Szczegółowe zasady udzielania dofinansowania
Poniższe szczegółowe zasady stosuje się łącznie z "Zasadami udzielania dofinansowania ze środków NFOŚiGW.

Formy dofinansowania: pożyczka

Intensywność dofinansowania: dofinansowanie w formie pożyczki do 90% kosztów kwalifikowanych.

Rodzaje przedsięwzięć, na których realizację można uzyskać dofinansowanie:

- ✓ Budowa punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych,
 - ✓ Budowa systemów selektywnego zbierania odpadów,
 - ✓ Doposażenie systemów selektywnego zbierania odpadów
- III. **Poprawa jakości powietrza - Likwidacja niskiej emisji wspierająca wzrost efektywności energetycznej i rozwój rozproszonych odnawialnych źródeł energii**

Cel programu: Zmniejszenie narażenia ludności na oddziaływanie zanieczyszczeń powietrza w strefach, w których występują znaczące przekroczenia dopuszczalnych i docelowych poziomów stężeń tych zanieczyszczeń, poprzez opracowanie programów ochrony powietrza oraz poprzez zmniejszenie emisji zanieczyszczeń, w szczególności pyłów PM_{2,5}, PM₁₀ oraz emisji CO₂.

Koszty kwalifikowane:

1. Okres kwalifikowalności kosztów od 01.01.2015 r. do 31.12.2018 r., w którym to poniesione koszty mogą być uznane za kwalifikowane.
2. Koszty kwalifikowane - zgodnie z „Wytycznymi w zakresie kosztów kwalifikowanych”.

Formy dofinansowania: Udostępnienie środków finansowych WFOŚiGW z przeznaczeniem na udzielanie dotacji.

Rodzaje przedsięwzięć objętych dofinansowaniem:

Dofinansowaniem mogą być objęte przedsięwzięcia ujęte w obowiązujących, na dzień ogłoszenia przez WFOŚiGW konkursu, programach ochrony powietrza, w szczególności:

- ✓ Przedsięwzięcia mające na celu ograniczanie niskiej emisji związane z podnoszeniem efektywności energetycznej oraz wykorzystaniem układów wysokosprawnej kogeneracji i odnawialnych źródeł energii,
- ✓ Zakup aparatury dla kontroli rodzaju stosowanych paliw i pomiaru emisji (dotyczy jeżeli beneficjentem końcowym jest jednostka samorządu terytorialnego lub instytucja przez nią wskazana),
- ✓ Kampanie edukacyjne (dotyczy beneficjentów końcowych z wyłączeniem osób fizycznych) pokazujące korzyści zdrowotne i społeczne z eliminacji niskiej emisji, oraz/lub informujące o horyzoncie czasowym prowadzenia zakazu stosowania paliw stałych lub innych działań systemowych gwarantujących utrzymanie poziomu stężeń zanieczyszczeń po wykonaniu działań naprawczych,
- ✓ utworzenie baz danych (dotyczy jeżeli beneficjentem końcowym jest jednostka samorządu terytorialnego lub instytucja przez nią wskazana) pozwalających na inwentaryzację źródeł emisji.

9.3.2. INNE PROGRAMY POMOCOWE

1. Szwajcarsko-Polski Program Współpracy, czyli tzw. Fundusz Szwajcarski

Gmina Pilzno korzysta ze wsparcia tzw. Funduszu Szwajcarskiego. Stanowi on formę bezzwrotnej pomocy zagranicznej przyznanej przez Szwajcarię Polsce w ramach szwajcarskiej pomocy dla 10 państw członkowskich Unii Europejskiej, które przystąpiły do niej 1 maja 2004 r. Fundusze szwajcarskie mają na celu zmniejszanie różnic społeczno-gospodarczych istniejących pomiędzy Polską a wyżej rozwiniętymi państwami UE oraz różnic na terytorium Polski – pomiędzy ośrodkami miejskimi a regionami słabo rozwiniętymi pod względem strukturalnym.

Beneficjentami programu mogą być instytucje sektora publicznego i prywatnego oraz organizacje pozarządowe. W sektorze środowiska i infrastruktury beneficjenci mogą się ubiegać o wsparcie na:

- odbudowę, przebudowę i rozbudowę infrastruktury środowiskowej oraz poprawę stanu środowiska (m.in. zarządzanie odpadami stałymi, systemy energii odnawialnej, poprawę wydajności energetycznej),

- poprawa publicznych systemów transportowych,
- bioróżnorodność i ochrona ekosystemów oraz wsparcie transgranicznych inicjatyw środowiskowych.

2. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020 (PROW 2014-2020)

PROW 2014 – 2020 został opracowywany na podstawie przepisów Unii Europejskiej, w szczególności rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 oraz aktów delegowanych i wykonawczych Komisji Europejskiej.

Zgodnie z przepisami Unii Europejskiej, Program jest wkomponowany w całościowy system polityki rozwoju kraju, w szczególności poprzez mechanizm Umowy Partnerstwa. Umowa ta określa strategię wykorzystania środków unijnych na rzecz realizacji wspólnych dla UE celów określonych w unijnej strategii wzrostu „Europa 2020 - Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu” z uwzględnieniem potrzeb rozwojowych danego państwa członkowskiego.

Celem głównym PROW 2014 – 2020 jest poprawa konkurencyjności rolnictwa, zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi i działania w dziedzinie klimatu oraz zrównoważony rozwój terytorialny obszarów wiejskich.

Program będzie realizował priorytety wyznaczone dla unijnej polityki rozwoju obszarów wiejskich na lata 2014 – 2020, a mianowicie:

- Ułatwianie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich.
- Poprawa konkurencyjności wszystkich rodzajów gospodarki rolnej i zwiększenie rentowności gospodarstw rolnych.
- Poprawa organizacji łańcucha żywnościowego i promowanie zarządzania ryzykiem w rolnictwie.
- Odtwarzanie, chronienie i wzmacnianie ekosystemów zależnych od rolnictwa i leśnictwa.
- Wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami i przechodzenia na gospodarke niskoemisyjną i odporną na zmiany klimatu w sektorach: rolnym, spożywczym i leśnym.
- Zwiększanie włączenia społecznego, ograniczanie ubóstwa i promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich.

10. ZARZĄDZANIE PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA

10.1. INSTRUMENTY REALIZACJI PROGRAMU

Proces prawidłowej realizacji Programu Ochrony Środowiska jest ściśle związany z ustaleniem systemu zarządzania tym programem. Działania te powinny uwzględniać założenia zasady zrównoważonego rozwoju i opierać się na instrumentach zarządzania zgodnych z kompetencjami i obowiązkami podmiotów zarządzających.

Zarządzanie Programem będzie się odbywać z wykorzystaniem instrumentów, które pozwolą na jego weryfikację w oparciu o wyniki monitorowania procesów zachodzących w szeroko rozumianym otoczeniu realizowanej Polityki ekologicznej Państwa. Instrumenty służące realizacji Programu wynikają z ustaw: Prawo ochrony środowiska, ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, ustawy o ochronie przyrody, ustawy o odpadach, Prawo geologiczne i górnicze, Prawo budowlane. Są to instrumenty prawne, finansowe, społeczne i strukturalne.

10.1.1. INSTRUMENTY PRAWNE

W skład instrumentów prawnych wchodzi:

- pozwolenia na wprowadzanie do środowiska substancji lub energii, w tym pozwolenia zintegrowane,
- decyzje zatwierdzające program gospodarki odpadami,
- koncesje geologiczne wydawane na rozpoznanie i eksploatację surowców mineralnych.

Istotne znaczenie dla prawidłowej realizacji programu mają także raporty i przeglądy ekologiczne oraz miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Szczególne znaczenie ma także monitoring (pomiar) stanu środowiska prowadzony zarówno w odniesieniu do badań jakości środowiska, jak też do ilości zasobów środowiskowych. Ponadto bardzo ważnym instrumentem służącym właściwemu gospodarowaniu zasobami środowiska jest ocena oddziaływania na środowisko oraz plan zagospodarowania przestrzennego.

10.1.2. INSTRUMENTY EKONOMICZNE

Grupa instrumentów ekonomicznych (finansowych) obejmuje:

- opłaty za korzystanie ze środowiska - za emisję zanieczyszczeń do powietrza, za pobór wody powierzchniowej i podziemnej, za odprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, za zbieranie, transport i odzysk lub unieszkodliwianie odpadów komunalnych, za składowanie odpadów, za powierzchnię, z której odprowadzane są ścieki,
- administracyjne kary pieniężne,
- odpowiedzialność cywilna, karna i administracyjna,
- kredyty i dotacje z funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej oraz innych funduszy,
- pomoc publiczna na ochronę środowiska w postaci preferencyjnych pożyczek i kredytów, dotacji, odroczeń, rozłożenia na raty i umorzeń płatności wobec budżetu państwa i funduszy ekologicznych, zwolnień i ulg podatkowych i in.

10.1.3. INSTRUMENTY STRUKTURALNE

Do **instrumentów strukturalnych** należą programy strategiczne np. strategie rozwoju wraz z programami sektorowymi. Strategia jest dokumentem wytyczającym główne tendencje i kierunki działań w ramach rozwoju gospodarczego, społecznego i ochrony środowiska. Dokument ten jest bazą dla opracowania programów sektorowych (np. dot. rewitalizacji, rozwoju przemysłu, ochrony zdrowia, turystyki, ochrony środowiska, itd.).

10.1.4. INSTRUMENTY EDUKACYJNO – INFORMACYJNE

Operatywność zarządzających programem w zakresie stosowania narzędzi edukacyjno-informacyjnych stanowi jeden z podstawowych warunków powodzenia realizacji Polityki Ekologicznej w obszarze objętym programem.

Instrumenty edukacyjno-informacyjne obejmują:

- upowszechnianie ustaleń POŚ wśród pracowników organów samorządowych realizujących program,
- system szkolenia i doskazywania w zakresie ochrony środowiska,
- integrację działań na rzecz realizacji POŚ pomiędzy różnymi szczeblami zarządzania,
- aktywne formy powiązań władz samorządowych ze społecznością i mediami przez promocję POŚ i PGO na tle Polityki Ekologicznej kraju i regionu prowadzoną np. w szkołach, organizację konferencji związanych z wykonywanym programem i upowszechniające wskazane zmiany zachowań przedsiębiorstw i społeczności sprzyjające realizacji zasad zrównoważonego rozwoju,
- stałe zwiększanie informacji udostępnianej w sieci Internet w drodze rozbudowy i aktualizacji zasobów informacyjnych, wymiany informacji pocztą elektroniczną, udostępniania i konsultowania projektów i dokumentów.

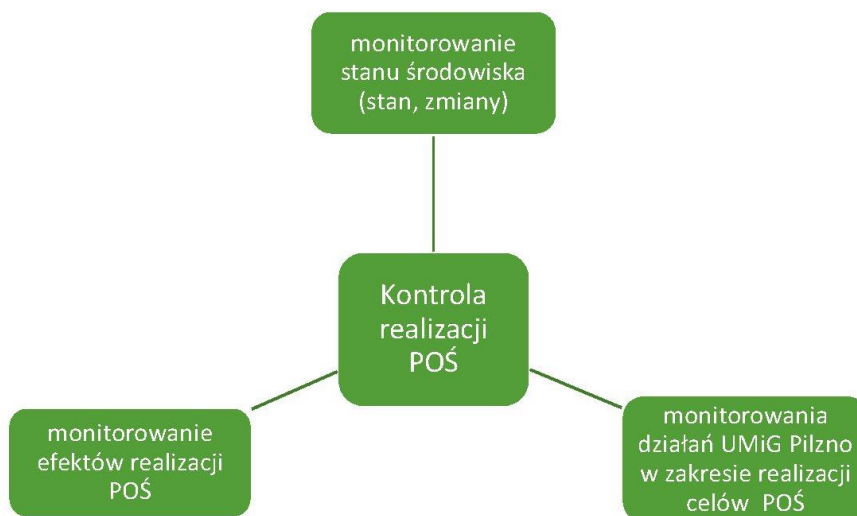
Cenny udział społeczeństwa w działalności organów zarządzających ochroną środowiska i w procesach decyzyjnych będzie ulegał rozszerzaniu. Konwencja o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz o dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska podpisana w 1999 r. w Aarhus została ratyfikowana przez Polskę, a jej tekst został ogłoszony w Dz. U. Nr 78 z 2003 r. Oznacza to, że stanowi ona część krajowego porządku prawnego i powinna być bezpośrednio stosowana.

10.2. KONTROLA REALIZACJI PROGRAMU

Kontrola i monitoring realizacji celów i zadań Programu Ochrony Środowiska winny obejmować określenie stopnia wykonania działań tzn.:

- określenie stopnia realizacji przyjętych celów,
- ocenę rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami, a ich wykonaniem,
- analizę przyczyn rozbieżności.

Gmina Pilzno będzie podejmowała szereg działań na rzecz kontroli realizacji założeń Programu Ochrony Środowiska (Rys.36).

Rys. 36 Działania wchodzące w skład kontroli realizacji Programu Ochrony Środowiska Gminy Pilzno

10.2.1. MONITORING STANU ŚRODOWISKA

Monitoring stanu środowiska obejmuje badanie, analizę i ocenę stanu środowiska w celu rejestrowania zachodzących w nim zmian.

Proces generujący degradację środowiska naturalnego jest procesem złożonym, a do jego najważniejszych czynników należą:

- urbanizacja, która ma miejsce na całym świecie i jest procesem nieodwracalnym,
- nowe technologie zwłaszcza te, które są źródłem emisji do atmosfery produktów szkodliwych dla środowiska w wyniku pewnych reakcji,
- intensywna eksploatacja zasobów naturalnych,
- produkcja odpadów deponowanych na wysypiskach powodujących skażenie gleby i wód podziemnych będących źródłem emisji do atmosfery szerokiej gamy szkodliwych gazów,
- katastrofy techniczne i naturalne jak powodzie i huragany mające także przyczyny antropogeniczne,
- rolnictwo oparte w coraz w większym stopniu na chemizacji w celu zwiększenia plonów oraz szerokiego stosowania środków ochrony roślin,
- coraz szersze stosowanie urządzeń i materiałów generujących pole elektrostatyczne, magnetyczne i jonizujące.

Podstawą monitoringu stanu środowiska Gminy Pilzno powinny być dane uzyskiwane corocznie z Głównego Urzędu Statystycznego oraz z Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska. Dane te będą charakteryzować stan środowiska, obiekty uciążliwe lub zagrażające środowisku, wielkości emisji zanieczyszczeń oraz niektóre dane charakteryzujące stan sanitarny środowiska, takie jak:

- ✓ jakość oczyszczonych ścieków szczególnie po oczyszczalni ścieków,
- ✓ jakość uzdatnionej wody przez Stacje Uzdatniania Wody,
- ✓ jakość ścieków odprowadzanych,

System oceny realizacji programu powinien być oparty na odpowiednio dobranych wskaźnikach presji, stanu i reakcji, pozwalających całościowo opisać zagadnienie polityki ochrony środowiska i zarazem dających możliwość porównań międzyregionalnych. System tworzyć będą:

1. **wskaźnik presji na środowisko**, wskazujący główne źródła problemów i zagrożeń środowiskowych, odnoszących się do tych form działalności, które zmniejszają ilość i jakość zasobów (np. emisja zanieczyszczeń do środowiska, ilość odpadów gromadzonych na składowiskach, tempo eksploatacji zasobów środowiska).
2. **wskaźniki stanu środowiska**, odnoszące się do jakości środowiska i jego zasobów, pozwalające na ocenę zachodzących zmian (np. lesistość, udział gruntów rolnych),
3. **wskaźniki reakcji (działań ochronnych)**, pokazujące działania podejmowane w celu poprawy jakości środowiska lub złagodzenia antropresji na środowisko (np. procent mieszkańców korzystających z oczyszczalni ścieków, udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni województwa, powierzchnia gruntów zrehabilitowanych, wydatki na ochronne środowiska).

Do określenia powyższych wskaźników wykorzystywane będą przede wszystkim informacje Głównego Urzędu Statystycznego oraz Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska.

Pomiar stopnia realizacji celów Programu Ochrony Środowiska Gminy Pilzno będzie odbywał się poprzez mierniki. Będą to mierniki związane z poszczególnymi celami (Tab.22).

Tab. 22 Mierniki realizacji założeń Programu Ochrony Środowiska Gminy Pilzno

Obszar działań objętych monitoringiem	Mierniki realizacji zadań z obszaru objętego monitoringiem
<p>Rozwój i poprawa funkcjonowania infrastruktury technicznej mającej wpływ na jakość życia mieszkańców i środowisko</p>	<ul style="list-style-type: none"> - procentowy przyrost długości sieci kanalizacyjnej, - zużycie wody na jednego mieszkańca i dobę, - procentowa strata wody w sieci wodociągowej, - procent dróg gdzie dokonano naprawy nawierzchni w stosunku do sumy dróg, na których powinno się dokonać napraw.
<p>Racjonalizacja gospodarowania odpadami</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ilość wytwarzanych odpadów komunalnych (Mg/M/rok), - stopień pokrycia mieszkańców zorganizowaną zbiórką (w procentach), - udział zebranych odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych (w procentach), - udział odpadów z sektora komunalnego składowanych na wysypiskach (w procentach), - udział odpadów z sektora gospodarczego składowanych na składowiskach (w procentach), - ilość wytworzonych osadów ściekowych (w Mg·sm/rok), - ilość osadów wykorzystanych na cele rolnicze (w Mg·sm/rok), - ilość osadów wykorzystanych na cele przemysłowe (w Mg·sm/rok), - ilość osadów przekształconych termicznie (w Mg·sm/rok), - ilość odpadów wytworzona w sektorze gospodarczym (Mg/rok), - ilość odpadów z sektora gospodarczego poddanych odzyskowi (Mg/rok), - ilość odpadów z sektora gospodarczego poddanych unieszkodliwianiu przez składowania (w Mg/rok), - nakłady inwestycyjne na gospodarkę odpadami (w zł/rok), - udział społeczeństwa w działaniach na rzecz poprawy gospodarki odpadami wg oceny jakościowej (w procentach),

	<ul style="list-style-type: none">- ilość i jakość interwencji (wniosków) zgłaszanych przez mieszkańców (np. dzikie wysypiska),- liczba, jakość i skuteczność kampanii edukacyjno-informacyjnych.
Rozwój edukacji i informacji ekologicznej oraz poszerzanie dialogu społecznego	<ul style="list-style-type: none">- ilość osób, które brały udział w szkoleniach z zakresu ochrony środowiska,- liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w różnych formach edukacji ekologicznej,- ilość konkursów, rajdów, wystaw itp. o problematyce ekologicznej.
Poprawa jakości powietrza atmosferycznego	<ul style="list-style-type: none">- poziom zanieczyszczenia powietrza wg oceny rocznej z uwzględnieniem kryteriów w celu ochrony zdrowia.
Ochrona przed hałasem	<ul style="list-style-type: none">- poziom hałasu przy głównych ciągach komunikacyjnych [dB].
Ochrona gleb i złóż surowców	<ul style="list-style-type: none">- liczba czynnych eksploatacji złóż surowców mineralnych,- liczba miejsc z przekroczonymi standardami jakości gleby.
Zachowanie i ochrona bioróżnorodności	<ul style="list-style-type: none">- powierzchnia/udział gruntów leśnych,- liczba pomników przyrody.
Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych	<ul style="list-style-type: none">- stan ekologiczny wód podziemnych i powierzchniowych na terenie gminy,- klasa przydatności do spożycia wód podziemnych i powierzchniowych ujmowanych na terenie gminy,

Poza głównymi miernikami przy ocenie skuteczności realizacji programu mogą być brane pod uwagę również wskaźniki społeczno-ekonomiczne, wskaźniki presji na środowisko i stanu środowiska oraz wskaźniki aktywności państwa i społeczeństwa.

Do wskaźników społeczno – ekonomicznych zaliczamy:

- Poprawę stanu zdrowia obywateli (długość życia, spadek umieralności niemowląt, spadek zachorowalności),
- Zmniejszenie zużycia energii, surowców i materiałów na jednostkę produkcji oraz zmniejszenie całkowitych przepływów materiałowych w gospodarce,
- Coroczny przyrost netto miejsc pracy w wyniku realizacji przedsięwzięć ochrony środowiska.

Wskaźniki stanu środowiska i zmiany presji na środowisko to:

- Zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód lądowych, poprawę jakości wód płynących, stojących i wód podziemnych, a szczególnie głównych zbiorników wód podziemnych, poprawę jakości wody do picia oraz spełnienie przez wszystkie te rodzaje wód wymagań jakościowych obowiązujących w Unii Europejskiej,
- Poprawa jakości powietrza poprzez zmniejszenie emisji zanieczyszczeń powietrza (zwłaszcza zanieczyszczeń szczególnie szkodliwych dla zdrowia i zanieczyszczeń wywierających najbardziej niekorzystny wpływ na ekosystemy, a więc przede wszystkim metali ciężkich, trwałych zanieczyszczeń organicznych, substancji zakwaszających, pyłów i lotnych związków organicznych),
- Zmniejszenie uciążliwości hałasu, przede wszystkim hałasu komunikacyjnego,
- Zmniejszenie ilości wytwarzanych i składowanych odpadów, rozszerzenie zakresu ich gospodarczego wykorzystania oraz ograniczenie zagrożeń dla środowiska ze strony odpadów niebezpiecznych,
- Ograniczenie degradacji gleb, zwiększenie skali przywracania obszarów bezpośrednio lub pośrednio zdegradowanych przez działalność gospodarczą do stanu równowagi ekologicznej, ograniczenie pogarszania się jakości środowiska w jednostkach osadniczych i powstrzymanie procesów degradacji zabytków kultury,
- Wzrost poziomu różnorodności biologicznej ekosystemów leśnych i poprawa stanu zdrowotności lasów,
- Zmniejszenie negatywnej ingerencji w krajobrazie oraz kształtowanie estetycznego krajobrazu zharmonizowanego z otaczającą przyrodą.

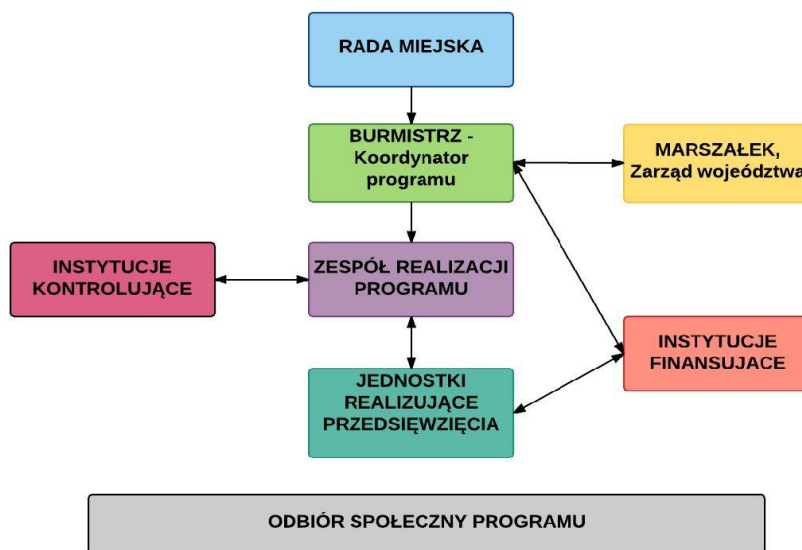
Wskaźniki aktywności państwa i społeczeństwa to:

- Kompletność regulacji prawnych i tempo ich harmonizacji z prawem wspólnotowym i prawem międzynarodowym,
- Spójność i efekty działań w zakresie monitoringu i kontroli,

- Zakres i efekty działań edukacyjnych oraz stopień udziału społeczeństwa w procesach decyzyjnych,
- Opracowanie i realizowanie przez grupy i organizacje pozarządowe projektów na rzecz ochrony środowiska.

10.2.2. MONITORING DZIAŁAŃ URZĘDU MIASTA I GMINY NA RZECZ REALIZACJI CELÓW OKREŚLONYCH PROGRAMEM

Przeprowadzania nadzoru nad realizacją założeń Programu Ochrony Środowiska polega na określeniu zasad zarządzania ww. programem oraz ustaleniu mechanizmów monitorowania jego realizacji. Program Ochrony Środowiska jest dokumentem strategicznym, a także instrumentem wspomagającym realizację prawa miejscowego. Dokument ten pozostaje w ścisłym związku z planami zagospodarowania przestrzennego gmin, decyzjami o warunkach zabudowy i zagospodarowania oraz decyzjami związanymi z realizacją przedsięwzięć w zakresie gospodarki wodno – ściekowej, gospodarki odpadami, rozwojem terenów zielonych i innych. Zarządzanie Programem Ochrony Środowiska odbywa się wg. schematu, który określa wzajemne powiązania pomiędzy jednostkami i instytucjami (Rys. 37).

Rys. 37 Schemat zarządzania Programem Ochrony Środowiska Gminy Pilzno

Główna odpowiedzialność za realizację Programu Ochrony Środowiska spoczywa na Burmistrzu, który składa Radzie Miejskiej raporty z wykonania programu. W praktyce Burmistrz może wyznaczyć koordynatora wdrażania programu. Zadaniem koordynatora jest

ściśła współpraca z Burmistrzem i Radą Miejską oraz przedstawianie im okresowych sprawozdań z realizacji programu.

Rada Miejska współdziała z organami administracji rządowej i samorządowej szczebla wojewódzkiego, powiatowego oraz z samorządami gminnymi. Natomiast w dyspozycji Zarządu Województwa znajdują się instrumenty finansowe na realizację zadań programu (poprzez WFOŚiGW). Ponadto Rada Miasta współdziała z instytucjami administracji rządowej, w dyspozycji których znajdują się instrumenty kontroli i monitoringu. Instytucje te kontrolują respektowanie prawa, prowadzą monitoring stanu środowiska (WIOŚ), prowadzą monitoring wód (RZGW).

Władze Gminy mogą być wspierane przez Zespół Konsultacyjny, który może być powołany spośród przedstawicieli lokalnych społeczności samorządowych zaangażowanych już w proces tworzenia projektu programu poprzez udział w sesjach warsztatowych i spotkaniach roboczych. Zadaniem Zespołu Konsultacyjnego mogłoby być nadzorowanie procesu wdrażania programu oraz uzgadnianie współpracy w realizacji poszczególnych zadań. Spotkania Zespołu Konsultacyjnego powinny odbywać się co najmniej dwa razy w roku.

W niektórych pracach Zespołu Realizacji Programu powinny także uczestniczyć podmioty gospodarcze realizujące inwestycje zgodnie z kierunkami nakreślonymi w programie.

11. STRESZCZENIE

Podstawa prawna:

Zapisy ustawy Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 (Dz. U. z 2013 poz. 1232) nakładają na gminy obowiązek realizacji Polityki Ekologicznej Państwa. Niezbędne stało się sporządzanie gminnych Programów Ochrony Środowiska, które uchwalana są przez radę gminy (art.17-18 ustawy Prawo Ochrony Środowiska). Organ wykonawczy gminy musi mieć przy tym na względzie realizację celów zawartych w strategiach, programach i dokumentach programowych, o których mowa w art. 14 ust. 1. ustawy Prawo Ochrony Środowiska. Programy Ochrony Środowiska (podobnie jak Polityka ekologiczna Państwa) wymagają regularnej aktualizacji, która powinna następować co 4 lata.

Cel i zakres opracowania:

Nadrzędnym celem niniejszego Programu Ochrony Środowiska jest dbałość o zrównoważony rozwój gminy Pilzno. Długookresowa polityka proekologiczna ma tam prowadzić do nieustannej dbałości o stan środowiska przy jednoczesnym wdrażaniu polityki zrównoważonego rozwoju. W dłuższej perspektywie doprowadzi to do wyważenia kwestii ochrony środowiska, rozwoju społecznego i gospodarczego, a także czynników ekonomicznych w procesach decyzyjnych organów gminy.

Celem opracowania jest aktualizacja dokumentu pt. „Program ochrony środowiska dla Miasta i Gminy Pilzno na lata 2008-2011 z perspektywą na lata 2012-2015”. Dokument wpłynie znacząco na zrównoważenie rozwoju Gminy i rozwoju gminy zgodnie z założeniami polityki proekologicznej państwa.

Strategia działań w zakresie ochrony środowiska:

1. **Zasoby wodne:** Poprawa jakości zasobów wodnych na terenie Gminy Pilzno będzie realizowana w oparciu o inwestycje związane z oczyszczaniem ścieków i przeróbką osadów ściekowych, budową i modernizacją sieci kanalizacyjnej oraz inwestycje związane z systemem zaopatrzenia w wodę. W dalszej perspektywie wpłynie to na poprawę jakości wód podziemnych i powierzchniowych na terenie Gminy, a także obszarach sąsiednich.
2. **Powietrze atmosferyczne:** Gmina Pilzno przystąpiła do opracowania i wdrożenia Planu gospodarki niskoemisyjnej dla gminy Pilzno i Związku Gmin Dorzecza Wisłoki. Obecnie trwają prace nad opracowaniem programu. Dodatkowo gmina Pilzno promuje korzystanie z energii odnawialnej. Planowane są także inwestycje związane z termomodernizacją budynków użyteczności publicznej z terenu Gminy, montażem instalacji OZE w budynkach użyteczności publicznej oraz budynkach należących do mieszkańców Gminy. W celu zmniejszenia zużycia energii elektrycznej planowana jest modernizacja oświetlenia w budynkach użyteczności publicznej z terenu całej gminy.
3. **Rzeźba terenu i gleby:** Gmina Pilzno realizuje i planuje realizację przedsięwzięć mających na celu zapobieganie procesom osuwiskowym oraz likwidację skutków osuwisk.
4. **Zasoby przyrody:** Gmina Pilzno w dalszym ciągu będzie otaczała opieką pomniki przyrody z terenu gminy oraz otaczała opieką rezerwat przyrody „Słotwina”. Zadba

o promocję ww. miejsc szczególnie wśród społeczności lokalnej. Gmina Pilzno zamierza podjąć dziaania na rzecz racjonalizowania gospodarki surowcami mineralnymi z terenu Gminy, z zastosowaniem optymalnych metod technologii. Złoża na terenie Gminy powinny być wykorzystywane jak najpełniej i zagospodarowaniem nadkładów.

5. **Gospodarka odpadami:** Gmina Pilzno planuje dalszą promocję prawidłowych zachowań mieszkańców Gminy w zakresie właściwej gospodarki odpadami.
6. **Edukacja ekologiczna:** Gmina Pilzno będzie kontynuowała wspieranie już rozpowszechnionych akcji edukacyjnych w zakresie ekologii. Planuje się dalsze wspieranie finansowe konkursów ekologicznych przeprowadzanych przez placówki edukacyjne z terenu Gminy Pilzno. Gmina zamierza w dalszym ciągu dofinansowywać wyjazdy o charakterze ekologicznym dla młodzieży szkolnej oraz zakupywać sadzonki drzew wysadzane przez uczniów w ramach obchodów „Światowego Dnia Ziemi”. Gmina pozostaje otwarta na wspieranie inicjatyw ekologicznych inicjowanych przez mieszkańców, lokalne instytucje pozarządowe czy placówki oświatowe.

Źródła finansowania działań w zakresie ochrony środowiska:

Gmina Pilzno opracowała zakres działań w zakresie ochrony środowiska na lata 2015-2020 oraz określiła potencjalne źródła ich finansowania. Na chwilę obecną Gmina nie stara się o fundusze na realizację zamierzeń, a jedynie wskazuje wielkość środków, które chciałyby pozyskać w ich ramach. Finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej oparte jest w Polsce na źródłach krajowych i zagranicznych. Obecnie, podstawą finansowania krajowego są fundusze ekologiczne: Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW), który odpowiada za realizację zadań o charakterze strategicznym, ogólnokrajowym oraz wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej (WFOŚiGW).

Monitoring realizacji programu:

Podstawą monitoringu stanu środowiska Gminy Pilzno będą dane uzyskiwane corocznie z Głównego Urzędu Statystycznego oraz z Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska. Dane te będą charakteryzować stan środowiska, obiekty uciążliwe lub zagrażające środowisku, wielkości emisji zanieczyszczeń oraz niektóre dane charakteryzujące stan sanitarny środowiska (jakość oczyszczonych ścieków szczególnie po oczyszczalni ścieków, jakość uzdatnionej wody przez Stacje Uzdatniania Wody, jakość ścieków odprowadzanych).

Burmistrz Gminy Pilzno ponosi główną odpowiedzialność za realizację Programu Ochrony Środowiska a także będzie składał Radzie Miejskiej raporty z wykonania programu. Istnieje możliwość wyznaczenia przez Burmistrza koordynatora wdrażania programu, którego zadaniem koordynatora jest ścisła współpraca z Burmistrzem i Radą Miejską oraz przedstawianie im okresowych sprawozdań z realizacji programu.

Władze Gminy mogą być wspierane przez Zespół Konsultacyjny, który może być powołany spośród przedstawicieli lokalnych społeczności samorządowych zaangażowanych

już w proces tworzenia projektu programu poprzez udział w sesjach warsztatowych i spotkaniach roboczych. Zadaniem Zespołu Konsultacyjnego mogłoby być nadzorowanie procesu wdrażania programu oraz uzgadnianie współpracy w realizacji poszczególnych zadań.

W niektórych pracach Zespołu Realizacji Programu powinny także uczestniczyć podmioty gospodarcze realizujące inwestycje zgodnie z kierunkami nakreślonymi w programie.

12. LITERATURA

- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, Dz. U. z 2001 Nr 62, Poz. 627 z późn. zm.,

- Polityka ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z do roku 2016, Ministerstwo Środowiska, Warszawa, 2008,
- Program ochrony środowiska dla województwa podkarpackiego na lata 2012 – 2015 z perspektywą do 2019 r.,
- Program ochrony środowiska dla powiatu dębickiego na lata 2014-2017 z perspektywą do roku 2019,
- Wytyczne sporządzania Programów Ochrony Środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym, Ministerstwo Środowiska, Warszawa, 2002,
- <http://www.regiozet.pl/gazeta.php?choice=1582>, dostęp: 25.05.2015,
- https://www.osp.org.pl/hosting/katalog.php?id_w=10&id_p=214&id_g=1662, dostęp: 25.05.2015,
- Województwo podkarpackie – powiaty, regiony, gminy: 2014, Urząd statystyczny w Rzeszowie,
- <http://pilzno.um.gov.pl/samorzad/o-gminie>, dostęp: 26.05.2015,
- Paczyński B., Sadurski A. i inni, Hydrogeologia regionalna Polski, Tom I „Wody słodkie”. Państwo Instytut Geologiczny, Warszawa, 2007,
- http://www.psh.gov.pl/plik/id,4955,v,artykul_5576.pdf, dostęp: 1.06.2015,
- http://www.psh.gov.pl/plik/id,4973,v,artykul_5576.pdf, dostęp: 1.06.2015,
- http://www.psh.gov.pl/plik/id,5335,v,artykul_5773.pdf, dostęp: 1.06.2015,
- <http://www.psh.gov.pl/plik/id,5167.jpg>, dostęp: 1.06.2015,
- http://home.agh.edu.pl/~zurek/hr/suds_files/HR_Wyklad3_Regionalizacja_Hydrogeologiczna.pdf, dostęp: 20.05.2014,
- Objąśnienia do Mapy Hydrogeologicznej Polski w skali 1: 50 000 – Arkusz PILZNO (1002), Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa, 1998,
- <http://www.wisloka.tarnow.pl/index.php/natura-2000/11-wisloka-z-doplywami>, dostęp: 1.06.2015,
- <http://www.szynwald.pl/przyroda/wody/potok-dulcza>, dostęp: 1.06.2015,
- Trafas M., Trafas K., Wnuk Z., Komentarz do mapy sozologicznej w skali 1: 50 000, Arkusz M-34-79-B Pilzno,
- Bajorek J., Objąśnienia do mapy geologiczno- gospodarczej Polski w skali 1:50 000, Arkusz Pilzno (1002),
- Bilans złóż kopalin w Polsce: stan na 13.12.2013,
- Program ochrony środowiska gminy Pilzno na lata 2008-2011 z uwzględnieniem lat 2012 -2015,
- <http://www.mzwikipilzno.pl/>, dostęp: 7.06.2015,
- Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2013 poz. 1399),
- Plan Gospodarki Odpadami Gminy Pilzno na lata 2008-2011 z uwzględnieniem lat 2012-2019”,
- <http://www.pilzno.um.gov.pl/mzkipilzno/?p=3>, dostęp: 6.06.2015,

- http://www.debica.krakow.lasy.gov.pl/rezerwy-przyrody#.VXa8x8_tmkoF, dostęp: 9.06.2015,
- http://www.powiatdebicki.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=34&Itemid=153, dostęp: 9.06.2015,
- https://www.mos.gov.pl/g2/big/2014_02/c6889220b45cf4bc4e79c39c200d3fce.pdf, dostęp: 22.06.2015,
- <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>, dostęp: 24.06.2015,
- <http://obszary.natura2000.org.pl/index.php?s=obszar&id=1032>, dostęp: 24.06.2015,
- <http://obszary.natura2000.org.pl/index.php?s=obszar&id=590>, dostęp: 24.06.2015,
- [http://www.oze.opole.pl/Odnawialne_zrodla_energii_\(OZE\),str,432.html](http://www.oze.opole.pl/Odnawialne_zrodla_energii_(OZE),str,432.html), dostęp: 27.06.2015,
- http://www.mos.gov.pl/g2/big/2009_04/39572f387855dfd35d11ec848e9d1f30.pdf, dostęp: 27.06.2015,
- <http://www.zgwrp.pl/attachments/article/575/rola%20OZE%20w%20rozwoju%20gmin.pdf>, dostęp: 27.06.2015,
- <http://www.gromnik.krakow.lasy.gov.pl/obszary-chronionegokrajobrazu#.VY2Yjfnmko>, dostęp: 27.06.2015,
- http://powietrze.gios.gov.pl/gios/site/content/measuring_air_assessment_rating_info, dostęp: 27.06.2015,
- http://www.wios.rzeszow.pl/cms/upload/edit/file/stan_srodowiska_2013/r1_ochrona_powietrza.pdf, dostęp: 28.06.2015,
- Michał Kaczmarczyk: NISKA EMISJA – od przyczyn występowania do sposobów eliminacji. Kraków: GEOSYSTEM BUREK, KOTYZA S.C., www.globenergia.pl,
- <http://bazaazbestowa.gov.pl>, dostęp: 30.09.2015,
- <http://polskabezazbestu.pl>, dostęp: 30.09.2015.

13. SPIS TABEL

<i>Tab. 1 Kierunki działań w zakresie ochrony środowiska ujęte w „Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego – Podkarpackie 2020”</i>	19
<i>Tab. 2 Powierzchnia i ludność Gminy Pilzno w 2013 roku</i>	27

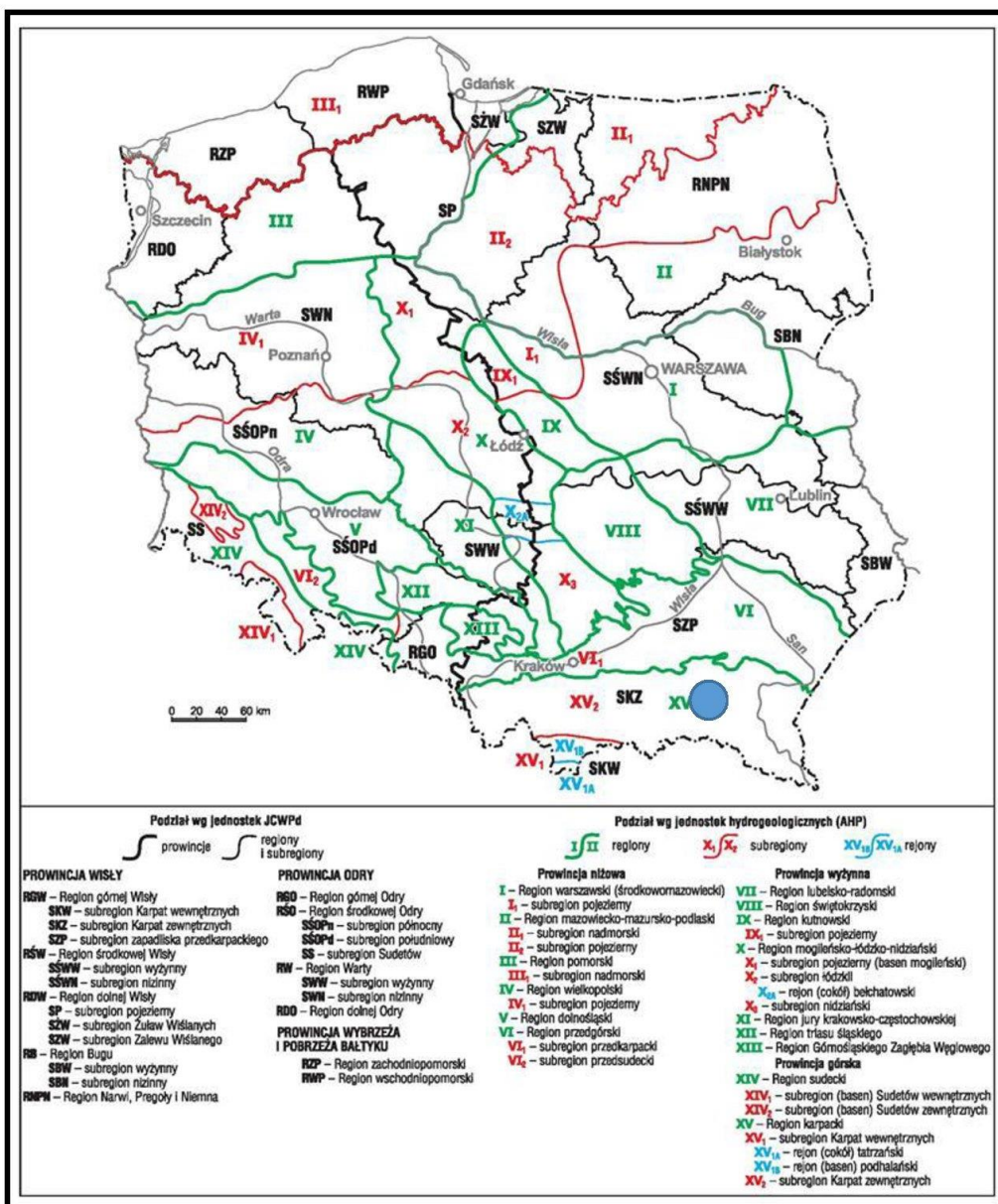
Tab. 3 Powierzchnia i ludność Gminy Pilzno w 2013 roku	27
Tab. 4 Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym Gminy Pilzno w 2013 roku	29
Tab. 5 Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w 2013 roku	29
Tab. 6 Charakterystyka Jednolitych Części Wód Podziemnych na obszarze Gminy Pilzno...	35
Tab. 7 Charakterystyka Jednolitych Części Wód Powierzchniowych na terenie Gminy Pilzno	37
Tab. 8 Struktura użytkowania gruntów w Gminie Pilzno w 2014 roku	39
Tab. 9 Informacja o masie poszczególnych rodzajów odpadów komunalnych odebranych z obszaru Gminy Pilzno oraz sposobie ich zagospodarowania	50
Tab. 10 Masa azbestu (w kg), która została zinwentaryzowana, unieszkodliwiona oraz pozostała do unieszkodliwienia na terenie Gminy Pilzno (dane:www.bazazbestowa.gov.pl)	52
Tab. 11 Masa azbestu (w kg), która została zinwentaryzowana, unieszkodliwiona lub pozostała do unieszkodliwienia na terenie Gminy Pilzno z podziałem na kody wyrobów ²⁶	52
Tab. 12 Inwestycje Gminy Pilzno w zakresie Odnawialnych Źródeł Energii, z uwzględnieniem stanu faktycznego i planów przyszłych inwestycji	57
Tab. 13 Zakres pomiarowy realizowany na stacjach monitoringu powietrza położonych najbliżej Gminy Pilzno (województwo podkarpackie, 2013r.)	59
Tab. 14 Klasy jakości powietrza w strefie podkarpackiej na podstawie 5 – letniej oceny jakości powietrza wykonanej w 2014 roku (ocena pod kątem ochrony zdrowia)	62
Tab. 15 Pomniki przyrody na terenie Gminy Pilzno.....	88
Tab. 16 Zadania inwestycyjne Gminy Pilzno na lata 2015 – 2020 związane z oczyszczaniem ścieków i przeróbką osadów ściekowych.....	99
Tab. 17 Zadania inwestycyjne Gminy Pilzno na lata 2015 – 2020 związane z budową i modernizacją sieci kanalizacyjnej.....	99
Tab. 18 Zadania inwestycyjne Gminy Pilzno na lata 2015 – 2020 związane z systemem zaopatrzenia w wodę	101
Tab. 19 Zadania inwestycyjne Gminy Pilzno na lata 2015 – 2020 związane z termomodernizacją, montażem instalacji OZE, przebudową dróg i modernizacją oświetlenia	102
Tab. 20 Zadania inwestycyjne związane z Gminy Pilzno na lata 2017-2020 związane z zapobieganiem procesom osuwiskowym oraz likwidacją ich skutków.....	104
Tab. 21 Przewidywana struktura nakładów na ochronę środowiska na lata 2013-2016.	105
Tab. 22 Mierniki realizacji założeń Programu Ochrony Środowiska Gminy Pilzno.....	117

Rys. 1 Elementy struktury Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Pilzno.....	11
Rys. 2 Najważniejsze zasady pomocnicze i konkretyzujące, uzupełniające zasadę zrównoważonego rozwoju podczas realizacji Polityki ekologicznej Państwa.....	15
Rys. 3 Priorytety działań na rzecz ochrony środowiska w województwie podkarpackim	21
Rys. 4 Położenie Gminy Pilzno na Mapie Polski z podziałem na poszczególne województwa	26
Rys. 5 Położenie Gminy Pilzno na tle gmin sąsiadujących (województwo podkarpackie) ...	26
Rys. 6 Liczba mieszkańców Gminy Pilzno - stan na 31.12.2011.....	28
Rys. 7 Urodzenia i zgony w Gminie Pilzno	29
Rys. 8 Podmioty gospodarki narodowej Gminy Pilzno w rejestrze REGON w roku 2013	30
Rys. 9 Lokalizacja Gminy Pilzno na tle JCWPd Nr 157 ⁹ (zmodyfikowano).....	35
Rys. 10 Lokalizacja Gminy Pilzno na tle JCWPd Nr 139 ¹² (zmodyfikowano)	35
Rys. 11 Lokalizacja Gminy Pilzno na tle JCWPd Nr 151 ¹³ (zmodyfikowano).....	36
Rys. 12 Poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia poszczególnych frakcji odpadów komunalnych na terenie Gminy Pilzno (opracowanie: A. Andrychowicz)	49
Rys. 13 Liczba właścicieli nieruchomości na terenie Gminy Pilzno, od których zostały odebrane odpady komunalne (opracowanie: A. Andrychowicz).....	50
Rys. 14 Zalety azbestu	51
Rys. 15 Podział odnawialnych źródeł energii OZE.....	56
Rys. 16 Podział źródeł zanieczyszczeń powietrza.....	59
Rys. 17 Rozmieszczenie emitorów punktowych na terenie województwa podkarpackiego w roku 2013(zmodyfikowano)	61
Rys. 18 Rozkład stężeń średniorocznych pyłu PM10 w powietrzu – wynik badań modelowych dla województwa podkarpackiego w 2013 roku(zmodyfikowano).....	61
Rys. 19 Zadania dla gmin wynikające z założeń programowych Narodowego Programu Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej (NPRGN)	64
Rys. 20 . Bielowy – równoważny średni poziomu dźwięku w 2008 roku	68
Rys. 21 Procent gleb o odczynie kwaśnym i bardzo kwaśnym (badania 2012 rok).....	69
Rys. 22 Szkic (mapa) osuwiska na terenie miasta Pilzno	71
Rys. 23 Szkic (mapa) osuwiska we wsi Zwiernik – przysiółek Budyń Pierwszy	72
Rys. 24 Szkic (mapa) osuwiska we wsi Zwiernik – przysiółek Czerwonka	73
Rys. 25 Szkic (mapa) osuwiska we wsi Bielowy	74
Rys. 26 Szkic (mapa) osuwiska we wsi Bielowy (około 200 m na NW od skrzyżowania drogi Pilzno-Jasło z drogą Bielowy Dęborzyn)	75

Rys. 27 Szkic (mapa) osuwiska we wsi Jaworze Górne (około 800 m w dół rzeki od mostu w drodze krajowej Pilzno- Jasło).....	76
Rys. 28 Szkic (mapa) osuwiska we wsi Jaworze Górne (około 880 m w dół rzeki od mostu w drodze krajowej Pilzno- Jasło).....	77
Rys. 29 Szkic (mapa) osuwiska we wsi Gołęczyna	78
Rys. 30 Nadzwyczajne zagrożenia środowiska gminy Pilzno	78
Rys. 31 Położenie rezerwatu przyrody „Słotwina” na tle fragmentu Gminy Pilzno	82
Rys. 32 Położenie obszarów chronionego krajobrazu na terenie Gminy Pilzno	84
Rys. 33 Położenie obszaru Natura 2000 „Dolna Wisłoka z dopływami” na tle Gminy Pilzno oraz gmin sąsiednich	86
Rys. 34 Położenie fragmentu obszaru Natura 2000 „Wisłoka z dopływami” na tle Gminy Pilzno oraz gmin sąsiednich	87
Rys. 35 Schemat systemu i głównych źródeł finansowania ochrony środowiska w Polsce	106
Rys. 36 Działania wchodzące w skład kontroli realizacji Programu Ochrony Środowiska Gminy Pilzno.....	115
Rys. 37 Schemat zarządzania Programem Ochrony Środowiska Gminy Pilzno	120

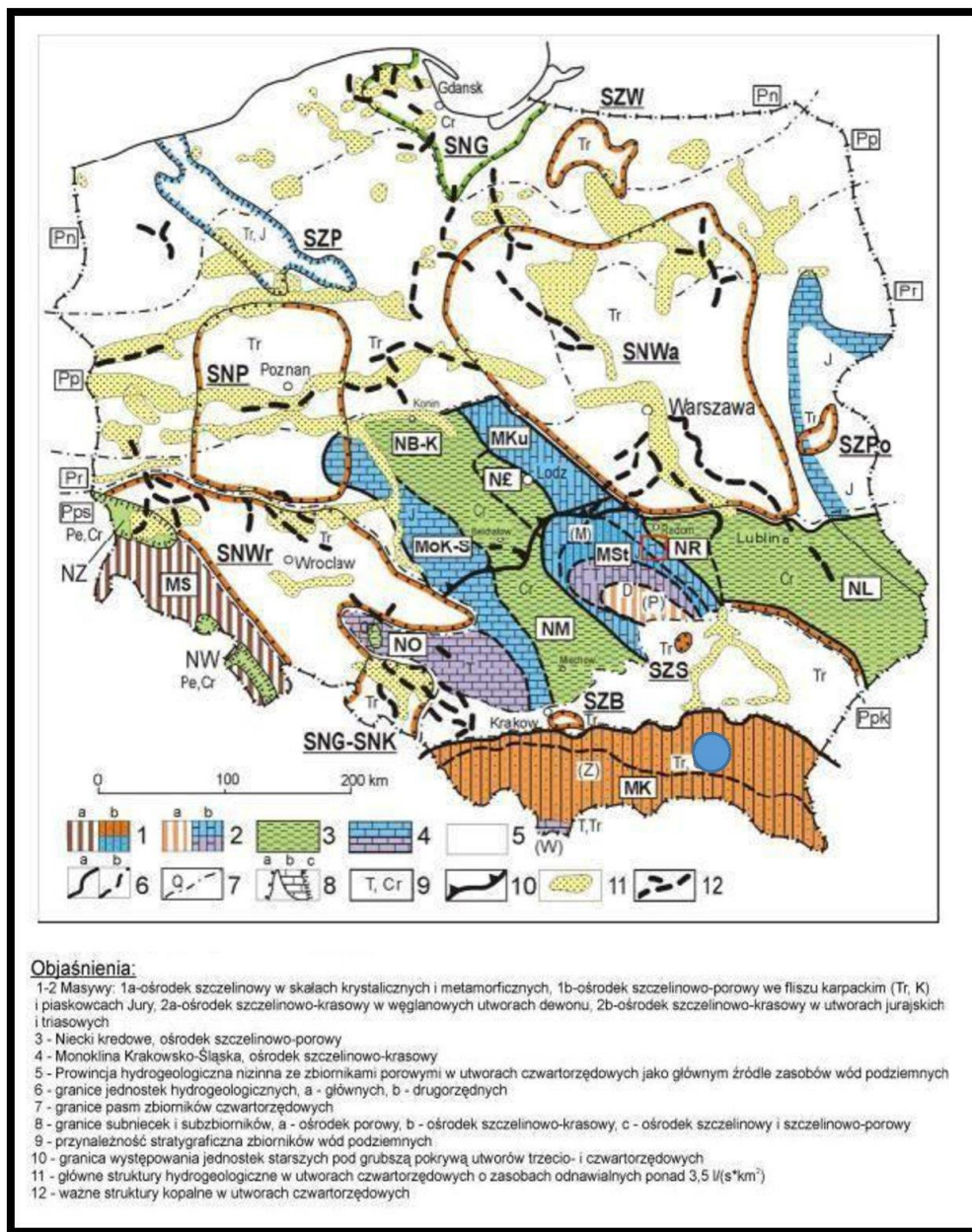
15.SPIS FOTOGRAFII

Fot. 1 Urząd Miasta i Gminy Pilzno	27
Fot. 2 Pola uprawne przy drodze Pilzno – Słotowa.....	40
Fot. 3 Zbiorowiska leśne sąsiadujące z terenami uprawnymi: okolice drogi Pilzno –Słotowa	43
Fot. 4 Zbiorowisko leśne na terenie Gminy Pilzno	43
Fot. 5 Fragment drogi krajowej nr 94 w miejscowości Machowa	45
Fot. 6 Widok na małą elektrownię wodną w Mokrzczu.....	55
Fot. 7 Tablica informacyjna przy wejściu do rezerwatu przyrody „Słotwina”	81
Fot. 8 Rezerwat przyrody „Słotwina”	82
Fot. 9 Pomniki przyrody na terenie Gminy Pilzno – grupa dębów szypułkowych w parku przy Domu Pomocy Społecznej w Parkoszu.....	89

* - lokalizacja gminy Pilzno

ZaŁ. 1 PoŁożenie gminy Pilzno na tle regionalizacji hydrogeologicznej Polski ([13], zmodyfikowano)

* - lokalizacja gminy Pilzno

Zał. 2 Położenie gminy Pilzno na tle regionalizacji słodkich wód podziemnych ([13], zmodyfikowano)

* - lokalizacja gminy Pilzno

Załącznik 3 Położenie gminy Pilzno tle regionów wodnych ([13], zmodyfikowano)

Miejscowość	Obiekt wpisane do rejestru zabytków
Dobrków	- kościół parafialny pw. Narodzenia NMP, murowano –drewniany, 2 poł. XVI, XVII wiek (nr rej.: A-905 z 30.11.1979), - cmentarz kościelny (nr rej.: j.w.),
Lipiny	- zespół klasztorny karmelitów, 1886-89 rok (nr rej.: A-420 z 23.07.2010): <ul style="list-style-type: none"> ○ klasztor z kaplicą ○ grota MB z Lourdes ○ figura MB Niepokalanej ○ ogród dworski, pocz. XIX
Łęki Górne	-kościół parafialny pw. św. Bartłomieja, drewniany, k. XV, XVII wiek, (nr rej.: A-763 z 14.09.1936 i z 25.05.1954) - dzwonnica (nr rej.: j.w.), - cmentarz kościelny (nr rej.: j.w.), - zespół dworski, XVII, XIX wiek, (nr rej.: A-129 z 7.12.1977): <ul style="list-style-type: none"> ○ dwór (nr rej.: A-99 z 22.10.1933), ○ park z aleją dojazdową ○ kapliczka, przy drodze dojazdowej, XVIII wiek,
Machowa	- kościół par. pw. Świętej Trójcy, drewniany, 1779 rok, XX wiek, (nr rej.: A-100 z 5.01.1968)
Parkosz	- zespół dworski, 2 poł. XIX wieku, (nr rej.: A-211 z 7.01.1980): <ul style="list-style-type: none"> ○ dwór, ○ park,
Pilzno	- zespół zabytkowy miasta z zabudową, 1354-XIX wiek, (nr rej.: A-310 z 31.08.1969), - obwarowania ziemne, XVI wiek,(nr rej.: j.w.), - cmentarz rzymsko-katolicka, (nr rej.: j.w.), - kościół parafia pw. św. Jana Chrzciciela, XIV-XIX wiek, (nr rej.: A-1117 z 7.08.1985), - zespół klasztorny karmelitów, ul. Karmelicka 3, (nr rej.: A-1116 z 7.08.1985 i z 16.01.1996): <ul style="list-style-type: none"> ○ - kościół pw. św. Katarzyny i Barbary, 1403, 1886 rok, ○ - klasztor, 1848 rok, - budynek Urzędu Miasta, Rynek 6, 1877,1980 rok, (nr rej.: A-607 z 28.06.2011), - dom, ul. Węgierska 5, drewniany., 2 poł. XVIII wiek, (nr rej.: A-158 a z 7.07.1978 (nie istnieje)), - dom, ul. Węgierska 13, murowano- drewniany, 1778 rok, (nr rej.: A-1130 z 30.07.1969), - dom, ul. Węgierska 17, drewniany, 1822 rok, (nr rej.: A-1131 z 20.07.1978),
Strzegocice	- zespół dworski, 1 poł. XIX wieku (nr rej.: A-96 z 27.07.1976): <ul style="list-style-type: none"> ○ dwór, ○ oficyna, ○ gorzelnia, ○ park,
Zwiernik	- kościół par. pw. św. Marcina, drewniany, 1664, 1891 rok, (nr rej.: A-1152 z 27.11.1979), - cmentarz kościelny, (nr rej. j.w.), - zespół dworski, poł. XIX wieku, (nr rej.: A-205 z 11.12.1979): <ul style="list-style-type: none"> ○ dwór, ○ park, ○ spichlerz, ○ stajnia,

Zał. 4 Obiekty wpisane do rejestry zabytków z terenu gminy Pilzno (stan na 31 marca 2015 r.)

Załącznik 5 Lista osuwisk zlokalizowanych na terenie Gminy Pilzno (źródło: Starostwo Powiatowe w Dębicy)

<p>P-01 18.03.063.000001</p>	<p>Jaworze Górne dz.330,267,295,293</p>	<p>B: - Pry – watn a</p>	<p>3,20</p>	<p>***Zabudowania rolnicze -droga -stromy, wyższy stok -przejawy wód podziemnych oraz powierzchniowych -rzeka Wisłoka <i>wysokie zagrożenie</i></p>	<p>-Obserwacja -wskazane sporządzenie opinii dotyczącej obszarów czynnych osuwiskowo</p>	<p>- istnieje niepełna opinia geologiczna z 2003r - nie podjęto prac zabezpieczających Strzegocice M-34-79-B-a-4</p>	<p>-ustalić zakres obserwacji i ewentualności zmian użytkowania terenu</p>
<p>P-02 18.03.063.000002</p>	<p>Parkosz duży kompleks dz.788/3,57/2,54, 24/1,24/2,25/1,25/2 oraz dz. sąsiadujące</p>	<p>B: - Pry – watn a</p>	<p>0,80</p>	<p>***Zabudowania rolnicze tereny gęstej zabudowy rolnej oraz drogi -wyższy stok, stromość terenu, -skarpa podmywana przy przepływie wielkich wód</p>	<p>Obserwacja -dokumentacja geologiczno-inżynierska -stabilizacja osuwiska(drenaż i wyprowadzenie wód poza osuwisko), -wykonanie opaski odwadniającej, naprawa drogi, -umocnienie brzegu</p>	<p>możliwe podjęcie prac zabezpieczających</p>	<p>-zalecane wdrożenie sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego uwzględniającego obszar zagrożenie</p>

18.03.063 . 000005	droga powiatowa 0309dz.570,573/1,1345/1, 1345/2,1347,1358/1,1366, 1367/2,1372,1350/1,1351, 1352,1353/1,1354/1,1355/ 1,1356, 1357,	-czna		pęknięciami -niższy stok, stromość terenu <i>średnie zagrożenie</i>	-dokumentacja geologiczno-inżynierska -stabilizacja osuwiska(drenaż i wyprowadzenie wód poza osuwisko), -naprawa drogi,	prac geologicznych -nie podjęto prac zabezpieczających Słotowa M-34-79-B-a-3	pod kątem modernizacji odcinka drogi
P-06 18.03.063 . 000006	Słotowa dz.578, dz579, dz.582, dz.584, dz.584/2,601,581/1 dz.584/3,584/4, dz.602/1, dz.607	B: - Pry – wat- na	11,77	**użytkowana rolniczo	-należy unikać : lokowania zabudowy a także prowadzenia sieci infrastrukturalnych		-w porozumieniu z właścicielami ustalić przeciwosuwiskowe użytkowanie gruntu(zadrzewienia itp.)

000008			 średnie zagrożenie		Słotowa M-34-79-B-a-3	
P-09 18.03.063 000009	Słotowa dz.1776, dz.1777, dz.1780, dz.1781	B: - Pry – wat- na	5,40	**użytkowana rolniczo średnie zagrożenie	-należy unikać : lokowania zabudowy a także prowadzenia sieci infrastrukturalnych	Słotowa M-34-79-B-a-3	W porozumieniu z właścicielami ustalić przeciwosuwiskowe użytkowanie gruntu(zadrzewienia itp.)
P-10 18.03.063 000010	Słotowa dz.1813/1	B: - Pry – watn a	1,48	**użytkowana rolniczo średnie zagrożenie	-należy unikać : lokowania zabudowy a także prowadzenia sieci infrastrukturalnych	Słotowa M-34-79-B-a-3	-w porozumieniu z właścicielami ustalić przeciwosuwiskowe użytkowanie gruntu(zadrzewienia itp.)

P-11 18.03.063 000011	Słotowa dz.1468	B: - Pry- watna	0,74	**użytkowana rolniczo średnie zagrożenie	-należy unikać : lokowania zabudowy a także prowadzenia sieci infrastrukturalnych	Słotowa M-34-79-B-a-3	-w porozumieniu z właścicielami ustalić przeciwosuwiskowe użytkowanie gruntu(zadrzewienia itp.)
P-12 18.03.063 000012	Słotowa dz.841, dz.842, dz.854, dz.855	B: - Pry- watna	2,91	**użytkowana rolniczo średnie zagrożenie	-należy unikać : lokowania zabudowy a także prowadzenia sieci infrastrukturalnych	Słotowa M-34-79-B-a-3	-w porozumieniu z właścicielami ustalić przeciwosuwiskowe użytkowanie gruntu(zadrzewienia itp.)
P-13 18.03.063 000013	Łęki Górne dz.1977 i droga powiatowa km 15+500	A:- Publi- czna	0,70	**Droga powiatowa Zagrożone zabudowania rolnicze 	-obserwacja -ocenić stopień zagrożenia obiektów	Prowadzić okresową obserwację	-ustalić zakres koniecznych obserwacji pod kątem modernizacji drogi

				<i>średnie zagrożenie</i>		Słotowa M-34-79-B-a-3	
P-14 18.03.063 · 000014	Słotowa dz.350	B: - Pry – watn a	1,75	**użytkowana rolniczo średnie zagrożenie	-należy unikać : lokowania zabudowy a także prowadzenia sieci infrastrukturalnych, zmiana klasyfikacji, odwodnienie		-w porozumieniu z właścicielami ustalić przeciwosuwiskowe użytkowanie gruntu(zadrzewienia itp.)
P-15	Pilzno dz. 964, 973, 971 –	B: - Pry – watn a	0,5	Budynek mieszkalny - podmycie skarpy przez rzekę			
P-16 18.03.063 · 000016	Pilzno ul.Witosa 39 dz.991/2 i 992	B: - Pry – watn a	0,3	**Budynek mieszkalny -osunięcie skarpy w sasiedztwie rzeki -uskok wys. ok.1,0 m	-Drenaż w stopie skarpy W celu ujęcia wód -umocnienie podstawy skarpy gabionami -nadsypanie i uformowanie skarpy -obsadzenie skarpy krzewami i wikliną	Pilzno M-34-79-b-a-1	-wykonanie opaski odwadniającej i umocnienie brzegu przez administradora rzeki

			 średnie zagrożenie			
P-17 18.03.063 000017	Pilzno ul.3 Maja dz.1443	B: - Pry – watn a	0,5	** Budynek mieszkalny -osunięcie 15 m skarpy w sąsiedztwie rzeki -zagroż. budynki <i>średnie zagrożenie</i>	-obserwacja -kontynuacja prac - odwodnienia,nadsypania i nasadzenia krzewów i drzew	-prowadzić okresową obserwację Pilzno M-34-79-b-a-1	-wykonać prace w obrębie rzeki
P-18 18.03.063 000018	Pilzno ul.Kościuszki 127 dz.2404	B: - Pry – watn a	0,04	** Budynki mieszkalne -podmycie skarpy od strony potoku <i>średnie zagrożenie</i>	-nadsypanie i umocnienie skarpy -złagodzenie zakola rzeki poprzez wykop prawego brzegu potoku	-prowadzić okresowa obserwację Pilzno M-34-79-b-a-1	-częściowe prace zabezpieczające przez właściciela
P-19	Pilzno ul.Leśna 6 dz.2447	B: - Pry – watn	0,15	*** Budynki mieszkalne Zabudowania rolnicze	-umocnienie brzegu -drenaż	-prowadzić okresową obserwację	- ustalić zakres obserwacji i ewentualnych zabezpieczeń

18.03.063 . 000019		a		-uskok osuwiskowy o wys.ok.2,0 m -zagrozony budynek gosp. <i>wysokie zagrożenie</i>	-dokum. geolog. - inżynierska	Pilzno M-34-79-b-a-1	
P-20 18.03.063 . 000020	Pilzno ul.Leśna 65 dz.2556	B: - Pry – watn a	0,60	*Użytkowane rolniczo <i>małe zagrożenie</i>	-obserwacja -unikac lokowania zabudowań i prowadzenia sieci infrastrukturalnych	Słotowa M-34-79-B-a-3	-ustalić zakres obserwacji i ewentualnych zmian użytkowania terenu
P-21 18.03.063 . 000021	Pilzno ul.Klasztorna dz.1680	B: - Pry – watn a	0,70	***Pęknięcie w sasiedztwie klasztoru <i>wysokie zagrożenie</i>	-obserwacja -stabilizacja osuwiska -wykoanie opaski odwadniającej -dokum. geolog.-inż	-prowadzić okresowa obserwację Pilzno M-34-79-b-a-1	-wykonano częściowo prace zabezpieczające -drenaż odwadniający
P-22 18.03.063 . 000022	Gołęczyna dz.53/3, 53/4	B: - Pry – watn a	1,0	***Budynki mieszkalne Zabudowania rolnicze -obsunięcie gruntu	-obserwacja -stabilizacja osuwiska(drenaż i wypr. wód poza osuwisko)	-prowadzić okresową obserwację Dobrków M-34-79-b-a-2	-ustalić zakres obserwacji i ewentualnych zmian użytkowania terenu -linia brzegowa przebudowana

				-uskok wysokie zagrożenie			
P-23 18.03.063 000023	Gołęczyna dz.14	B: - Pry – watn a	0,40	**Budynki mieszkalne Zabudowania rolnicze -skarpa osuwiskowa -obsunięcie gruntu wzdłuż potoku średnie zagrożenie	-obserwacja -umocnienie brzegu -zabezpieczenie skarpy	-prowadzić obserwację -udrożnienie przepływu wody w potoku Dobrków M-34-79-b-a-2	-ustalić zakres obserwacji -dokonać oględzin budynków
P-24 18.03.063 000024	Jaworze Górne dz.119 dz. 770	B: - Pry – watn a	1,0	***Budynki mieszkalne Zabudowania rolnicze -aktywne osuwisko w sasiedztwie 10 m -budynki do wyburzenia wysokie zagrożenie	-obserwacja -unikać lokowania zabudowań i prowadzenia sieci infrastrukturalnych	-wskazana zmiana przeznaczenia terenu Strzegocice M-34-79-B-a-4	-ustalić zakres obserwacji i ewentualnych zmian użytkowania terenu
P-25 18.03.063	Jaworze Górne dz.135/3	B: - Pry – watn	1,0	***Budynki mieszkalne Zabudowania rolnicze	-obserwacja -unikać lokowania zabudowań i	-wskazana zmiana przeznaczenia terenu	-ustalić zakres obserwacji i ewentualnych zmian użytkowania terenu

000026	136, 139, 138, 137	a		- dwa aktywne osuwiska - uskoki i wysięki wody - budynki do wyburzenia <i>wysokie zagrożenie</i>	prowadzenia sieci infrastrukturalnych	Strzegocice M-34-79-B-a-4	
P-26 18.03.063 000026	Jaworze Górne dz.142 dz. 145/1	B: - Pry – watn a	0,8	***Budynki mieszkalne Zabudowania rolnicze -osuwisko w sąsiedztwie lasu -uskoki pęknięcia spływowe -budynek gospodarczy do wyburzenia <i>wysokie zagrożenie</i>	-obserwacja -stabilizacja osuwiska -wykonanie opaski odwadniającej -naprawa drogi	-prowadzić okresową obserwację Strzegocice M-34-79-B-a-4	-ustalić zakres obserwacji i ewentualnych zmian użytkowania terenu
P-27 18.03.063	Słotowa dz.657 i 658	B: - Pry – watn a	0,03	**Budynki mieszkalne Zabudowania rolnicze Droga powiatowa	-obserwacja -stabilizacja osuwiska poprzez wykonanie		-ustalić zakres obserwacji i ewentualnych zmian użytkowania terenu -dokonać oględzin

000027				-obsunięcie skarpy od strony drogi <i>średnie zagrożenie</i>	drenażu odcinającego powyżej budynku mieszkalnego	Słotowa M-34-79-B-a-3	budynku mieszkalnego
P-28 18.03.063 000028	Słotowa dz1340/1,1339/1, 1338	B: - Pry – watn a	1,0	***Budynki mieszkalne Zabudowania rolnicze -linia energetyczna -skarpa osuwiska <i>wysokie zagrożenie</i>	-obserwacja -stabilizacja osuwiska (drenaż wypr.wód poza osuwisko)	-prowadzić okresowa obserwację Słotowa M-34-79-B-a-3	-ustalić zakres obserwacji i ewentualnych zmian użytkowania terenu
P-29 18.03.063 000029	Dobrków dz.234 i 205/1	B: - Pry – watn a	0,6	***użytkowane rolniczo -pofałdowania i uskoki terenu -uszkodzona droga dojazdowa <i>wysokie zagrożenie</i>	-obserwacja -stabilizacja osuwiska -wykonanie opaski odwadniającej -naprawa drogi	-wykonać odwodnienie budynku mieszkalnego Dobrków M-34-79-b-a-2	-ustalić zakres obserwacji i prac zabezpieczających -dokonać oględzin budynków w zasięgu osuwiska

P-30 18.03.063 000030	Dobrków dz.251	B: - Pry – watn a	0,8	***Użytkowane rolniczo -osuwisko w bezpośrednim sąsiedztwie budyn.gospod. -uszkodzona droga dojazdowa <i>wysokie zagrożenie</i>	-obserwacja -stabilizacja osuwiska -naprawa drogi	-prowadzić okresową obserwację Dobrków M-34-79-b-a-2	-ustalić zakres prac zabezpieczających i obserwacji
P-31 18.03.063 000031	Dobrków dz.31/2	B: - Pry – watn a	0,32	***Zabudowania jednor. -stok o charakterze osuwiskowym <i>wysokie zagrożenie</i>	-obserwacja -odcięcie dopływu wód -niewskazana zabud. i prowadzenie sieci infr.	-prowadzić okresową obserwację Dobrków M-34-79-b-a-2	-ustalić zakres obserwacji i prac zabezpieczających oraz przeciwosuw. użytkow. terenu
P-32 18.03.063 000032	Dobrków dz.25/2 i 4/4	B: - Pry – watn a	0,35	***Budynki mieszkalne Użytkowane rolniczo -pofałdowania osuwisk -uskoki terenu <i>wysokie zagrożenie</i>	-obserwacja -wskazane przeklasyfikow. i ewen.zalesienie dz.4/4	-wykonano drenaż na dz.25/2 Dobrków M-34-79-b-a-2	-ustalić zakres obserwacji i prac zabezp. -na dz.4/4 zmiana użytkowania

P-33 18.03.063 000034	Jaworze Dolne dz.147	B: - Pry – watn a	0,25	** Budynki mieszkalne Zabudowania rolnicze -uskoki terenu -rozmyta skarpa ok.10 m -wysięki wody <i>średnie zagrożenie</i>	-obserwacja -wskazane osuszenie terenu -ocenić stopień zagrożenia obiektów	-prowadzić okresowa obserwację Strzegocice M-34-79-B-a-4	-ustalić zakres obserwacji i prac zabezpieczających
P-34 18.03.063 000035	Połomia dz.275	B: - Pry – watn a	0,25	** Budynki mieszkalne Zabudowania rolnicze -skarpa ze śladami rozmycia <i>średnie zagrożenie</i>	-obserwacja -wskazany dodatkowy drenaż -ocenić stopień zagrożenia obiektów	- wykonano prace geologiczne Braciejowa M-34-79-B-b-1	-ustalić zakres obserwacji i prac zabezpieczających
P-35 18.03.063 000036	Łęki Dolne dz.734/3	B: - Pry – watn a	0,04	*** Budynki mieszkalne Zabudowania rolnicze -uszkodzona skarpa od strony drogi głównej	-zabezpieczenie skarpy	 Pilzno M-34-79-b-a-1	-ustalić zakres prac zabezpieczających

				<i>wysokie zagrożenie</i>			
P-36 18.03.063 000036	Łęki Dolne dz.1319,1583,1584,1585	B: - Pry – watn a	1,5	***Budynki mieszkalne Zabudowania rolnicze -rozległe aktywne osuwisko -budynki uszkodzone <i>wysokie zagrożenie</i>	-obserwacja -zmiana użytkowania terenu -niewskazana zabudowa i prow.sieci infrastrukt.	-prowadzić okresową obserwację Zwiernik M-34-79-A-b-4	-ustalić zakres obserw. i ewentualne zmiany użyt.k. terenu, zabezpieczenia
P-37 18.03.063 000037	Łęki Dolne dz.796	A:- Publi -czna	0,05	*Droga powiatowa -obsunięta skarpa małe zagrożenie	-obserwacja -zabezp. skarpy -ocenić stopień zagr. poblisk.obiektów	Łęki Dolne M-34-79-A-b-2	-ustalić zakres zabezpieczeń
P-38 18.03.063 000038	Łęki Dolne dz.827	B: - Pry – watn a	0,4	**Zabudowania rolnicze -skarpa od strony rzeki Dulczy	-obserwacja -zabezp. Skarpy -ocenić stopień zagr. poblisk.obiektów	-prowadzić okresową obserwację	-ustalić zakres obserwacji i ewent.prace zabezpieczające

				-osuwisko -rozległe leje <i>średnie zagrożenie</i>		Łęki Dolne M-34-79-A-b-2	
P-39 18.03.063 . 000039	Łęki Dolne dz.608	B: - Pry – watn a	0,05	**Budynki mieszkalne Zabudowania rolnicze Droga powiatowa -oberwanie skarpy <i>średnie zagrożenie</i>	-obserwacja -zabezp. Skarpy -ocenić stopień zagr. poblisk.obiektów	-wykonano zabezpieczenie skarpy przy użyciu pali i desek Łęki Dolne M-34-79-A-b-2	-ustalić zakres prac zabezpieczających
P-40 18.03.063 . 000040	Łęki Dolne dz.617	B: - Pry – watn a	2,0	***Zabudowania rolnicze Użytkowane rolniczo Sieć wodociągowa -teren o charakt. osuwisk. -wysięki wody <i>wysokie zagrożenie</i>	-obserwacja -zabezp. terenu poprzez wykonanie drenażu -ocenić stopień zagr. poblisk.obiektów	-prowadzić okresowa obserwację Łęki Dolne M-34-79-A-b-2	-ustalić zakres obserwacji i ewent.prace zabezpiecz.

P-41 18.03.063 000041	Łęki Dolne dz.1445	B: - Pry – watn a	0,16	***Budynki mieszkalne Zabudowania rolnicze -skarpa potoku -oberwanie gruntu <i>wysokie zagrożenie</i>	-obserwacja -zabezp. Skarpy -ocenić stopień zagr. poblisk.obiektów	-prowadzić okresową obserwację Pilzno M-34-79-B-a-1	-ustalić zakres obserwacji i ewent.prace zabezpieczające
P-42 18.03.063 000042	Łęki Górne dz.746 - dz.745/3 - dz.756/1 -	B: - Pry – watn a	0,35	***Budynki mieszkalne Zabudowania rolnicze -aktywne rozległe osuwisko <i>wysokie zagrożenie</i>	-obserwacja -wskazana zmiana użytk.terenu -niewskaz. zabudowa i prowadz. sieci infrastruk.	Łęki Dolne M-34-79-A-b-2	-wskazana zmiana użytł. terenu -ustalić zakres obserwacji
P-43 18.03.063 000043	Łęki Górne dz.793	B: - Pry – watn a	0,16	***Budynki mieszkalne Zabudowania rolnicze -garby, pęknięcia spływowe	-obserwacja -zabezpiecz.osuwiska (drenaż i wyprowadzenie wód poza osuwisko)	-prowadzić okresową obserwację Łęki Dolne M-34-79-A-b-2	-ustalić zakres obserwacji -ustalić ewentualne zabezpieczenia

			 wysokie zagrożenie			
P-44 18.03.063 000044	Łęki Górne dz.785/2	B: - Pry – watn a	0,25	***Zabudowania rolnicze -skarpa o charakterze osuwiskowym -pęknięcia spływowe -rozcięcia erozyjne wysokie zagrożenie	-obserwacja -zabezp.osuwiska -ocenić stopień zagrożenia budynków	-prowadzić okresową obserwację Łęki Dolne M-34-79-A-b-2	-ustalić zakres obserwacji -ustalić ewentualne zabezpieczenia
P-45 18.03.063 000045	Łęki Górne dz.1070	B: - Pry – watn a	0,30	**Zabudowania rolnicze -osunięta skarpa -wysięki wody średnie zagrożenie	-obserwacja -stabilizacja osuwiska(drenaż)	-prowadzić okresową obserwację Łęki Dolne M-34-79-A-b-2	-ustalić zakres obserwacji -ustalić ewentualne zabezpieczenia
P-46	Łęki Górne	B: - Pry –	0,02	***Zabudowania rolnicze	-obserwacja	-wykonać naprawę skarpy	- ustalić zakres zabezpieczeń

18.03.063 . 000046	dz.1058	watn a		-osunięta skarpa wysokie zagrożenie		Łęki Dolne M-34-79-A-b-2	
P-47 18.03.063 . 000047	Pilzno ul.Kopernika 2 dz.1197/2	B: - Pry – watn a	0,12	*Skarpa rzeki Dulczy małe zagrożenie	-obserwacja	-wykonana przez RZGW zabezp. skarpy Pilzno M-34-79-B-a-1	
P-48 18.03.063 . 000048	Łęki Górne dz.1420,1422,1409,1415, 1417 -	B: - Pry – watn a	2,0	***Użytkowane rolniczo -aktywne osuwisko -rozcięcia erozyjne wysokie zagrożenie	-obserwacja -stabiliz.osuwiska -ocenić stopień zagroź. budyn. -unikać zabudowy i sieci infrastrukturalnych	-prowadzić okresową obserwację Łęki Dolne M-34-79-A-b-2	-ustalić zakres obserwacji -ustalić ewentualne zabezpieczenia -wykonać dokumentację geolog. – inż.
P-49 18.03.063 . 000049	Łęki Górne dz.1373/4	B: - Pry – watn a	0,3	***Budynki mieszkalne Zabudowania rolnicze - aktywne osuwiska	-obserwacja -stabiliz.osuwiska -ocenić stopień zagroź. budyn.	-prowadzić okresową obserwację Łęki Dolne M-34-79-A-b-2	-ustalić zakres obserwacji -ustalić ewentualne zmiany użytkowania terenu

000049				- zagroż.zabudowow. wysokie zagrożenie			
P-50 18.03.063 . 000050	Łęki Górne dz.1968	B: - Pry – watn a	0,06	***Budynki mieszkalne Zabudowania rolnicze -osunięta skarpa wysokie zagrożenie	-obserwacja -zabezp.skarp	-prowadzić okresową obserwację Łęki Dolne M-34-79-A-b-2	-w porozum. z właścicielem ustalić przeciw. użytł. gruntu
P-51 18.03.063 . 000051	Łęki Górne dz.639 - dz.653 -	B: - Pry – watn a	0,9	***Użytkowane rolniczo Wodociąg -uskoki zapadliska wysokie zagrożenie	-obserwacja	-prowadzić okresową obserwację Łęki Dolne M-34-79-A-b-2	-ustalić zakres obserwacji -ustalić ewentualne przeklasyfikowanie gruntów
P-52 18.03.063 . 000052	Łęki Górne dz.2420,2590	B: - Pry – watn a	0,5	***Budynki mieszkalne Zabudowania rolnicze -aktywne osuwisko	-obserwacja -stabiliz.osuwiska -ocenić stopień zagroż. budyn.	-prowadzić okresową obserwację Łęki Dolne M-34-79-A-b-2	-ustalić zakres obserwacji -ustalić ewentualne zabezpieczenia

			 wysokie zagrożenie			
P-53 18.03.063 000053	Łęki Górne dz.2493	B: - Pry – watn a	0,3	***Budynki mieszkalne Zabudowania rolnicze -aktywne osuwisko -wysięki wody -uskoki wysokie zagrożenie	-obserwacja -stabiliz. osuwiska -ocenić stopień zagroź. budynków	-prowadzić okresową obserwację Łęki Dolne M-34-79-A-b-2	-ustalić zakres obserwacji -ustalić ewentualne zabezpieczenia
P-54 18.03.063 000054	Łęki Górne dz.944/2	B: - Pry – watn a	1,5	***Budynki mieszkalne Zabudowania rolnicze -teren o charak. osuw. -pęknięcia terenu, uskoki wysokie zagrożenie	-obserwacja -stabiliz. osuwiska (drenaż, odpr. wody) -ocenić stopień zagroź. budyn. mieszkal.	-wykonano rowki odwadniające Łęki Górne M-34-79-A-b-1	-ustalić zakres obserwacji i dalszych prac zabezpieczających
P-55	Zwiernik dz.920/2	B: - Pry – watn	0,8	***Budynki mieszkalne Zabudowania rolnicze	-obserwacja		-ustalić zakres obserwacji i ewentualne zmiany użytkowania terenu

18.03.063 . 000055		a		-teren o charak. osuw. -uskoki, pofałdow. terenu <i>wysokie zagrożenie</i>		Zwiernik M-34-79-A-b-4	
P-56 18.03.063 . 000056	Zwiernik dz.915	B: - Pry – watn a	0,025	***Budynki mieszkalne Zabudowania rolnicze -spękania -uskoki terenu <i>wysokie zagrożenie</i>	-obserwacja -wskazane zabezp.terenu -ocenić stopień zagroź. budynków	-prowadzić okresową obserwację Zwiernik M-34-79-A-b-4	-ustalić zakres obserwacji i prac zabezpieczających
P-57 18.03.063 . 000057	Zwiernik dz.1215,1217	B: - Pry – watn a	0,6	*Tereny leśne -wysoka skarpa osuw. -pęknięcia spływ. -wysięki wody <i>małe zagrożenie</i>	-obserwacja	Zwiernik M-34-79-A-b-4	
P-58	Zwiernik	B: -	1,0	***Budynki mieszkalne	-obserwacja	-prowadzić okres.	-ustalić zakres obserwacji

18.03.063 . 000058	dz.1174	Pry – watn a		Zabudowania rolnicze -stromy stok -pęknięcia terenu -pochylony słup ener.NN <i>wysokie zagrożenie</i>	-wskazana stabiliz. osuwiska -ocenić stopień zagroż.budyn.	obserwację Zwiernik M-34-79-A-b-4	i prac zabezpieczających oraz ewentualne zmiany użytkowania terenu
P-59 18.03.063 . 000059	Zwiernik dz.1121/1, 1121/2	B: - Pry – watn a	0,7	***Budynki mieszkalne Zabudowania rolnicze -skarpa osuwis. -widoczna nisza osuwiska -wysięki wody <i>wysokie zagrożenie</i>	-obserwacja -stabilizacja osuwis -drenaż odwadniający	-prowadzić okresową obserwację Zwiernik M-34-79-A-b-4	-ustalić zakres obserwacji i ewentualne zabezpieczenia
P-60 18.03.063 . 000060	Zwiernik dz.80/3	B: - Pry – watn a	0,08	***Budynki mieszkalne Zabudowania rolnicze -wysoka skarpa w pobliżu zabudowań -rozmycie i osunięcie gruntu	-obserwacja -zabezp. Skarpy -ustalić stopień zagroz. budynków	 Zwiernik M-34-79-A-b-4	-ustalić zakres obserwacji i ewentualne zabezpieczenia skarpy

			 wysokie zagrożenie			
P-61 18.03.063 000061	Dobrków dz.152/6	B: - Pry – watn a	0,7	***Budynki mieszkalne -aktywna skarpa osuwiska -liczne pęknięcia ,uskoki i garby wysokie zagrożenie	-obserwacja -zabezp. Skarpy -niewska.lokowanie zabudowy i sieci infrast.	-wykonano drenaż Dobrków M-34-79-b-a-2	-ustalić zakres obserwacji i ewentualne zmiany użytkowania terenu
P-62 18.03.063 000062	Gończyna dz.56/4	B: - Pry – watn a	0,8	***Zabudowania rolnicze -zabudowa w zasięgu aktywn. leja osuwisk. -liczne spękania i osunięcia terenu wysokie zagrożenie	-obserwacja -ustalić stopień zagroź. budynków -unikać lokowania zabud.i prowadz.sieci infrastruk. -teren trudny do ustabilizowania	 Dobrków M-34-79-b-a-2	-ustalić zakres obserwacji i ewentualne zmiany użytkowania terenu
P-63 18.03.063	Jaworze Górne dz.397/3	B: - Pry – watn	1,5	***Budynek mieszkalny	-obserwacja -wskaz.stabiliz. osuwiska i drenaż odcin wokół	-prowadzić okresową obserwację	-ustalić zakres obserwacji i ewentualne zabezpieczenia terenu

000063		a		-teren czynnego osuwiska z licznymi uskokami, pęknięciami i garby terenu <i>wysokie zagrożenie</i>	budynek -naprawa drogi dojazd.	Strzgowice M-34-79-B-a-4	
P-64 18.03.063 000064	Jaworze Górne dz.644	B: - Pry – watn a	1,0	***Budynki mieszkalne Zabudowania rolnicze -uskoki i pęknięcia terenu -budynki do wyburzenia <i>wysokie zagrożenie</i>	-obserwacja -stabilizacja osuwiska -unikanie lokowania zabudowy i prowadzenia sieci infrast	-prowadzić okresową obserwację Strzgowice M-34-79-B-a-4	-ustalić zakres obserwacji i ewentualne zabezpieczenia terenu
P-65 18.03.063 000065	Słotowa dz.1366 - dz.1367/2 -	B: - Pry – watn a	0,56	***Budynki mieszkalne Zabudowania rolnicze - zbcocze o charakterze osuwiskowym	-obserwacja -stabiliz. osuwiska (drenaż)	-wykonano dotychczas drenaż SłotowaM-34-79-B-a-3	-ustalić zakres obserwacji i ewentualne zabezpieczenia terenu

				<i>wysokie zagrożenie</i>			
P-66 18.03.063 . 000066	Słotowa dz.1358/1	B: - Pry – watn a	0,8	***Budynki mieszkalne Zabudowania rolnicze <i>wysokie zagrożenie</i>	-obserwacja -stabiliz.osuwiska -wykonanie drenażu	-prowadzić okres. Obserwację SłotowaM-34-79-B-a-3	-ustalić zakres obserwacji i ewentualne zabezpieczenia
P-67 18.03.063 . 000067	Słotowa dz.1371/1 dz. 1358/1, 1358/2, 1366, 1367/2, 1371	B: - Pry – watn a	1,5	***Budynki mieszkalne Zabudowania rolnicze <i>wysokie zagrożenie</i>	-obserwacja -stabilizacja osuwiska -drenaż	-prowadzić okresową obserwację SłotowaM-34-79-B-a-3	-ustalić zakres obserwacji i ewentualne zabezpieczenia
P-68 18.03.063 . 000068	Słotowa dz.1341/2	B: - Pry – watn a	0,42	***Budynki mieszkalne -zbocze o charakterze osuwiska <i>wysokie zagrożenie</i>	-obserwacja -stabilizacja zbocza	 SłotowaM-34-79-B-a-3	-ustalić zakres obserwacji i ewentualne zabezpieczenia
P-69 18.03.063 . 000069	Pilzno dz.1446- dz.1447-	B: - Pry – watn a	0,12	**Budynki mieszkalne -skarpa rzeki Dulczy -podmyta i osunięta w kierunk. zabudowań	-obserwacja -zabezp. slarpy		-ustalić zakres obserwacji i ewentualne zabezpieczenia

000069				skarpa <i>średnie zagrożenie</i>		Pilzno M-34-79-B-a-1	
P-70 18.03.063 . 000070	Zwiernik dz.452/2, 453	B: - Pry – watn a	0,08	*Użytkowane rolniczo -wyrwy w gruncie -wysoka wilgotn. gruntu <i>małe zagrożenie</i>	-obserwacja -prace polegające na udroż. „kanału” przepływu wód	Zwiernik M-34-79-A-b-4	-ewent.prace zabezpiecz. i przeciwdziałanie dalszemu zjawisku
P-71 18.03.063 . 000071	Zwiernik dz.408/1 i 408/2	B: - Pry – watn a		**Budynki mieszkalne -obsunięcie skarpy <i>średnie zagrożenie</i>	-obserwacja -zabezpiecz. skarpy -ocenić stopień zagrożeń obiektów mieszkalnych	Zwiernik M-34-79-A-b-4	-prace zabezpieczające skarpe

Uzasadnienie

Zapisy ustawy Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 (Dz. U. z 2013 poz.1232) nakładają na gminy obowiązek realizacji Polityki Ekologicznej Państwa. Niezbędne stało się sporządzanie gminnych Programów Ochrony Środowiska, które uchwalane są przez Radę Gminy (art.17-18 ustawy Prawo Ochrony Środowiska). Organ wykonawczy gminy musi mieć przy tym na względzie realizację celów zawartych w strategiach, programach i dokumentach programowych, o których mowa w art. 14 ust. 1. ustawy Prawo Ochrony Środowiska. Programy Ochrony Środowiska (podobnie jak Polityka ekologiczna Państwa) wymagają regularnej aktualizacji, która powinna następować co 4 lata , z tym że przewidziane w niej działania w perspektywie obejmują kolejne 4 lata. Opracowany program ma służyć realizacji założeń polityki ekologicznej państwa oraz określa zadania własne gminy.

Projekt w/w dokumentu, zgodnie z wymogami prawa tj. art. 17 ust. 2 pkt. 3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska podlega zaopiniowaniu przez organ wykonawczy powiatu. Zgodnie z powyższym opracowany projekt został przekazany do zaopiniowania przez określony prawem organ tj. Zarząd Powiatu Dębickiego. Pismem znak WRL. 6050.6.2015 z dnia 25.09.2015r. Zarząd Powiatu Dębickiego pozytywnie zaopiniował projekt opracowanego „PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA dla GMINY PILZNO na lata 2015-2018 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2019-2022”.

Zgodni z zapisami ustawy tj art. 17 ust. 4 ustawy z dnia 27 kwietnia Prawo ochrony środowiska organ gminy zapewnia możliwość udziału społeczeństwa, na zasadach i w trybie określonym w ustawie z dnia z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, w postępowaniu, którego przedmiotem jest sporządzenie programu ochrony środowiska (Dz. U. 2013r. poz. 1235 z późn.zm.).

W związku z powyższym celem zapewnienia udziału społeczeństwa w opracowaniu „PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA dla GMINY PILZNO na lata 2015-2018 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2019-2022” Burmistrz Pilzna podał do publicznej wiadomości tj. na tablicy ogłoszeń o raz na stronie BIP Urzędu Miejskiego w Pilźnie projekt przygotowanego dokumentu. Wystąpiono również do Podkarpackiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Rzeszowie oraz Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie z prośbą o odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu „PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA dla GMINY PILZNO na lata 2015-2018 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2019-2022”. Podkarpacki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Rzeszowie do którego wniesiono prośbę pismem z dnia 27.08.2015r poinformował, iż opracowywany dokument nie jest wyszczególniony w art. 46 powołanej wyżej ustawy jednocześnie wskazał, iż organem właściwym w sprawach opiniowania i uzgadniania w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko zgodnie z zapisem art. 57 ust. 1 pkt. 2 jest Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Rzeszowie pismem z dnia 17.09.2015 roku poinformował, iż opiniuje pozytywnie zamiar odstąpienia od strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla opracowanego dokument.

**Przewodniczący Rady Miejskiej
w Pilźnie**

mgr inż. Tadeusz Pieczonka